दौलत

सन २०२३-२४

इस्रो isro

New National Education Policy 2020 (NEP 2020)

विकसित भारत @२०४७

ज्याची तंत्रज्ञानावर कमांड,
त्यालाच जगभरात डिमांड !!!

कोयना एज्युकेशन सोसायटी, पाटण द्वारा संचालित

बाळासाहेब देसाई कॉलेज

पाटण, जि. सातारा

कोयना शिक्षण संस्था पाटण
ज्ञान दीपेन भास्वता
बाळासाहेब देसाई कॉलेज, पाटण

कोयना एज्युकेशन सोसायटी पाटणच्या ५६ व्या वर्धापन दिन समारंभात मनोगत व्यक्त करताना पाटण विधानसभा मतदार संघाचे नेते
मा. श्रीमंत सत्यजितसिंह पाटणकर

मा. प्रा. नितीन बानुगडे पाटील महाविद्यालयात आयोजित 'महाराष्ट्र : काल, आज आणि उद्या' या विषयावर समाज प्रबोधनपर व्याख्यान देताना.

आरोग्य शिबीरामध्ये मार्गदर्शन करताना
श्रीमंत अमरसिंह पाटणकर
(जनरल सेक्रेटरी, को. ए. सो., पाटण)

IQAC Festival मध्ये मनोगत व्यक्त करताना कोयना एज्युकेशन सोसायटी पाटणचे संचालक
श्रीमंत याज्ञसेन पाटणकर

संपादन समिती

- **अध्यक्ष**
  डॉ. एस्. डी. पवार (प्राचार्य)

- **उपाध्यक्ष**
  श्री. डी. बी. दाभाडे (पर्यवेक्षक)

- **प्रमुख संपादक**
  सौ. पूर्णिमा मोरे

- **विभागीय संपादक**
  श्री. सुहास कांबळे – मराठी
  कु. अर्चना साळुंखे – हिंदी
  सौ. पूर्णिमा मोरे– इंग्रजी
  श्री. सुमित लाड– विज्ञान
  श्री. रमेश शिर्के – अहवाल

- **मुखपृष्ठ संकल्पना**
  श्री. डी. बी. दाभाडे
  श्री. सुमित लाड

- **छायाचित्रण**
  श्री. सुरेश संकपाळ
  (आराधना फोटो स्टुडिओ, पाटण)

- **मुद्रक : सप्तक प्रिंटींग सर्व्हिसेस, कोल्हापूर**
  २०३, ओमेगा टॉवर,
  राजारामपुरी ९ वी गल्ली,
  मेन रोड, कोल्हापूर.
  दूरध्वनी : ०२३१ – २५२२८२८

।। ज्ञान दीपेन भास्वता।।

कोयना एज्युकेशन सोसायटी, पाटण द्वारा संचालित

बाळासाहेब देसाई कॉलेज, पाटण (कनिष्ठ महाविद्यालय)

(कला, वाणिज्य, विज्ञान व उच्च माध्य. व्य. शिक्षण)

पाटण, ता. पाटण, जि. सातारा

- ISO 9001:2015 Certified College
- Junior College 'A' Grade
- केंद्र शासनाचा जिल्हास्तरीय 'स्वच्छ विद्यालय पुरस्कार' प्राप्त क. महाविद्यालय
- NAAC 'A+' Grade (4th Cycle) (CGPA-3.35)
- DST-FIST (O Level), DBT STAR College

दौलत

वर्ष : पंचावन्नावे / अंक : चोपन्नावा / सन २०२३-२४

दौलत २०२२-२३

आधुनिक महाराष्ट्राचे शिल्पकार व कोयना एज्युकेशन सोसायटीचे आधारस्तंभ

पद्मविभूषण डॉ. शरदचंद्रजी पवार
माजी केंद्रीय कृषी मंत्री, भारत सरकार

पाटण तालुक्याचे भाग्यविधाते व कोयना एज्युकेशन सोसायटीचे आश्रयदाते, मार्गदर्शक

मा. श्रीमंत विक्रमसिंहजी पाटणकर
माजी सार्व. बांधकाम व पर्यटन मंत्री,
महाराष्ट्र राज्य

कोयना एज्युकेशन सोसायटी

पदाधिकारी, कुशल मार्गदर्शक

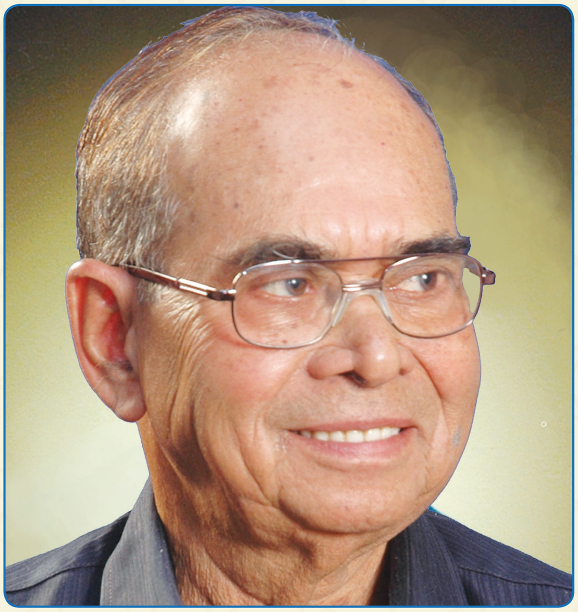

अध्यक्ष

मा. डॉ. सोपानराव चव्हाण

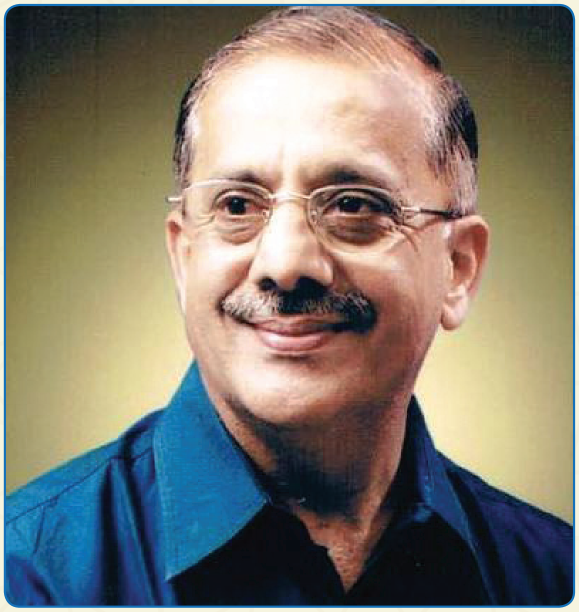

जनरल सेक्रेटरी

मा. श्रीमंत अमरसिंह पाटणकर

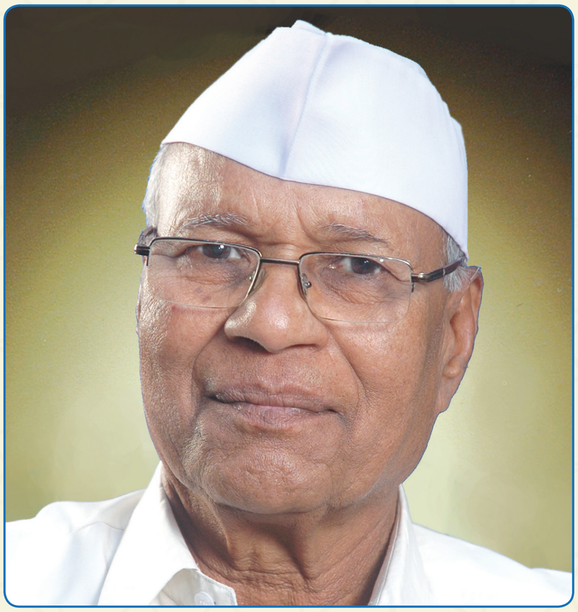

उपाध्यक्ष

मा. प्रकाशराव पाटील

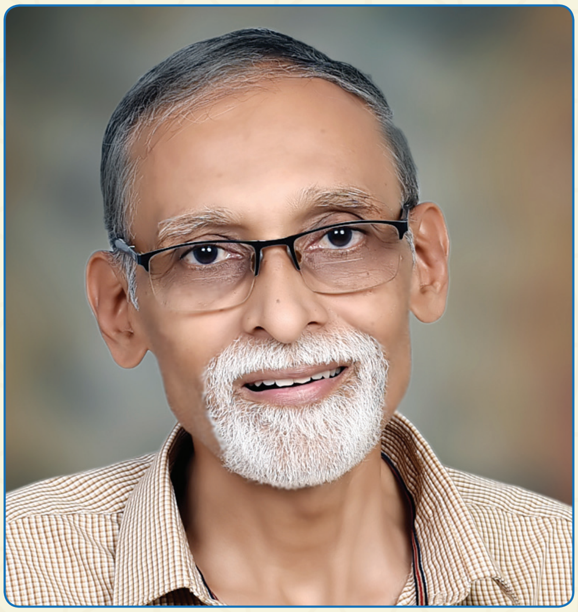

जॉईंट सेक्रेटरी

मा. डॉ. सुहास देशमुख

कुशल प्रशासक
मा. प्राचार्य
डॉ. एस्. डी. पवार

पर्यवेक्षक
श्री. डी. बी. दाभाडे

संपादक मंडळ ‘‘दौलत’’ नियतकालिक : २०२३-२४

अनमोल क्षण

'डॉ. ए.पी.जे.अब्दुल कलाम-जीवनगाथा' या विषयावर व्याख्यान देताना डॉ. ए. आर. कुंभार

MHT- CET Software वापराबाबत मार्गदर्शन करताना तंत्रज्ञ श्री. अक्षय चिवटे

महाविद्यालयीन क्रीडा स्पर्धा उद्घाटन समारंभ प्रसंगी उपस्थित मान्यवर

रा.से.यो.चे श्री. एन. बी. माने (जिल्हा समन्वयक) व उपस्थित मान्यवर श्रमदानातून बांधलेल्या बंधाऱ्याची पाहणी करताना

'उच्च माध्यमिक स्तरावर भौतिकशास्त्र विषयासाठी अभिरूची वृद्धी' कार्यक्रमात मार्गदर्शन करताना श्री. अर्जुन जाधव सर

''आयुष्याला सामोरे जातना'' याविषयावर अनुभवाची शिदोरी वाटताना मा. प्रिती पटवा

सातारा जिल्हास्तरीय नाट्यस्पर्धेत सहभागी RRC चे विद्यार्थी

छ. शिवाजी महाराज जयंती निमित्त व्याख्यान देताना श्री. रमेश शिर्के (मराठी विभाग)

शिक्षक यशोगाथा (निवड श्रेणी व वरिष्ठ श्रेणी प्राप्त)

श्री. डी. बी. दाभाडे

श्री. एन. जी. जाधव

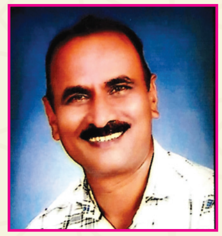

श्री. डी. के. रेवडे

सौ. पी. आर. मोरे

श्री. एस. एस. कांबळे

डॉ. सौ. आर. पी. थरवल

श्री. व्ही. एस. माथणे

श्री. बी. डी. लोहार

आमचे गुणवंत - वर्गात प्रथम

मिनाज आत्तार
११ वी कला

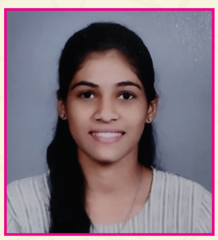

दर्शना जाधव
१२ वी कला

समीर शिंदे
११ वी वाणिज्य

अस्मिता थोरात
१२ वी वाणिज्य

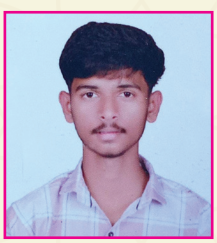

अजिंक्य जाधव
११ वी विज्ञान

विपुल सुर्वे
१२ वी विज्ञान

साक्षी कवर
११ वी BFSI

अक्षता जाधव
१२ वी BFSI

सुधीर पवार
११ वी इलेक्ट्रिकल टेक्नॉलॉजी

सुजल कांबळे
१२ वी इलेक्ट्रिकल टेक्नॉलॉजी

करूणा पाटील
११ वी हॉर्टिकल्चर

देवयानी मोहिते
१२ वी हॉर्टिकल्चर

आमचे यशस्वी विद्यार्थी

MHT - CET Result 2023

PCM Group

अडसुळे शुभम किशोर
९३.३८%

सुर्यवंशी महेश प्रदीप
९१.०१%

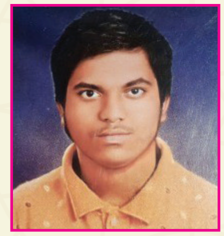

कुंभार ओमकार संजय
९०.१२%

PCB Group

जाधव सानिका सतिश
९९.०६%

पवार समीक्षा बाळासाहेब
८७.९९%

पवार प्रणव प्रकाश
८७.३९%

कोयना ॲकॅडमी

JEE (Main) (B.E. / B.Tech) and MHT-CET Result

विक्रम कदम
८९.१३% (EWS)

विपुल सुर्वे
८७.७६% (EWS)

शुभम देसाई
७७.१७% (EWS)

यश कदम
७०.१७% (EWS)

राज गुरव
६३.८०% (OBC)

गौरी झेंडेकर
६२.३५% (OBC)

मृणाल म्हस्के
५६.९१% (SC)

पवन चाळके
४७.३२% (SC)

PCM Group

विपुल सुर्वे
९९.१८%

विक्रम कदम
९८.३४%

यश कदम
९४.०४%

गौरी झेंडेकर
९३.४५%

शुभंकर कुंभार
९२.६७%

आराध्य जाधव
९२.३४%

शुभम देसाई
९१.८८%

यश रसाळ
९१.६९%

PCB Group

आदिती सरक
९८.३४%

सोनाली सुपुगडे
९८.०१%

साक्षी पाटील
९७.००%

तन्मयी निकम
९४.४५%

विविध गुणदर्शन कार्यक्रमातील क्षणचित्रे

कोयना एज्युकेशन सोसायटी, पाटण

संचालक मंडळ

१.	मा. डॉ. सोपानराव हणमंतराव चव्हाण	अध्यक्ष
२.	मा. श्री. प्रकाशराव राजाराम पाटील	उपाध्यक्ष
३.	मा. श्रीमंत अमरसिंह रणजितसिंह पाटणकर	जनरल सेक्रेटरी
४.	मा. डॉ. सुहास अनंत देशमुख	जॉईंट सेक्रेटरी
५.	मा. श्री. साहेबराव हंबीरराव देशमुख	संचालक
६.	मा. श्री. शिलासिंग राजेमहाडीक	संचालक
७.	मा. श्रीमंत याज्ञसेन विक्रमसिंह पाटणकर	संचालक
८.	मा. श्री. संजीव सोपानराव चव्हाण	संचालक
९.	मा. श्रीमंत ऋतुराज प्रतापसिंह पाटणकर	सदस्य

कोयना एज्युकेशन सोसायटी, पाटण

बाळासाहेब देसाई कॉलेज, पाटण (कनिष्ठ महाविद्यालय)

शालेय व्यवस्थापन व विकास समिती

* **प्रा. डॉ. एस. डी. पवार**
  अध्यक्ष, व्यवस्थापन समिती
* **प्रा. डी. बी. दाभाडे**
  सचिव
* **मा. संजीव चव्हाण**
  संस्था, संचालक
* **सौ. कल्पना उलपे**
  महिला बचत गट
* **सुरेखा प्रभाकर गोतपागर**
  अनुसूचित जाती
* **विजय खांडके**
  केंद्रप्रमुख
* **प्रा. जे. बी. झोरे**
  निमंत्रक, शालेय व्यवस्थापन समिती

उज्ज्वल यशाची हमी व गुरुकिल्ली म्हणजे

बी.डी.सी. पाटण!

दौलत : वार्षिक नियतकालिक - प्रकटन

भारत सरकारच्या प्रेस अॅन्ड रजिस्ट्रेशन ऑफ बुक अॅक्ट १९५६ च्या नियम क्रमांक ८ प्रमाणे आवश्यक असलेली माहिती.

प्रकाशन स्थळ	-	बाळासाहेब देसाई कॉलेज, पाटण
प्रकाशन काळ	-	वार्षिक
प्रकाशक	-	डॉ. एस्. डी. पवार, प्राचार्य
पत्ता	-	बाळासाहेब देसाई कॉलेज, पाटण
राष्ट्रीयत्व	-	भारतीय
प्रमुख संपादक	-	प्रा. सौ. पूर्णिमा मोरे
राष्ट्रीयत्व	-	भारतीय
पत्ता	-	आदित्यराज, ओम कॉलनी, कराड. दूरध्वनी : ९८२२४३०९६०
नियतकालिकाच्या मालकाचे नांव	-	कोयना एज्युकेशन सोसायटीचे, बाळासाहेब देसाई कॉलेज, पाटण ता. पाटण जि. सातारा, दूरध्वनी : ०२३७२-२८३०४७
मुद्रक	-	सप्तक प्रिंटींग सर्व्हिसेस
पत्ता	-	२०३, ओमेगा टॉवर्स, राजारामपुरी ९ वी गल्ली, मेन रोड, कोल्हापूर. दूरध्वनी : ०२३१-२५२२८२८
राष्ट्रीयत्व	-	भारतीय

मी, प्राचार्य डॉ. एस्. डी. पवार जाहीर करतो की, वर दिलेली माहिती माझ्या समजुतीप्रमाणे खरी आहे.

स्थळ - पाटण
दिनांक : ३०/०६/२०२४

प्राचार्य, डॉ. एस्. डी. पवार,
प्रकाशक

या अंकातील मतांशी संपादक मंडळ सहमत असेलच असे नाही. अंक फक्त खाजगी वितरणासाठी

संपादकीय...

भावनांना रंग, रूप नसले तरी त्यांना हळवा गंध नक्कीच असतो हाच गंध पुढे जाऊन कागदावर उतरतो आणि मग त्यांची कथा, कविता, चारोळी, कादंबरी होते खरं तर गमतीने असे म्हटले जाते की, कॉलेज विद्यार्थ्यांना कवी लेखक बनवते. जरी या वाक्यात गंमत असली तरी, त्याच्या पलीकडे खूप मतितार्थ लपलेला आहे. हेच ते वय असतं ज्यात कल्पनेच्या जोरावर असिमित विहार सुरू असतो. त्यात खेडोपाडी जगण्याचं सर्वांग दर्शन झालेल्या खाच- खळग्यातून प्रवास सुरू असणाऱ्या विद्यार्थी मनाला, आपल्या भावना मांडायच्या असतात, पण प्रभावी माध्यम उपलब्ध नसते आणि हेच प्रभावी विश्वासू माध्यम गेली अनेक वर्षे बाळासाहेब देसाई महाविद्यालय, पाटण 'दौलत' नियतकालिकाच्या माध्यमातून उपलब्ध करून देत आहे. या दौलतने अनेकांना लिहिते केले आहे या विद्यार्थी दशेत या कल्पक हातांना लिहिण्याचे बळ देण्यासाठी 'दौलत' नियतकालिकाचा अखंड प्रवास सुरू आहे आणि यात भर टाकत कनिष्ठ आणि व्यावसायिक शिक्षण विभागासाठी 'दौलत' अंक या वर्षापासून सुरू होत आहे

ज्ञानेश्वरांनी सोळाव्या वर्षी ज्ञानेश्वरी हा ग्रंथ लिहिला. शिवरायांनी सोळाव्या वर्षी हिंदवी स्वराज्य स्थापनेची प्रतिज्ञा केली. त्याचप्रमाणे १६ ते १८ वयोगटातील तरुणाईच्या ऊर्जेला कल्पनाशक्तीला, सृजनशीलतेला जर अशी संधी उपलब्ध झाली तर, येणाऱ्या भविष्यकाळात ग्रामीण, डोंगरी व दुर्गम भागातूनही अजूनही मोठ्या प्रमाणात साहित्यकार निर्माण झाल्याशिवाय राहणार नाहीत. या तरुणाईची नवी स्वप्ने, नव्या अशा आकांक्षा शब्दबद्ध व्हाव्यात हाच या दौलत नियतकालिकाचा उद्देश आहे. त्यासाठीचा हा एक विचारमंच!

दौलत कनिष्ठ विभाग या अंकामध्ये मराठी, इंग्रजी, हिंदी, विज्ञान, व्यावसायिक शिक्षण व इन्स्टिट्यूट ऑफ हॉटेल मॅनेजमेंट या विभागातील विद्यार्थ्यांच्या कथा, कविता, मुलाखती, मनोगते, माहितीपर लेख, हस्त चित्र इत्यादी कलाविष्कारांचा समावेश करण्यात आलेला आहे. एच. एस. सी. बोर्ड परीक्षा उत्तीर्ण झाल्यानंतर विद्यार्थ्यांना स्थानिक पातळीवर उपलब्ध असणाऱ्या संधीचा मागोवा विद्यार्थ्यांच्या स्वयं अनुभवावर आधारित लेखांमधून घेण्यात आलेला आहे.

'दौलत' नियतकालिक कोयना एज्युकेशन सोसायटीचे अध्यक्ष माननीय डॉ. सोपानराव चव्हाण, उपाध्यक्ष प्रकाशराव पाटील, जनरल सेक्रेटरी मा. श्रीमंत अमरसिंह पाटणकर, जॉईंट सेक्रेटरी सुहास देशमुख, युवा संचालक मा. श्रीमंत याज्ञसेन पाटणकर आणि मा. संजीव चव्हाण तसेच इतर सर्व संस्था सदस्यांचे मोलाचे पाठबळ आणि आशीर्वाद नेहमीच असतात. महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. एस. डी पवार यांचेही मार्गदर्शन लाभले. महाविद्यालयातील उदयोन्मुख युवा साहित्यकरांकडून उत्स्फुर्त प्रतिसाद मिळाला या सर्वांचे हार्दिक आभार!

'दौलत' नियतकालिकाचा पहिला अंक प्रकाशित करण्यासाठी आणि समृद्ध बनविण्यासाठी संपादक मंडळातील माझे सहकारी श्री सुहास कांबळे, कु. अर्चना साळुंखे, श्री. शिर्के आर. के., श्री. सुमित लाड, इन्स्टिट्यूट ऑफ हॉटेल मॅनेजमेंटचे प्राचार्य मा. श्री सावंत सर, श्री. एस. ए. गायकवाड या सर्वांचे मोलाचे सहकार्य लाभले. तसेच कनिष्ठ विभागाचे पर्यवेक्षक डी. बी. दाभाडे सरांनी हा अंक कमी कालावधीत उत्कृष्ट बनविण्यासाठी विशेष परिश्रम घेतले. सप्तक प्रिंटींग सर्व्हिसेस कोल्हापूरच्या मा. सौ. विजया पाटील व त्यांच्या सर्व सहकाऱ्यांचे दौलत अंक वेळेत पूर्ण करण्यासाठी नेहमीच मोलाचे सहकार्य लाभते. हा ऋणानुबंध असाच कायम राहावा.

महाविद्यालयातील प्राध्यापक, प्रशासकीय सेवक यांनी वेळोवेळी केलेल्या सूचना व मार्गदर्शनातून आणि विद्यार्थ्यांच्या सहकार्यातून दौलतचा हा अंक अधिक सुंदर बनविता आला त्याबद्दल पुनश्च सर्वांचे हार्दिक आभार मानते.

मला या पहिल्या अंकाचा संपादकीय भाग होता आले आणि त्यासाठी योगदान देता आले हे माझ्यासाठी नवचैतन्य निर्माण करणारे आहे. हा अंक सुसज्ज आणि वाचनीय व्हावा यासाठी सर्वतोपरी प्रयत्न केलेले आहेत. तरीही काही त्रुटी राहिली असल्यास संपादक म्हणून मी त्याची संपूर्ण जबाबदारी घेते आणि या नव्या प्रयोगाने अनेक हातांना लिहिण्याचे बळ मिळेल आणि भविष्यातील साहित्यिक घडतील व ते महाविद्यालयाचा, तालुक्याचा गौरव होईल हा विश्वास आहे.

सौ. पूर्णिमा राजेंद्र मोरे,
प्रमुख संपादक 'दौलत नियतकालिक'

मुखपृष्ठाविषयी...

अंकाच्या आत काय दडलेय हे आपल्याला मुखपृष्ठावरून समजते. मुखपृष्ठ हा प्रत्येक अंकाचा आरसाच असतो, त्यामुळे मुखपृष्ठ हे बोलके असावे लागते. प्रथमदर्शनी पाहिल्यावर आपल्याला त्याचा अर्थ समजणार नाही पण प्रत्येक आकृतीची उकल करत गेल्यास त्याचा अर्थ सापडत जातो. काही विशेष घटना या घडलेल्या असतात व काही घटना या भविष्याचे वेध घेणाऱ्या असतात.

प्रथम आपल्या देशाने चंद्रभूमीवर पाय रोवले. चंदामामा हा कवितेत, कथेत आणि आजी-आजोबांच्या रंजक कथेतून स्वप्नवत ऐकायला मिळायचा पण आमच्या इस्रोच्या वैज्ञानिकांनी प्रत्यक्ष स्वप्नच साकार केले. त्यांचा गौरव यातून आम्ही केला आहे. सध्याचे युग हे तंत्रज्ञानाचे आहे - AI Technology चे आहे आणि या मायाजालाचे अफाट फायदे जगाला आहेत. नवीन शैक्षणिक धोरण लागू होत आहे याचे स्वागत आपण करूया व नव्या शैक्षणिक बदलाला अंगीकृत करूया. तसेच स्वतःच्या उन्नती सोबतच विकसित भारताचे स्वप्न @२०४७ पूर्ण करूया आणि देशाला सर्वच क्षेत्रात ''बलसागर भारत'' बनवूया.

- श्री. सुमित लाड

सन २०२३-२४ शैक्षणिक वर्षात जागतिक, राष्ट्रीय-राज्यस्तरावरील कीर्तीमान राजधुरंधर, ज्ञात-अज्ञात नेते, कलावंत, भारतीय सैनिक, शिक्षणतज्ज्ञ, संशोधक, वैज्ञानिक, साहित्यिक, कोयना एज्यूकेशन सोसायटी परिवार, सामाजिक कार्यकर्ते, देशभक्त, मान्यवर, विचारवंत, राजकारणी, शास्त्रज्ञ, गायक, संगीतकार, नाट्य-चित्रपट अभिनेते व अनेक लहान थोर व्यक्ती - या सर्वांना...

भावपूर्ण श्रद्धांजली

प्राचार्यांचे मनोगत...

पाटण तालुका सातारा जिल्हयातील दऱ्याखोऱ्यांनी व्यापलेला दुर्गम, डोंगराळ प्रदेश भूकंप प्रवण परिसर आहे. जीवन खडतर आहे. ग्रामीण डोंगर कपारीत शिक्षणाची ज्ञानगंगा पोहोचावी या उददेशाने ८ डिसेंबर १९६७ रोजी कोयना एज्युकेशन सोसायटीची स्थापना झाली. ''ज्ञान दीपेन भास्वता'' हे ब्रीद वाक्य घेवून ज्ञानरुपी दिव्याच्या सहायाने अज्ञानरुपी अंधःकार दूर करणे हे संस्थेचे उदिदष्ट ठरविले. १५ जून १९६९ रोजी बाळासाहेब देसाई कॉलेजची स्थापना झाली.

सध्या महाविद्यालयात ज्युनिअर विभागात कला, वाणिज्य, विज्ञान, व्यवसाय शिक्षण विभाग कार्यरत आहे. महाविद्यालयाची प्रशस्त इमारत आहे. स्वतंत्र डॉ. ए. पी. जे. अब्दुल कलाम सभागृह आहे. मुला मुलींसाठी स्वतंत्र वसतीगृहाची व्यवस्था सर्व सुविधेसह उपयुक्त आहे. स्वतंत्र प्रशस्त जिमखाना सर्व खेळाची सोय आहे. देशी-विदेशी खेळाची सुविधा उपलब्ध आहे. तालुका ते राष्ट्रीय स्तरावर विविध स्पर्धामधून उत्तुंग यश संपादन केले आहे. पोलीस भरती प्रशिक्षण स्वतंत्र केंद्र महाविद्यालयात सुरु आहे. अनेक विद्यार्थी भरती झाले आहेत. महाविद्यालयास स्वतंत्र लायब्ररी आहे. एन.एस.एस. व एन.सी.सी. च्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांचा व्यक्तिमत्वाचा विकास केला जातो. एम.पी.एस.सी. चे स्वतंत्र युनिट आहे. मुलींच्यासाठी स्वतंत्र निर्भया पथक आहे. ११वी व १२ वी विद्यार्थ्यांसाठी वर्षातून दोन वेळा पालक मेळावे घेतले जातात. विज्ञान शाखेसाठीचे जादा तास घेतले जातात. याशिवाय दिवाळी सुटट्टी व उन्हाळी सुटट्टीत ११ वीं, १२ वींचे जादा तास घेतले जातात. गरीब विद्यार्थ्यांसाठी 'कमवा व शिका' योजनेचे आयोजन केले आहे. त्याचा लाभ गरीब विद्यार्थ्यांना होतो. महाविद्यालयतील कनिष्ठ विभागातील प्राध्यापक नियमित अध्यापन करत असतात. गुणवत्ते बरोबर सामाजिक बांधिलकी जोपासत असतात.

विद्यार्थ्यांच्या कला गुणांना वाव देण्यासाठी कनिष्ठ विभागाचे स्वतंत्र दौलत नियतकालिकाचे प्रकाशन करण्याचा निर्णय घेण्यात आला आहे. वार्षिक नियतकालिक हे कनिष्ठ विभागाचे महाविद्यालयाचे प्रतिबिंब आहे. नियतकालिकाच्या संपादक सौ. पी. आर. मोरे व त्याच्या संपादक मंडळाने नियतकालिकाचा अंक दर्जेदार होण्यासाठी परिश्रम घेतले आहे. सुपरव्हायझर श्री. डी. बी. दाभाडे यांची नेहमीच कनिष्ठ महाविद्यालयाचे काम सुरळित व सुव्यवस्थित पध्दतीने पार पाडण्यासाठी दक्ष असतात. आपण नियतकालिकाचे अवलोकन केल्यास महाविद्यालयाचे ऋणानुबंध अधिकच वृध्दिंगत होतील.

कोयना एज्युकेशन सोसायटीचे आश्रयदाते आणि पाटण तालुक्याचे भाग्यविधाते माजी मंत्री आदरणीय श्रीमंत विक्रमसिंह पाटणकर यांची प्रेरणा व सहकार्य महाविद्यालयास नेहमीच लाभते. पाटण तालुक्याचे संयमी नेतृत्व श्रीमंत सत्यजितसिंह पाटणकर यांची प्रेरणा नेहमीच तरुणांना प्रोत्साहित करत असते. आमचे प्रेरणास्थान व मार्गदर्शक संस्थेचे अध्यक्ष डॉ. सोपानराव चव्हाण, उपाध्यक्ष मा. प्रकाश पाटील, जनरल सेक्रेटरी श्रीमंत अमरसिंह पाटणकर, जॉईंट सेक्रेटरी डॉ. सुहास देशमुख, संस्थेचे युवा संचालक श्रीमंत याज्ञसेन पाटणकर, मा संजीव चव्हाण सर्व संचालक व हितचिंतक, आजी माजी विद्यार्थी, पालक, प्राध्यापक आणि प्रशासकीय सेवक यांचे सहकार्य मिळाले आहे. आपल्या सर्वांच्या सहकार्याबदद्ल धन्यवाद !

ज्युनिअर विभागातील संपादक मंडळाने हा अंक परिश्रमपूर्वक तयार केला आहे. त्याबदद्ल त्यांचे हार्दीक अभिनंदन तसेच आपणा सर्वांना पुढील शैक्षणिक वर्षासाठी खूप खूप शुभेच्छा!

डॉ. एस. डी. पवार,
प्राचार्य, बाळासाहेब देसाई कॉलेज, पाटण

पर्यवेक्षक मनोगत

''ज्ञान दीपेन भास्वता'' हे ब्रीदवाक्य घेऊन ८ डिसेंबर १९६७ ला कोयना एज्युकेशन सोसायटीची स्थापना झाली. पाटण तालुक्यातील दुर्गम, दऱ्या खोऱ्यातील, वाडीवस्तीतील मुलांच्या जीवनातील अज्ञानरूपी अंधकार नाहीसा करून त्यांच्या जीवनामध्ये प्रकाशाचा किरण निर्माण करण्याचे कार्य कोयना एज्युकेशनच्या माध्यमातून अविरतपणे चालू आहे हाच वसा घेऊन बाळासाहेब देसाई कॉलेजमधील ज्यूनिअर विभाग व व्यवसाय शिक्षण विभागाच्या माध्यमातून केला जात आहे.

महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांचा सर्वांगीण विकास होण्यासाठी सर्व शिक्षक प्रयत्नशील असतात. त्यासाठी महाविद्यालयात वेगवेगळ्या समितीमार्फत वर्षभर कामकाज केले जाते. महाविद्यालयात एन.एस.एस., एन.सी.सी., एम.एच.सीइटी., पोलीस भरतीपूर्व प्रशिक्षण, पालक शिक्षक संघ, निर्भया पथक इत्यादी समितीमार्फत उपक्रम राबविले जातात. तसेच दिवाळी सुट्टीमध्ये ज्यादा तास व उन्हाळी वर्ग घेऊन विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक प्रगतीसाठी प्रयत्न केले जातात. यामुळे महाविद्यालयाने बारावी बोर्ड परीक्षेच्या निकालाची उज्वल परंपरा गेली अनेक वर्षे जपली आहे.

माझ्या सर्व सहकाऱ्यांनी अद्यावत ज्ञान प्राप्त करण्यासाठी वरिष्ठ श्रेणी व निवड श्रेणी यासारखे प्रशिक्षणे पूर्ण केली आहेत. तसेच नवीन शैक्षणिक धोरण एनईपी २०२० साठी ऑनलाईन व ऑफलाइन प्रशिक्षण पूर्ण केले आहे. यासाठी संस्थेचे अध्यक्ष मा. डॉक्टर सोपानराव चव्हाण, जनरल सेक्रेटरी मा. श्रीमंत अमरसिंहजी पाटणकर व मा. प्राचार्य यांचे मोलाचे मार्गदर्शन व प्रेरणा लाभते. नाविन्याचा ध्यास असलेले कोयना एज्युकेशन सोसायटीचे संचालक मा. श्रीमंत याज्ञसेन पाटणकर व मा. संजीव चव्हाण यांनी विद्यार्थी केंद्र बिंदू मानून त्यांना व्यावसायिक शिक्षण मिळावे यासाठी बारावीनंतर विविध व्यावसायिक अभ्यासक्रम महाविद्यालयात सुरू केले आहेत. त्यामध्ये बीसीए, बीकॉम आयटी व इन्स्टिट्यूट ऑफ हॉटेल मॅनेजमेंट हे अभ्यासक्रम सुरू केले आहेत. त्यामध्ये राज्याचे माजी सार्वजनिक बांधकाम मंत्री मा. श्रीमंत विक्रमसिंहजी पाटणकर दादा तसेच तालुक्याचे युवा नेते मा. सत्यजितसिंह पाटणकर यांचा मोलाचा वाटा आहे व यांचे मोलाचे मार्गदर्शन लाभते.

पारंपरिक व व्यावसायिक शिक्षणाची सांगड घालून महाविद्यालय प्रगतीच्या दिशेने वाटचाल करीत आहे. त्याचबरोबर हा अंक सुरू करण्याचा मुख्य उद्देश विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक विकासाबरोबर त्यांच्यामधील लेखक, कवी, चित्रकार, आणि वक्ते निर्माण व्हावेत. तसेच त्यांच्या प्रतिभेला वाव मिळावा आणि चांगला माणूस घडावा हा आहे.

विद्यार्थ्यांच्या कलागुणांमधून साकारलेला हा अंक संपादक मंडळाने अत्यंत परिश्रम घेऊन तयार केला आहे, याबद्दल त्यांचे हार्दिक अभिनंदन तसेच सर्वांना पुढील शैक्षणिक वाटचालीसाठी हार्दिक शुभेच्छा.

प्रा. डी. बी. दाभाडे,
पर्यवेक्षक, बाळासाहेब देसाई कॉलेज, पाटण
(कनिष्ठ महविद्यालय)

मराठी विभाग

'आई !' म्हणोनी कोणी । आईस हाक मारी
ती हाक येइ कानी । मज होय शोककारी
नोहेच हाक माते । मारी कुणी कुठारी
आई कुणा म्हणू मी ? । आई घरी न दारी !

– कवी यशवंत (पेंढारकर यशवंत दिनकर)

– विभागीय संपादक –

श्री. सुहास कांबळे

अनुक्रमणिका

गद्य

१	गोड उसाची कडू कहाणी	अक्षता जाधव	१२ वी विज्ञान	माहितीपर	१७
२	सह्याद्री व्याघ्र प्रकल्प	रोहिणी लुगडे	१२ वी विज्ञान	माहितीपर	१९
३	धर्म	नम्रता शिरतोडे	१२ वी विज्ञान	माहितीपर	२०
४	अनाहत ध्वनी	अनिता पवार	१२ वी विज्ञान	वैचारिक	२२
५	कोयना ॲकॅडमी	रूपाली आग्रे (माजी विद्यार्थिनी)	कोयना ॲकॅडमी	माहितीपर	२३
६	वस्तीगृहातील जीवन	श्रावणी शेडगे	११ वी	अनुभवपर कथन	२५
७	विश्वास	सुप्रिया मोहिते	१२ वी विज्ञान	माहितीपर	२७
८	बाप	किरण शिरतोडे	११ वी विज्ञान	माहितीपर	२८
९	जीवनात खेळाचे महत्त्व	ज्योती शिंदे	१२ वी विज्ञान	माहितीपर	२९
१०	पाथरपुंज **Ancient Village in Modern Age**	प्राजक्ता कुंभार	१२ वी वाणिज्य	माहितीपर	३१
११	स्त्री स्वातंत्र्य	साक्षी सूर्वे	११ वी वाणिज्य	आत्मकथा	३३
१२	व्यावसायिक अभ्यासक्रममध्ये हॉर्टिकल्चर विषयाचे महत्त्व	वैभवी जाधव	११ वी हॉर्टिकल्चर	माहितीपर	३८
१३	व्यवसाय शिक्षण काळाची गरज	कु. प्रतिक पाटील	१२ वी इले. टेक्नॉ.	माहितीपर	३९
१४	इन्स्टिट्यूट ऑफ हॉटेल मॅनेजमेंटमुळे भेटली करिअरला नवीन दिशा	साद खतीब (माजी विद्यार्थी २०२२-२३)	(IHM, Patan)	माहितीपर	४१
१५	स्वप्नांना बळ देणारे क्षेत्र म्हणजे हॉटेल मॅनेजमेंट	नंदिनी रोन	(IHM, Patan)	माहितीपर	४२
१६	कोयना एज्युकेशन सोसायटीची वाटचाल एका नवीन पर्वाकडे : हॉटेल मॅनेजमेंट करिअरसाठी उत्तम पर्याय	साद खतीब (माजी विद्यार्थी २०२२-२३)	(IHM, Patan)	माहितीपर	४३

पद्य

१	क्षण	नम्रता माने	१२ वी वाणिज्य	१८
२	जीवन	साक्षी वरेकर	१२ वी वाणिज्य	२१
३	गुरू	सायली पवार	१२ वी वाणिज्य	२४
४	अनुभव	जयश्री भिसे	१२ वी कला	२६
५	जीवन पुन्हा नव्याने जग	मंजुश्री शिर्के	१२ वी विज्ञान	२६
६	प्रगती की अधोगती....!	किरण शिरतोडे	११ वी विज्ञान	३४
७	स्वप्न बदलते	किरण शिरतोडे	११ वी विज्ञान	३४
८	आयुष्य	दिपाली सुर्वे	११ वी वाणिज्य	३५
९	नातं हे मैत्रीचं	सायली पवार	१२ वी वाणिज्य	३५
१०	चारोळी	किरण शिरतोडे	११ वी विज्ञान	३५
११	ध्येय	नम्रता माने	१२ वी वाणिज्य	३६
१२	निसर्गाच्या सानिध्यात	पायल घोडके	११ वी विज्ञान	३६
१३	मला जगायचंय..	श्वेता पाटील	११ वी विज्ञान	३७
१४	स्वप्न कंप	कल्याणी घाडगे	१२ वी कला	३७

गोड उसाची कडू कहाणी

अक्षता जाधव, १२ वी विज्ञान

माहितीपर

भारत हा कृषीप्रधान देश आहे. पण भारत देशाच्या कृषीला पोरखेपण जाणवते का? तेच कृषी आत्महत्या का करतात? तेच कृषी का ज्यांना स्वतःच्या पिकाचा भावही ठरवण्याचा अधिकार नसतो? जो या जगाचा पोशिंदा आहे असे म्हटले जाते त्याला त्यांच्या मतासाठी वेळोवेळी मोर्चे, आंदोलने का करावी लागतात?

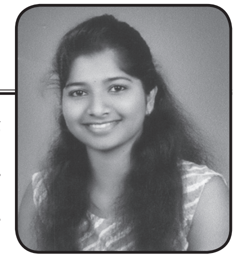

गोड उसाची कडू कहाणी वाक्य थोडं काळजाला भिडणारे आहे. पण खरंच ही कहाणी माझ्या तुमच्या आपल्या बळीराजाची आहे. उसाचा गोडवा सगळ्यांना हवा असतो, पण त्या मागील कडवट रहस्य जाणून घेण्यात मात्र जराही रस नसतो...

हो ना ......?

भारत हा कृषीप्रधान देश आहे. पण भारत देशाच्या कृषीला पोरखेपण जाणवते का? तेच कृषी आत्महत्या का करतात? तेच कृषी का ज्यांना स्वतःच्या पिकाचा भावही ठरवण्याचा अधिकार नसतो? जो या जगाचा पोशिंदा आहे असे म्हटले जाते त्याला त्यांच्या मतासाठी वेळोवेळी मोर्चे, आंदोलने का करावी लागतात?

जर दरवर्षी दसरा -दिवाळीच्या तोंडावर येणारे एक वादळ म्हणजे ऊसतोड व त्या उसाचा कारखान्यात होणारा निकाल ही दिवाळी तुमची आमची पण, या ऊसतोड कामगाराला कुटुंबाची, जी जवळपास संपूर्ण जगाचं तोंड गोड करत असते. मात्र ज्यांच्यामुळे गोड क्षण आपल्या आयुष्यात येतोय त्यांच्या वाट्याला ही कडू कहाणीचं......

कुटुंब म्हणलं की आई - वडील व त्याबरोबर निरागसपणे बागडणारी त्यांची मुले. लहान वयात फुलपाखरासारखे भिरभिरणारे जीव तळपत्या उन्हात होरपळत असतात. ती म्हणजे आमच्या तुमच्या गोडव्यातली कडू कहानी. या चिमुकल्यांचे वय हे इतर मुलांप्रमाणे बागडण्याचे, खेळण्याचे परंतु परिस्थिती पुढे हतबल असणारी ही निरागस मुलं अगदी एका ठिकाणी राहून आपली शाळा त्यांचे शिक्षणही पूर्ण करता येत नाही. विद्या हातातून बाजूला ठेवून म्हणजेच पुस्तक, पाटी, पेन्सिल हे सोडून त्यांच्या हातात

कसली आलीय दिवाळी. त्यांच्यासाठी चांदण्यांचे आकाशदिवे आणि चुलीतील जाळाची अतिशबाजी. ही कहाणी आहे एक येतो तो म्हणजे कोयता. जिकडे ऊसतोड तिकडे कुटुंबाचे स्थलांतर आणि त्याचबरोबर ते इवलेसे जीव या सर्वात लहान लहान

मुलांची होणारी हेळसांड अगदीच न पहावणारी असते. प्रत्येकवेळी आईच्या साडीचा पदर धरून सर्वांचेच बालपण पुढे सरकत असते पण इथे मात्र आईचा पदर सोडून हातात येती ती ऊसाची पाचट आणि ऊसाची मोळी. हेच धरून त्यांचे बालपण पुढे वाटचाल करत असते.

आकाशाचे छत करून रात्र सरण्याची वाट पाहणे काय असते हे त्यांनाच ठाऊक. माळरानावरती कारखान्याच्या आसपास झोपडी झोपडीने वस्ती करून रोजची रात्र काढतात. मनाच्या अंधाऱ्या कोपऱ्यात आशेचे किरण चाचपत रहावे तसे यांचे दिवस एका मागोमाग जात असतात पण या सर्वातून हसून सामोरे जाणारे हे बांधव म्हणजेच ऊसतोड कामगार. ऊसाचे पान अंगाला सरकण कापून जातं आणि त्याचा त्रास होतो. तशीच कहाणीची झळ काही दिवसांची असते मात्र त्रास कायम देत राहते.

अन्न, वस्त्र, निवारा या जरी मानवाच्या मूलभूत गरजा असल्या तरी पैसा या गरजेने तो अपूर्णच असतो. या ऊसतोड कामगारांना त्यांच्या कष्टाच्या मानाने मिळणारी मजुरी अमान्य असते. या सर्वातून कुटुंबाचा उदरनिर्वाह कसा होईल ही गोष्ट क्षणोक्षणी ऊसतोड कामगारांच्या मनाला सलत असते. आजच्या युगात प्रेम, भावना, आपुलकी पडद्याआड होत आहे. पैसा सर्वश्रेष्ठ वाटू लागला आणि नाती मात्र तुच्छ वाटू लागली परंतु;

खिशात पैशाचा खळखळाट जरूर असावा,
पण त्यामागे कोणाचा तळतळाट नसावा.

असाच तुमचा आमचा बळीराजा काचेच्या महालात थंडगार हवेत ऐटदार न बसता सूर्याच्या तळपत्या किरणांशी, तर कधी रानातल्या वनव्याशी, तर कधी विषारी सर्पाशी, तर कधी या समाजाशी तो प्रामाणिकपणे झुंज देत असतो. कष्टाचा घाम गाळून पैसा आणि पैसा त्याच्या आयुष्याला उभा करत असतो. या कडू कहाणीत खडतर वाटेवर ऊसतोडकरी यांची साथ देणारा तो म्हणजे कृषी बांधवांचा सखा जोडीदार. तो जोडीदार म्हणजेच बैल. गोड ऊसाचं ओझं थोडं थोडंक नाही, एवढा सगळा भार घेऊन वाटचाल करणे अशक्यच. या कहाणीचा त्रास हा दोघांनाही आहे. बैलालाही आणि ऊसतोड बांधवांनाही. फरक एवढाच एकाला बोलता येत नाही आणि दुसऱ्याला बोलता येत असूनही गप्प रहावे लागते.

अशा जगण्याच्या कडू आयुष्यातल्या कडू कहाणीला सामोरे जात आपल्यासमोर येतो तो गोड ऊस ......

क्षण

नम्रता माने, १२वी वाणिज्य

क्षण क्षण बदले
दाखवी रंग स्वतःचे
क्षण क्षण साचे
मनामध्ये विचारांचे काहूर
क्षण क्षण सरला पुढे
नेऊनी ठेवले शेवटी
क्षण क्षण सरतो
काय ठेवतो शेवटी ?
क्षण क्षण गेला वाया
आता विचार करती
क्षणा-क्षणाला
आभाळ सरतय वरती
क्षण क्षण तीक्ष्ण
न नजरेला कळती
क्षणा-क्षणाला वहावे सजग
असा अट्टाहास करती.

सह्याद्री व्याघ्र प्रकल्प

रोहिणी लुगडे, १२ वी विज्ञान

माहितीपर

जंगलात वाघ असणं हे समृद्ध जंगलाचं प्रतीक आहे. जंगलात असलेल्या अन्नसाखळी मधील वाघ हा मुख्य घटक आहे. तसेच वाघामुळे जंगलात असलेल्या वनस्पतीचे आणि इतर तृणभक्षी प्राण्यांचे समतोल साधण्याचे काम ही केले जाते. वाघाची संख्या ज्या जंगलात जास्त असते तिथे जंगल हे सर्व दृष्टीने परिपूर्ण मानले जाते. पर्यावरण संतुलन राखण्याबरोबर माणसाला आवश्यक असलेला श्वासही निसर्गातूनच मिळतो.

उंच उंच पर्वत रांगा, खळाळत वाहणाऱ्या वारणा, कोयना सारख्या नद्या आणि हिरवीगार वनराई यामुळे पश्चिम घाटाचे क्षेत्र हे नेहमीच पर्यटकांच्या आकर्षणाचे ठिकाण राहिले आहे. नैसर्गिक जागतिक वारसा यादीत समाविष्ट झालेले हे क्षेत्र आहे. येथे सुंदर अशा विविध फुलांनी नटलेले कास पठार आहे. कोयना, राधानगरी अभयारण्य आणि चांदोली राष्ट्रीय उद्यानाचा हा परिसर जैववैविधतेच्या दृष्टीने समृद्ध तर आहेत पण पर्यावरणदृष्टीने अतिसंवेदनशील क्षेत्र आहेत.

जंगलात वाघ असणं हे समृद्ध जंगलाचं प्रतीक आहे. जंगलात असलेल्या अन्नसाखळी मधील वाघ हा मुख्य घटक आहे. तसेच वाघामुळे जंगलात असलेल्या वनस्पतीचे आणि इतर तृणभक्षी प्राण्यांचे समतोल साधण्याचे काम ही केले जाते. वाघाची संख्या ज्या जंगलात जास्त असते तिथे जंगल हे सर्व दृष्टीने परिपूर्ण मानले जाते. पर्यावरण संतुलन राखण्याबरोबर माणसाला आवश्यक असलेला श्वासही निसर्गातूनच मिळतो.

जैववैविधतेच्या बाबतीत संपन्न असलेले हे क्षेत्र निम सदाहरित जंगल असून दुर्गम अति उतार असलेल्या डोंगराळ आणि घनदाट स्वरूपाचे हे जंगल आहे. या भागात सांबर, रान डुक्कर, लंगूर यांचा वावर मोठ्या प्रमाणात आहे. पश्चिम घाटातील वनस्पती संपदा पाहिली तर थक्क व्हायला होते. जवळपास साडेचार हजार प्रजातीच्या वनस्पती संपदा व स्थानिक दुर्मिळ वृक्ष प्रजातीचा समावेश आहे.

सस्तन प्राणी स्थानिक आणि स्थलांतर होऊन येणारे पक्षी, सरपटणारे प्राणी, उभयचर प्राणी अशा कितीतरी पशु-पक्षी आणि प्राण्यांनी हा प्रदेश संपन्न आहे. वन पर्यटकांना मनसोक्त आनंद देणारे आणि वन्यजीव अभ्यासकांचे औत्सुक्य अजून वाढवणारे हे क्षेत्र गड किल्ल्यांच्या पर्यटनासाठी ही आकर्षणाचे ठिकाण आहे.

२०१० मध्ये चांदोली राष्ट्रीय उद्यान आणि कोयना वन्यजीव अभयारण्याला 'व्याघ्र प्रकल्प'चा दर्जा देण्याचा महत्त्वपूर्ण निर्णय घेण्यात आला. सह्याद्री व्याघ्र प्रकल्पात महत्वपूर्ण पाणलोट क्षेत्र आहेत.

पश्चिम-दक्षिण महाराष्ट्रातील शेती या पाण्यावर अवलंबून आहे. सह्याद्री व्याघ्र प्रकल्पाचा परिसर निम सदाहरित वृक्षराजीने नटलेला आहे. येथे वाघांचे अस्तित्व आहे. हा परिसर वाघांच्या अस्तित्वासाठी अत्यंत सुरक्षित मानला जातो. विशेष म्हणजे हा प्रकल्प विदर्भाबाहेरील पहिलाच व्याघ्र प्रकल्प आहे.

सह्याद्री व्याघ्र प्रकल्पामुळे पर्यटनाला चालना मिळून स्थानिक लोकांना रोजगाराच्या संधी उपलब्ध झाल्या आहेत.

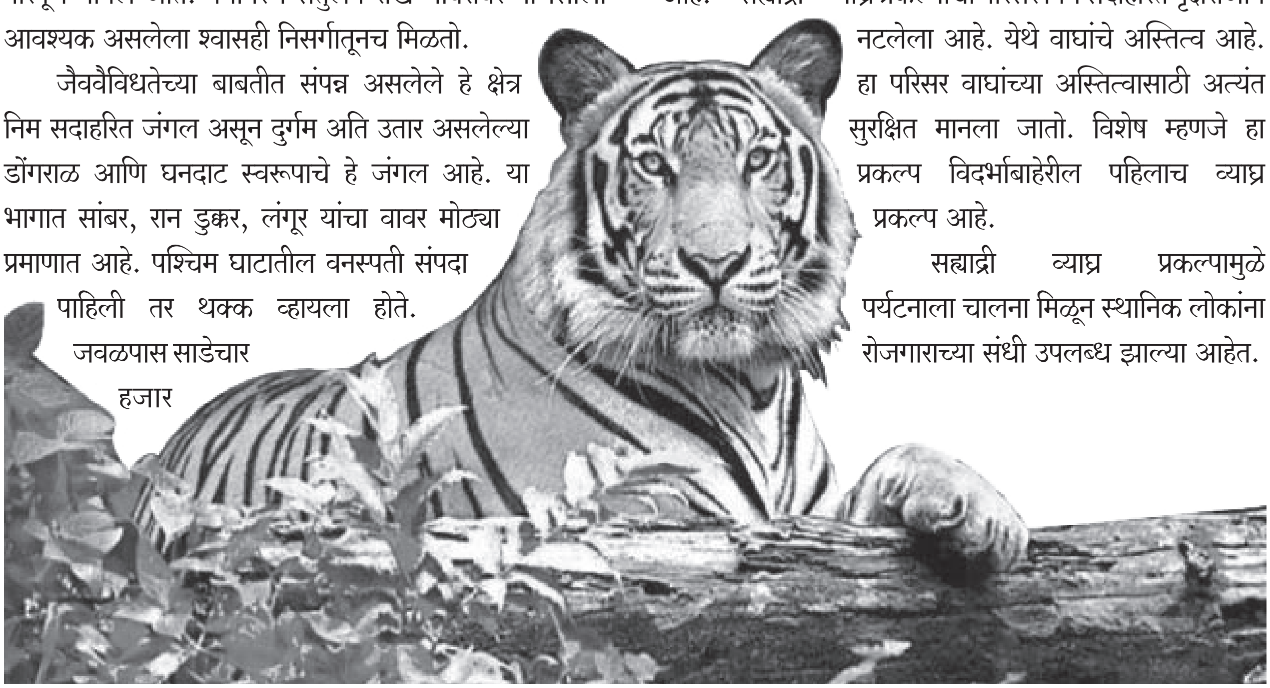

धर्म

नम्रता शिरतोडे, १२ वी विज्ञान

माहितीपर

समाजातील ज्या घटकांना अशी नियमावली मान्य नसेल त्या घटकांसाठी तू नियम मोडलेस तर तुला पाप लागेल. धर्तीवर पाप-पुण्याची आणि सगळ्यांच्या पाप-पुण्याचा हिशेब ठेवणारी शक्ती म्हणून देवाची संकल्पना पुढे आली असावी. नंतरच्या काळात या नियमांचे कालपरत्वे बदल करून त्यात भर टाकून एक प्रकारची आचारसंहिता तयार झाली असावी आणि यालाच धर्म असे म्हटले गेले.

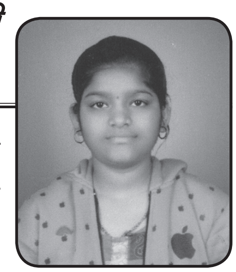

धर्म म्हणजे नक्की काय? मुळात धर्माची स्थापना का झाली? कोणी केली असावी? माणूस गुहेतून बाहेर आला, समुदाय करून राहायला लागला, शेती करायला लागला, त्यावेळी समाजात अर्थातच राजसत्ता नव्हती. जर कोणी कसणाऱ्या वर अन्याय केला तर त्याबद्दल जाब विचारायला कोणी नव्हते अथवा यंत्रणा नव्हती. बळी तो कान पिळी असाच न्याय त्यावेळी असायची शक्यता जास्त. अशावेळी समाजातील जाणत्या लोकांना अशा प्रकारचा लगाम घालणारी एखादी यंत्रणा असावी असे वाटायला लागले तर ते नवल नाही. यातूनच नक्की कोणती वर्तणूक योग्य आणि कोणती अयोग्य याबद्दल नियमावली पुढे आली असावी.

समाजातील ज्या घटकांना अशी नियमावली मान्य नसेल त्या घटकांसाठी तू नियम मोडलेस तर तुला पाप लागेल. धर्तीवर पाप-पुण्याची आणि सगळ्यांच्या पाप-पुण्याचा हिशेब ठेवणारी

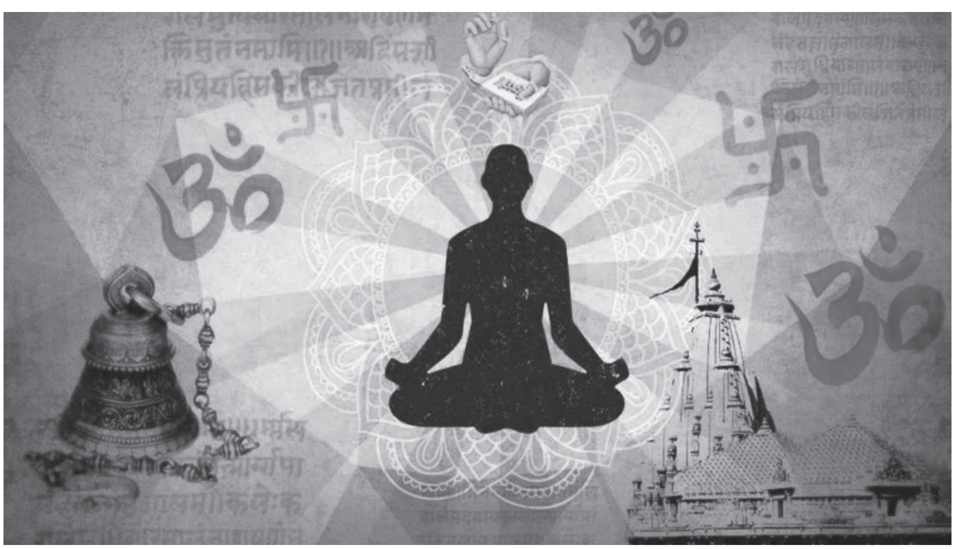

शक्ती म्हणून देवाची संकल्पना पुढे आली असावी. नंतरच्या काळात या नियमांचे कालपरत्वे बदल करून त्यात भर टाकून एक प्रकारची आचारसंहिता तयार झाली असावी आणि यालाच धर्म असे म्हटले गेले.

सध्याच्या काळात पाहायला गेले तर जाती, धर्म यावरून चाललेले वाद-विवाद याच्यामुळे माणसा-माणसांमध्ये भांडणे लागत आहेत. 'खरा तो एकची धर्म, जगाला प्रेम अर्पावे' हे साने गुरुजींचे बोल आपल्याला शिकवून जातात की, धर्म तोच खरा आहे जो स्वतःसाठी नाही तर जगासाठी जगतो. प्राणी, पक्षांवर प्रेम करतो. धर्म म्हणजे काय हा प्रश्न पडल्यावर एक गोष्ट आठवली ती म्हणजे एकदा एका राजाने दवंडी पेटवली की, जो मला धर्माचे महत्त्व समजावून सांगेल त्याला मी मोठे बक्षीस देईन व तो धर्म मी स्वीकारेन. ही वार्ता ऐकताच सगळीकडे मोठे-मोठे धर्मगुरू, धर्मोपदेशक, आचार्य राजाला आपल्या धर्माचे महत्त्व समजावून सांगण्यासाठी येऊ लागले.

ते सर्वजण एकच गोष्ट आठवणीने करत होते की, स्वतः च्या धर्माचे महत्त्व सांगताना मात्र दुसऱ्याच्या धर्माला कमी लेखत होते. दुसऱ्याच्या धर्माची निंदा-नालस्ती करत होते. त्यातून एकच झाले राजाला काहीच कळेना की कोणता धर्म सर्वश्रेष्ठ आहे व त्यामुळे तो दुःखी होत होता. पण त्याने शोध सुरूच ठेवला. वर्षानुवर्षे हाच क्रम चालू राहिला. राजा वृद्ध होत चालला. शेवटी राजा एका साधूच्या दर्शनास गेला. तेथे गेल्यावर त्याने

साधूला नमस्कार केला व म्हणाला साधू महाराज मी सर्वश्रेष्ठ धर्माच्या शोधात आहे पण आजपर्यंत मला सर्वश्रेष्ठ धर्म कोणता हेच कळाले नाही. साधूने राजाकडे पाहिले व म्हणाले सर्वश्रेष्ठ धर्म तर जगात अस्तित्वातच नाही. जगात एकच धर्म आहे बाकी सगळे हे त्या धर्माला फुटलेले अहंकार आहेत. धर्म तर तोच असतो जिथे व्यक्ती निपक्ष असतो. पक्षपात करणाऱ्या मनात धर्म राहूच शकत नाही.

साधूचे हे बोलणे ऐकून राजा प्रभावित झाला. साधू पुढे जाऊन राजाला म्हणाला राजन चला आपण नदी पार करूया. नदी तीरावर दोघे पोहोचले आणि तिथे अनेक सुंदर नावा (होड्या) पाहिल्या. साधू राजाला म्हणाले, राजे चला आपण एका सर्वश्रेष्ठ नावेतून पैलतीर गाठुया. प्रत्येक नावेपाशी जातात व साधू त्या नावेबद्दल काही ना काही चूक दाखवीत असे व पुढे जात असे. असे करता करता दुपार झाली. राजाला भूक लागली व त्रासून राजाने साधूला म्हटले महाराज आपल्याला नावेतून फक्त नदी पलीकडे जायचे आहे. अहो इतकी छोटी नदी आहे की पोहून सुद्धा आपण पटकन पलीकडे पोहोचू मग त्याची इतकी चर्चा कशाला? साधूने राजाकडे पाहिले व म्हणाले राजन हेच तर मला तुम्हाला सांगायचे आहे धर्माला नाव नसतेच धर्म आपल्याला स्वतःला पोहून पार करायचा असतो. दुसरा कोणी आपल्याला धर्मापलीकडे पोहोचवू शकत नाही. आपल्यालाच जावे लागते.

इसवी सन १६६४ मध्ये जेव्हा छत्रपती शिवाजी महाराजांनी सुरत लुटली तेव्हा त्यांच्या हाती 'कुराण' (मुस्लिम समाजातील पावन ग्रंथ) लागली होती, तेव्हा त्यांनी मोठ्या आदराने मुघलांकडे परत पाठवली होती. त्यांनी त्या कुराणचा मान ठेवला होता. कधी तुम्ही ऐकलं आहे का? त्याचे रक्त भगवे तो हिंदू, त्याचे रक्त हिरवे तो मुस्लिम, त्याचे रक्त निळे ते बौद्ध आणि ज्यांचे रक्त पिवळे ते रामोशी आणि धनगर. नाही ना... जगातल्या कोणत्याही कोपऱ्यावरचा व्यक्ती जरी बघितला तरी त्याच्या रक्ताचा रंग हा लालच असणार आहे.

कोणतीही व्यक्ती जन्मताच धर्म, जात, नाती-गोती घेऊन जन्माला येत नाही. त्याचं एकाच व्यक्तीशी नातं असतं ती व्यक्ती म्हणजे आई... जर त्या मुलाने प्रश्न विचारला की, तुझी जात कोणती? तुझा धर्म कोणता? मग तू मला या धर्मातच का जन्म दिला? धर्मजात पात हे मानवाने तयार केलेले नियम आहे. त्या नियमांचा किती वापर करायचा, कोणत्या पद्धतीने करायचा हे सर्व त्या व्यक्तीवर अवलंबून आहे. या जगामध्ये असा कोणताही व्यक्ती नाही जो धर्म मानत नाही. पण धर्म मानने व त्याचा अतिशयोक्तीपणा करणे हे चुकीचे आहे माणसाचा या जगातील प्रत्येक व्यक्तीचा एकच धर्म आहे तो म्हणजे माणुसकी. ज्या वेळेला माणूस माणुसकी जपायला लागला, तेव्हा खरा तो 'धर्म' मानायला लागला.

✦✦✦

जीवन

साक्षी वरेकर, १२ वी वाणिज्य

जीवनावरच्या वळणावर
कधी ऊन, कधी पाऊस
मनुष्याच्या आयुष्यात कधी येतं
सुख आणि दुःख

हताशपणे पाहत आहेस तू
पुढच्या वाटचालीकडे
तूच तुझ्याच जीवनाचा
शिल्पकार आहे
पहिलं पाऊल टाक पुढे

आयुष्याने दिलेल्या नकाराचे
होकारांमध्ये रूपांतर कर
कष्ट मेहनत करावी लागेल तुला
सुख आपोआप मिळेल
चालत राहा पुढे तू
यश आपोआप मागे पळेल

तूच तुझ्याच जीवनाचा
शिल्पकार आहे
पहिलं पाऊल टाक पुढे...

अनाहत ध्वनी

अनिता पवार, १२ वी विज्ञान

वैचारिक

इब्राहिम नौक सारखे अनेक प्रतिभावंत शायर त्यांनी आपल्या दरबारात नेमले होते, जे त्यांच्या काव्यरचनांमध्ये शब्दांची दुरुस्ती व संस्कार करून द्यायचे. अशाप्रकारे एक गझल तयार होण्यासाठी काही महिन्यांचा कालावधी लागायचा. सम्राटांनी एकदा एका योगी पुरुषाला विचारले एखादी काव्यरचना करण्यासाठी विषय, आशय आणि शब्द यांची जुळवाजवळ करण्यासाठी किती परिश्रम आणि वेळ लागतो याची मला जाणीव आहे.

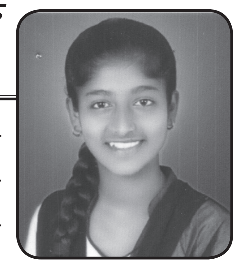

सम्राट बहादुरशहा जफर यांना शेरोशायरीची आवड होती. जगभरातील नावाजलेल्या शायरांप्रमाणे आपल्यालाही उत्तम प्रतीच्या काव्यरचना करता याव्यात अशी त्यांची तीव्र इच्छा होती. एखादी गझल लिहिण्यासाठी ते खूप परिश्रम करून शब्दांची जुळवा जुळवा करायचे. इब्राहिम नौक सारखे अनेक प्रतिभावंत शायर त्यांनी आपल्या दरबारात नेमले होते, जे त्यांच्या काव्यरचनांम ध्ये शब्दांची दुरुस्ती व संस्कार करून द्यायचे. अशाप्रकारे एक गझल तयार होण्यासाठी काही महिन्यांचा कालावधी लागायचा. सम्राटांनी एकदा एका योगी पुरुषाला विचारले एखादी काव्यरचना करण्यासाठी विषय, आशय आणि शब्द यांची जुळवाजवळ करण्यासाठी किती परिश्रम आणि वेळ लागतो याची मला जाणीव आहे. परंतु गालीबसारखा शायर कागद आणि लेखणी हातात न घेताही अगदी सहज बोलता बोलता काही क्षणात संपूर्ण गझल कशी काय रचू शकतो? तीही अगदी अचूक आणि आशयधन त्यातला प्रवाह कुठेही खंडित नसतो. यामागचे रहस्य काय? योगी पुरुष हसला आणि म्हणाला अनाहताचा ध्वनी आहे. अनाहत ध्वनी म्हणजे कोणत्याही आघात शिवाय उत्पन्न झालेला ध्वनी. भौतिक जगात ध्वनी उत्पन्न करण्यासाठी दोन वस्तूंचा आघात घर्षण आणि कंपन्यांची गरज आहे पण चैतन्याच्या मूळ स्त्रोतापासून उत्पन्न झालेला ध्वनी म्हणजे एका हाताने गझली केलेली टाळी असते आणि तो ध्वनी म्हणजेच निर्मितीचा स्त्रोत्र आहे. गालिबसारखे प्रतिभावंत त्या ध्वनीला आपल्या मुखावाटे अभिव्यक्त करतात म्हणूनच त्यांची निर्मिती अस्सल निर्दोष आणि एखाद्या प्रवाहाची अखंडित असते.

बुद्धीवर ताण देऊन शब्दांची जुळवाजुळव करून केलेली शब्दरचना म्हणजे काव्य नव्हे. शब्दरचनेत वारंवार दुरुस्ती करत राहणे हे एखाद्या मृतदेहावर उपचार केल्यासारखे आहे. शरीराचे अवयव एकमेकांना जोडून त्यात प्राण आणता येत नसतात. देहाने स्वतः जन्म घ्यावा लागतो त्याप्रमाणे कोणतीही अभिव्यक्ती ही जन्मावी लागते आणि जन्म घेताना तिथे स्वरूप आणि रक्त न प्राक्तन घेऊनच ती जन्माला येते. आधी मूळ मग बुंधा व फांद्या आणि त्यानंतर पुष्प ही निर्मितीची नैसर्गिक प्रक्रिया आहे. फांदीला बाहेरूनच फुलं चिकटवता येत नाही ते उमलावे लागते. कलानिर्मितीच्या क्षेत्रात करिअर करण्याची अनेक मुलांची व त्यांच्या पालकांची तीव्र इच्छा असते अशा लोकांनी एक गोष्ट प्रकर्षाने लक्षात घेतली पाहिजे की, सर्जनशीलता ही काही केवळ प्रशिक्षण आणि सरावाने साध्य होणारी गोष्ट नाही तिची एक अध्यात्मिक बाजू देखील आहे. ओढून ताणून आणि बुद्धीशी झटापट करून केलेली निर्मिती ही आपल्या स्वतःला आणि रसिकांनाही आनंद देऊ शकत नाही. बाहेर दोन वस्तूंच्या आघातामधून निर्माण झालेला ध्वनी क्षणार्धात नष्ट होऊन जातो, परंतु अंतरीचा अनाहत नाद हा अभिजात असतो आणि तो कायम निनादत राहतो!

है और भी दुनिया में सुखन्वर बहुत अच्छे,
कहते है की गालिब का है अन्दाज-ए-बया और ..

✦✦✦

कोयना ॲकॅडमी

रूपाली आग्रे, (माजी विद्यार्थिनी) कोयना ॲकॅडमी

माहितीपर

१० वी झाल्यानंतर कोयना पॅटर्न कडून ३ महिन्यासाठीचा ब्रिज कोर्स घेतला गेला होता. त्यामध्ये गणित व विज्ञान हे विषय शिकवले जात होते. मला बायोलॉजी, फिजिक्स, केमिस्ट्री या विषयांविषयी जास्त माहिती मिळाली. तसेच याच कोर्समध्ये सरांनी आम्हाला जेईई, एनइझटी, एमएचटी, सीईटी विषयी सांगितले होते. ज्याबद्दल मला अगोदर काहीच माहित नव्हते.

मी कु. आग्रे रूपाली भैरू, वर्ष २०१९-२० रोजी ११ वी सायन्स साठी कोयना पॅटर्न मध्ये ॲडमिशन घेतले होते. दोन वर्षांमध्ये खूप वेगवेगळ्या आठवणी किस्से तयार झाले. तसेच या दोन वर्षांमध्ये मला खूप काही शिकायलाही मिळाले.

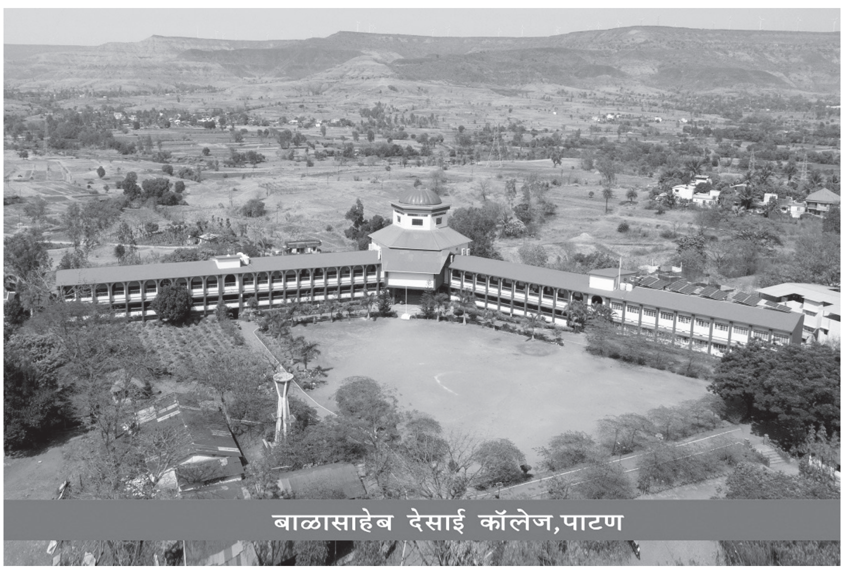

बाळासाहेब देसाई कॉलेज,पाटण

१० वी झाल्यानंतर कोयना पॅटर्न कडून ३ महिन्यासाठीचा ब्रिज कोर्स घेतला गेला होता. त्यामध्ये गणित व विज्ञान हे विषय शिकवले जात होते. मला बायोलॉजी, फिजिक्स, केमिस्ट्री या विषयांविषयी जास्त माहिती मिळाली. तसेच याच कोर्समध्ये सरांनी आम्हाला जेईई, एनइझटी, एमएचटी, सीईटी विषयी सांगितले होते. ज्याबद्दल मला अगोदर काहीच माहित नव्हते. या बेसिक कोर्समुळे मला बायोलॉजी काही समजत नाही हे समजले व जेईई करायची आहे हे क्लिअर झाले. अगोदर पासूनच मला गणित विषय खूप आवडत होता. त्यामुळे गणित विषय तर मी ठेवणारच होते पण बायोलॉजीचे कन्फ्युजन क्लियर झाले. तसेच पुढील दोन वर्षांमध्ये कोयना अकॅडमीमुळे माझी जेईई, एनइझटी, एम एचटी, सीईटी व एच.एस.सी. बोर्डाची तयारी अगदी छान होईल हे समजले. तेव्हाच मी कोयनाला ऍडमिशन घ्यायचे फिक्स केले. कारण ब्रिज कोर्समध्ये सर्व शिक्षक अगदी छान पद्धतीने लेक्चर घेत होते. बऱ्यापैकी सर्व प्रश्न तर लेक्चरलाच सॉल्व होत होते परंतु घरी अभ्यास करताना निर्माण झालेले डाऊट्स लेक्चरला सॉल्व करण्यासाठी दोन तास एक्स्ट्राचे ठेवण्यात आलेले होते.

ब्रिज कोर्स केल्यामुळे सर्व शिक्षकांशी अगोदरच चांगल्या पद्धतीने ओळख झाली होती. त्यांनाही माझ्याबद्दल सर्व माहीत झाले त्यामुळे सायन्सला ॲडमिशन घेतल्यानंतर जे ६ महिने केवळ अभ्यासक्रम समजणे, शिक्षकांची शिकवण्याची पद्धत आणि इंग्लिश समजण्यासाठी जातो असे ऐकलेले ते झाले नाही. मी अगदी मनापासून सगळे डाऊट्स शिक्षकांना विचारायचे. काही डाऊट्स तर असे असायचे जे सरांनी सोडूवन दिल्यावर वाटायचे हा क्वेश्चन उगाच विचारला किती सोपा होता. काही क्वेश्चन तर खूप साधे असायचे अगदी बेसिक. परंतु शिक्षकांनी कधीही त्यावर आक्षेप घेतला नाही वा चिडचिड केली नाही. त्यामुळे प्रश्न विचारतानाही माझ्यामध्ये काही प्रमाणात का होईना पण कॉन्फिडन्स निर्माण झाला होता. त्याचा मला आता खूप उपयोग होतो. तसेच काही शिक्षक खूपच शिस्तबद्ध होते. सुरुवातीला या गोष्टीचा त्रास झाला परंतु नंतर त्यामुळे माझ्या अभ्यासामध्ये एक प्रकारची शिस्त निर्माण झाली. त्यामुळे मी रोज सेल्फ स्टडी करू लागले. प्रॅब्लेम सॉल्व्ह करू लागले होते. तसेच आम्हाला सरांनी काही रेफरन्स बुक्सही

खरेदी करायला सांगितले होते. सगळ्या शिक्षकांनी आम्हाला हवी असतील ती बुक्स त्यांच्या जवळच्या बुक्स कलेक्शन मधून घेण्याची परमिशन दिली होती. तसेच सर आणि मॅडम आम्हाला वेगवेगळे एक्स्ट्राचे प्रॉब्लेम सॉल्व करायला देत होते. त्यामुळे माझी लॉजिकल थिंकिंग बऱ्यापैकी वाढली. मी एकाच प्रश्नाला वेगवेगळ्या पद्धतीने सोडवू शकत होते. वेगळे-वेगळे प्रश्न कमी वेळात सोडवण्यास मदत झाली. सर्व शिक्षकांनी माझ्यावर खूप मेहनत घेतली होती हे तेव्हाही जाणवलेले परंतु आता खूप जास्त जाणवते. तसेच कोयना अकॅडमीमध्ये रेग्युलर लेक्चर सोडून वेगवेगळे गेस्ट लेक्चर ही ठेवले जात होते. त्यामुळे माईंड फ्रेश राहत होते तसेच आपण आता कोठे आहोत, अजून काय करण्याची गरज आहे त्याचीही जाणीव होत होती. दररोज सर क्लासमध्ये नवीन नवीन इन्स्पायरिंग असे काहीतरी सांगायचे. मग ते कधी रागवून कधी समजावून तर कधी परिस्थितीची जाणीव करून देऊन का होईना पण सगळे शिक्षक कोणत्या ना कोणत्या पद्धतीने मला काय करायला हवे हे सांगायचे. त्यामुळे अभ्यासावरून कधीच दुर्लक्ष झाले नाही अगदी लॉकडाऊन मध्येही. लॉकडाऊन मध्ये तर सर आणि मॅडम आम्हाला नेहमी वेगवेगळे व्हिडिओज पाठवत होते. मी सरांना मेसेज वरून खूप प्रश्न सॉल्व्ह करण्यासाठी पाठवले व ते त्यांनी अगदी वेळेवर सोडवून दिलेले कधीही त्यांनी नकार दिला नव्हता व वेळ लावला नव्हता. मी खूप नशीबवान आहे की, मला असे शिक्षक मिळाले. केवळ यांनी घेतलेल्या मेहनतीमुळे मी JEE Mains क्लियर करू शकले व मला बोर्डात ९६.१७% मिळू शकले. तसेच MHTCET मध्ये ९७.२४% मिळाले. सर्व शिक्षकांनी अगदी वैयक्तिकरित्या सर्व विद्यार्थ्यांशी संवाद साधलेला व त्यांच्याकडे लक्ष दिलेले. त्यामुळे आज मी कॉलेज ऑफ इंजीनियरिंग पुणे या महाराष्ट्रातील एक नंबरच्या कॉलेज मध्ये बी. टेक. इलेक्ट्रिकल या अभ्यासक्रमासाठी प्रवेश घेऊ शकले.

✦✦✦

गुरु

सायली पवार, १२वी वाणिज्य

शिक्षक देतात ज्ञान मित्रांनो, त्याला आपण घेतलं पाहिजे,
ज्ञान कधीच संपत नाही, त्याला घेता आलं पाहिजे.

शिक्षक शिकवतात आपल्याला, त्यांना प्रतिसाद देतो का?
ते आई-वडील पाठवतात आपल्याला, त्यांच्या कष्टाला फळ मिळतं का?

विचारा आपल्या मनाला मित्रांनो, निसतंच बोलत राहतोय आपण
करत आपण काय नाय, दुसऱ्याला दोष देतोय आपण.

शिक्षक शिकवतात आपल्याला, लक्ष आपण देतो का?
ज्ञानाच्या त्या सागरातला, घडातरी आपण भरलाय का?

कॉलेजला येतो शिकायला आपण, काम तेवढेच करा ना,
काहीही न करता जगण्यापेक्षा, काहीतरी करून मरा ना.

घरी गेल्यावर आई विचारते बाळा, कॉलेजमधी शिकवल्यालं कळत का?
खरं सांगा मित्रांनो तिच्याकडे बघून, टाइमपास करावा वाटतो का?

गहिवरले ते डोळे बोलतात, शिकून मोठं झाल्यावर पाहायचंय मला,
तो विश्वास सार्थ करण्यासाठी, काहीतरी करून दाखवायचाय तुला

वसतिगृहातील जीवन

श्रावणी शेडगे, ११ वी

अनुभवपर कथन

वसतिगृहात राहिल्यामुळे खूप काही शिकायला मिळतं. जसं की नियोजनानुसार काम करायला लागतं. स्वतःच काम स्वतःच करायला लागतं. घरापासून लांब गेलो की, दुसऱ्या व्यक्तीसोबत कसं बोलायचं हे समजतं. वसतिगृहात सण ही साजरे केले जातात.त्यावेळी सर्व मुली एकत्र येतात.

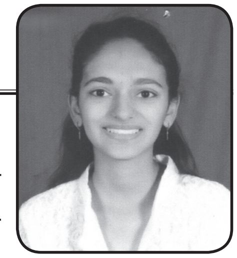

माझी दहावीची परीक्षा संपली. उन्हाळ्याची सुट्टीत आमच्या घरात विषय निघाला की, कॉलेजला कुठे घालायचं. माझ्या वडिलांनी मला पाटणचं बाळासाहेब देसाई कॉलेज दाखवलं. ज्यावेळी वडिलांनी पाटणचं कॉलेज सांगितलं तेव्हा माझ्या मनात अनेक प्रश्न आले. मला कॉलेजमध्ये प्रवेश घेण्यासाठी गेले तेव्हा मी परिसर, मैदान, कॉलेज आणि फॉर्म भरताना शिक्षकांचे सहाय्य हे सर्व बघून निश्चय केला याच कॉलेजला प्रवेश घेणार.

घरून येऊन जाऊन करणे शक्य नव्हते म्हणून मला वसतिगृहात ठेवायचे ठरवले. वसतिगृह जेव्हा मी पहिल्यांदा बघितलं तेव्हा मला आनंद झाला कारण निसर्गमय वातावरण आणि समोर मैदान आणि अभ्यासासाठी शांत वातावरण. वसतिगृह जीवनाचे अनेक फायदे आहेत. खेड्यापाड्यातून, शहरातून आणि शहरांमध्ये मोठ्या संख्येने विद्यार्थी येतात आणि ते वसतिगृहात राहतात व अभ्यास करतात.

विद्यार्थ्यांचे देखभाल वॉर्डन कडून केले जाते. एकमेकांना मदत करताना अभ्यास, खेळ आणि खेळांमध्ये परस्पर सहकार्यामुळे बोर्डाचा दर्जा उंचावते. खेळण्यासाठी एक तास दिला जातो. त्यामुळे शरीराचा व्यायाम होत असतो आणि अभ्यासाला परत बसलं तर प्रसन्न वाटते. दिवसाचं नियोजन हे ठरलेलं असतं. दिवसातून प्रार्थनेची वेळ ही ठरलेली असते. त्यावेळी आम्ही सर्व मुली एकत्र येऊन प्रार्थना करतो.

वसतिगृहात राहिल्यामुळे खूप काही शिकायला मिळतं. जसं की नियोजनानुसार काम करायला लागतं. स्वतःच काम स्वतःच करायला लागतं. घरापासून लांब गेलो की, दुसऱ्या व्यक्तीसोबत कसं बोलायचं हे समजतं. वसतिगृहात सण ही साजरे केले जातात. त्यावेळी सर्व मुली एकत्र येतात.

किती, काय, कधी, कुठे बोलायचं हे उमजलं. स्वतःचे व्यवहार सांभाळता आले. ते व्यवस्थापन आणि घरगुती अर्थव्यवस्थेचे धडे शिकतात.

वसतीगृह जीवन विद्यार्थ्यांना शिकवते. जर आजारी पडला तर त्याचे सहकारी त्याच्याजवळ हजर राहतात आणि त्याची सर्व प्रकारे काळजी घेतात. सामान्यहिताच्या शोधात त्याचे स्वार्थ कसे अधिन करावे हे ते शिकतात.

कौटुंबिक जीवनाच्या काळजी आणि चिंतापासून मुक्त असतो. भाऊ-बहिणीची भांडणे नाहीत. येथे कोणतेही क्षुल्लक घरगुती काम चालवायचे नाही आणि पाहुणेही नाही. प्रत्येकाचा अभ्यास इतरांच्या अनुकरणाने बौद्धिक जीवन जगतो. तो सामाजिक संपर्क प्रस्थापित करतो आणि अशा प्रकारे त्याचे व्यक्तिमत्व विकसित होते. घरासारखं जेवण या खानावळ मध्ये मिळते.

समाजात कसे वावरावे आणि कसे वागावे हे शिकता येते. चांगले आचरण आत्मसात करता येते आणि शिस्तबद्ध व चांगले नागरिक बनतो.

हे सर्व मला मुलींच्या वसतिगृहात आल्यावर समजलं व ते अनुभवलंसुद्धा ...

आयुष्याच्या वाटेवरच एक नवीन पाऊल......
नवीन दिशा, एक नवीन चाहूल
घरापासून दूर एक नवीन विश्व
सुरुवात ओळखीने नंतर मात्र मैत्री हेच आयुष्य

या दिवसात भेटलेली माणसं मात्र मनाला हुरहुर लावून गेली,
प्रत्येक दिवसाची सुरुवात सकाळी एकमेकांच्या काळजीत
तर प्रत्येक रात्रही दंगामस्तीने संपली......

सोबत घेतलेल्या वाफाळत्या चहा सोबत आयुष्याचे केलेले प्लॅन्स

फसलो, पडलो, धडपडलो, रडलो तरीही
शोधत असायचो नेहमीच मस्तीचा एक नवीन चान्स

सोबतीने केलेले जेवण, दंगामस्ती, भांडण, तरीही
एकमेकांबद्दल आदर यात वर्ष कशी सरली कळलेच नाही......

पण या माझ्या छोट्याशा माझ्या जगाने मला दिलेली ही जगण्याची नवी शिकवण मात्र आयुष्याची शिदोरी ठरली.

✦✦✦

अनुभव

जयश्री भिसे, १२ वी कला

वेळानं दाखवलं काळानं शिकवलं
नकारांनी वाढवलं
अपमानान घडवलं
माणसं आली आणि गेली
त्यांच्यापेक्षा मोठा गुरु कोणी नाही.

जिथे दान देण्याची सवय असते,
तिथे संपत्तीची कमी नसते.
आणि जिथे माणुसकीची शिकवण असते,
तिथे माणसांची कमी नसते.

काही सुंदर विचार बाहेर पडल्याशिवाय
जग कळत नाही.
मी पण सोडल्याशिवाय
माणसं जुळत नाही.
कोणासाठी धावून गेल्याशिवाय
माणुसकी उजळत नाही.
कष्ट केल्याशिवाय
सुख मिळत नाही.
आणि विचार असल्याशिवाय
आयुष्य घडत नाही.

जीवन पुन्हा नव्याने जग

मंजुश्री शिर्के, १२ वी विज्ञान

जीवनाचा गंध,
मनी ऐसा हा रुजला;
आकांतातून येते साद,
जीवन पुन्हा नव्याने जग
जीवन पुन्हा नव्याने जग
कधी हरशील, कधी जिंकशील,
पुन्हा मागे वळून पाहून नको पुन्हा;
अडथळ्यांना मात करून,
जीवन पुन्हा नव्याने जग
जीवन पुन्हा नव्याने जग
वाट जरी खडतर आयुष्याची,
ठाम विश्वास ठेव शतावरी;
क्षणभंगुर हे जीवन, म्हणून,
जीवन पुन्हा नव्याने जग
जीवन पुन्हा नव्याने जग
आशा मनी एक नवीन ठेव,
उज्ज्वल भविष्य उदयाचे पाहायला;
चिंता मनातील विरून जाऊन,
जीवन पुन्हा नव्याने जग
जीवन पुन्हा नव्याने जग

विश्वास

सुप्रिया मोहिते, १२वी विज्ञान

माहितीपर

सत्याच्या मार्गाने वाटचाल करण्याची पहिली पायरी म्हणजे हे आंधळ्या विश्वासाचे ते मनोरे पाडून टाकणे. हे मनोरे ज्ञानाच्या मार्गातील अडथळे आहेत. याच उंच मनोऱ्यावर उभे राहणाऱ्यांना असे वाटते की, आपल्याला सगळं माहित आहे आणि हे वाटणं म्हणजेच अज्ञानाचे लक्षण आहे. आपण अज्ञानी आहोत याची जाणीव होणे हीच ज्ञानाच्या दिशेने होणाऱ्या वाटचालीची सुरुवात आहे.

शेख मनीरामचा बालपणीचा मित्र भोला त्याला भेटण्यासाठी खेडेगावातून नगराकडे निघाला. त्याच्याजवळ कुठले वाहन नव्हते म्हणून त्याने गावच्या सरपंचाकडून त्याचा नवीन घोडा मागितला होता. घोड्यावर बसून त्याने प्रवास सुरू केला. घोडा पांढराशुभ्र होता आणि त्याचे दोन्ही कान काळे होते. भोला अगदी ऐटीत घोड्यावर बसून चालला होता. वाटेत एके ठिकाणी तो जेवणासाठी थांबला. एका झाडाच्या सावलीत त्याने घोड्याच्या लगामाची दोरी झाडाला बांधली. त्याच सावलीत बसून तो जेवला आणि थोडा वेळ विश्रांती घेण्यासाठी तो आडवा पडला. त्याला गाढ झोप लागली. तिथून काही भामटे तरुण जात असताना त्यांनी भोला आणि त्याच्या घोड्याला पाहिले. त्यापैकी एका भामट्याने घोड्याला बांधलेली लगामाची दोरी सोडवून स्वतःच्या गळ्यात बांधली आणि तो घोड्याप्रमाणे गुडघे टेकून बसला. त्याने आपल्या मित्रांना सांगितले, हा घोडा तुम्ही बाजारात नेऊन विका आणि पैसे घेऊन जत्रेजवळ थांबा. मी थोड्या वेळातच तिथे येतो. ते घोडा घेऊन निघून गेले. थोड्यावेळाने भोला झोपेतून उठला तर घोड्याच्या जागी त्या तरुणाला पाहून चक्रावला. तो तरुण हात जोडून म्हणाला घोड्याच्या ठिकाणी मला बघून तुम्हाला आश्चर्य वाटलं असेल पण मी तुम्हाला सगळा प्रकार समजावून सांगतो. आमच्या गावात एक मांत्रिक आहे त्या मांत्रिकाची खोडी काढली म्हणून त्याने संतापाच्या भरात मला घोडा बनवून टाकले. गेले अनेक महिने मी घोडा बनूनच जगतोयं. पण मघाशी तोच मांत्रिक इथून जात असताना मी त्याची क्षमा मागितली तेव्हा त्याने मला परत माणूस बनवले. माझ्यावर कृपा करा आणि मला माझ्या घरी जाऊ द्या. आई-वडील वाट बघत असतील. भोलाला हे ऐकून आश्चर्य तर वाटलेच पण त्याची दया ही आली आणि तो म्हणाला ठीक आहे तू जाऊ शकतोस पण मला वचन दे की यापुढे त्या मांत्रिकाची कधीही खोडी काढणार नाहीस. तरुणाने त्याला वचन दिले आणि तिथून निघून गेला. भोला बिचारा चालत नगराच्या दिशेने निघाला. वाटेत बाजार होता. त्या बाजारात त्याला तोच पांढरा घोडा विक्रीसाठी उभा केलेला दिसला. भोला लगबगीने त्या घोड्याजवळ आला आणि घोड्याच्या कानात म्हणाला तू माझे वचन इतक्या लवकर मोडलेस पुन्हा काढलीस ना त्या मांत्रिकाची खोडी. आंधळा विश्वास मनात बाळगून जगणाऱ्यांची गत ही भोला सारखीच होते. हजारो वर्षापासून मनुष्याला हीच शिकवण मिळाली आहे की, इतरजण जे सांगतात त्यावर विश्वास ठेवावा आणि त्याच विश्वासाचा गैरफायदा घेऊन माणूस माणसाला हजारो वर्षापासून फसवत आला आहे. जगाचा संपूर्ण इतिहास हा केवळ विश्वासघाताचा रक्तरंजित इतिहास आहे. इतिहासाची हजारो पाने आपण वाचली पण त्यातून शिकलो काहीच नाही. आपण आपल्या मेंदूत इकडून तिकडून मिळालेल्या माहितीचे नुसते मनोरे रचून ठेवलेत पण त्या माहितीची सत्यता पडताळून पाहिली नाही. ती माहिती म्हणजेच सत्य आहे हे आपण मानून बसलोय आणि म्हणूनच आपला विश्वास आंधळा आहे. डोक्यातले सगळे उंच मनोरे हे आमचे मनोरे आहेत.

सत्याच्या मार्गाने वाटचाल करण्याची पहिली पायरी म्हणजे हे आंधळ्या विश्वासाचे ते मनोरे पाडून टाकणे. हे मनोरे ज्ञानाच्या मार्गातील अडथळे आहेत. याच उंच मनोऱ्यावर उभे राहणाऱ्यांना असे वाटते की, आपल्याला सगळं माहित आहे आणि हे वाटणं म्हणजेच अज्ञानाचे लक्षण आहे. आपण अज्ञानी आहोत याची जाणीव होणे हीच ज्ञानाच्या दिशेने होणाऱ्या वाटचालीची सुरुवात आहे.

A wise person newer knows all,
only foois know everything!

❖❖❖

बाप

किरण शिरतोडे, ११ वी विज्ञान

माहितीपर

बाबासाठी मुलांकडे शब्दच नसतात. मुलाच्या पायाला ठेच लागली तरीही मुलं बापरे म्हणत नाहीत. 'स्वामी तिन्ही जगाचा, बापा विना भिकारी' होत नाही. साने गुरुजींना ही श्यामचा बाप दिसत नाही. आई घरात असली की घर कसं भरल्यासारखं वाटतं. मुलांना बाबा घरात असला की माडा समशान शांत. मुलं शपथ सुद्धा आईचीच घेतात. बाबा असतो केवळ मुलांच्या नावाच्या व आडनावाच्या मध्ये नावापुरता.

लहान असल्यापासून आई मुलांना सांगत असते

इथे जाऊ नको .... बाबा मारेल

तिथे जाऊ नको .... बाबा मारेल

झाडावर चढू नको .... बाबा मारेल

नदीकडे जाऊ नको .... बाबा मारेल

शाळेत जा नाहीतर .... बाबा मारेल

अभ्यासाला बस नाहीतर .... बाबा मारेल

हे करू नको नाहीतर .... बाबा मारेल

ते करू नको नाहीतर .... बाबा मारेल

मग मुलं सुद्धा बाबांना घाबरतात.

बाबांच्या भयाने शाळेत जातात. बाबांनी मारू नये म्हणून अभ्यास करतात. बाबांच्या दहशतीखाली शिकत राहतात. हळूहळू मुलं बाबांकडे दुर्लक्ष करून आईवरचं प्रेम करू लागतात. मनामधून बाबांना काढून टाकतात आणि आईच्या चरणावर सर्वस्व अर्पण करतात. बाबांपासून चार हात लांब राहतात. मुलं आईवर गाणं गातात. मुलं आईवर कविता लिहितात. कोणतीच मुलं बाबांना दुधावरची साय म्हणत नाहीत. लंगड्याला पाय म्हणत नाहीत. वासराची गाय म्हणत नाहीत. बाबासाठी मुलांकडे शब्दच नसतात. मुलाच्या पायाला ठेच लागली तरीही मुलं बापरे म्हणत नाहीत. 'स्वामी तिन्ही जगाचा, बापा विना भिकारी' होत नाही. साने गुरुजींना ही श्यामचा बाप दिसत नाही. आई घरात असली की घर कसं भरल्यासारखं वाटतं. मुलांना बाबा घरात असला की माडा समशान शांत. मुलं शपथ सुद्धा आईचीच घेतात. बाबा असतो केवळ मुलांच्या नावाच्या व आडनावाच्या मध्ये नावापुरता. मुलं विठोबाला माऊली म्हणतात. धरणीला माय म्हणतात आणि देशाला माता म्हणतात. बाबा मात्र धरणीतून, देशातून आणि मुलांच्या मनातून हद्दपार झालेला असतो. बाबा असतो कठोर, काळजी नसलेला, निर्दयी, मारकुटा. बाबा असतो मुलांच्या स्वप्नात येणारा बागुलबुवा. बाबा म्हणजे केवळ पैसे-रुपये कमवण्याचे यंत्र. तेवढे काम त्याने केलं की, त्याचं काम संपलं असं असूनही बाबा मेल्यावर ...

मुलांच्या छातीत धडकी का भरते,

का ओघळतो मुलांच्या डोळ्यातून पाऊस....

पायाखालची जमीन सरकल्यासारखी का वाटतं मुलांना. बेवारस झाल्यासारखं का हंबरतात मुलं. बाबा गेल्यावर का मुलं घाबरतात. मुलं गेल्यावर कथा, कादंबऱ्या आणि कवितेत कधीही नसलेला हा पत्थर दिल बाबा ...

प्रत्यक्षात जेव्हा नसलेला होता

तेव्हा का वाटतं मुलांना की,

डोळे मिटवून जी प्रेम करते तिला प्रेयसी म्हणतात,

डोळे उघडे ठेवून जी प्रेम करते तिला मैत्री म्हणतात,

डोळे वटारून जी प्रेम करते तिला पत्नी म्हणतात,

थोडे आणि स्वतःचे डोळे मिटेपर्यंत प्रेम करते तिला आई म्हणतात

पण डोळ्यात प्रेम न दाखवता जो प्रेम करतो त्याला बाप म्हणतात....

✦✦✦

जीवनात खेळाचे महत्त्व

ज्योती शिंदे, १२ वी विज्ञान

माहितीपर

राष्ट्रीय क्रीडा दिनानिमित्त खेळांचे महत्त्व आणि खेळांना प्रोत्साहन देण्यासाठी देशभरात विविध क्रीडा स्पर्धा कार्यक्रमाचे आयोजित केली जातात. आनंद राठी इन्व्हेस्टमेंट बँकिंगच्या अहवालानुसार क्रीडा उद्योग २०२० मध्ये २७ अब्ज डॉलर वरुन २०२७ पर्यंत शंभर अब्ज डॉलर पर्यंत पोहोचण्याची शक्यता असल्याने व्यवसाय पाचपट वाढण्याची अपेक्षा आहे.

केंद्र सरकारने देशातील सर्व प्रकारच्या खेळांना योग्य व्यासपीठ उपलब्ध करून द्यावे, नवीन क्रीडा प्रतिभा शोधण्यासाठी आणि त्यांना योग्य व्यासपीठ देण्यासाठी राष्ट्रीय खेळ प्रतिभा चॅनेल्स सुरू केली पाहिजेत. जी देशाच्या कानाकोपऱ्यातून नवीन खेळाडू शोधण्यासाठी पूर्णपणे समर्पित असावी. प्रत्येक जिल्ह्यात आंतरराष्ट्रीय दर्जाची शासकीय क्रीडा प्रशिक्षण केंद्र असावे. त्यामुळे तरुण पिढी नाव कमवून चांगले करिअर करू शकेल. देशाचे नाव मोठे करू शकेल.

राष्ट्रीय क्रीडा दिनानिमित्त खेळांचे महत्त्व आणि खेळांना प्रोत्साहन देण्यासाठी देशभरात विविध क्रीडा स्पर्धा कार्यक्रमाचे आयोजित केली जातात. आनंद राठी इन्व्हेस्टमेंट बँकिंगच्या अहवालानुसार क्रीडा उद्योग २०२० मध्ये २७ अब्ज डॉलर वरून २०२७ पर्यंत शंभर अब्ज डॉलर पर्यंत पोहोचण्याची शक्यता असल्याने व्यवसाय पाचपट वाढण्याची अपेक्षा आहे.

आज बहुतेक लोक आधुनिकतेच्या चक्रात व्यस्त आहेत. आळस, प्रदूषण, भेसळीमुळे शारीरिक आणि मानसिक आजार खूप वेगाने वाढत आहे. आधुनिक संसाधने आणि सोशल मीडियाने तरुणांना मैदानी खेळापासून दूर नेले आहे. समाजात खेळाची भूमिका केवळ व्यक्तीसाठीच नाही, तर सार्वजनिक आरोग्यासाठी ही महत्त्वाची बनली आहे. खेळामुळे व्यक्ती शारीरिक आणि मानसिक दृष्टी मजबूत बनते, सहभागाची भावना वाढते, उत्साही बनते. खेळापासून चांगल्या स्वास्थ्यकर आहाराच्या सवयी लागतात. शारीरिक हालचाली आणि व्यायामामुळे रोग टाळण्यास किंवा ते कमी करण्यात महत्त्वाचा सकारात्मक परिणाम होतो. खेळामुळे ताण तणावाचे व्यवस्थापन करण्यात मदत होते, निराशा आणि चिंता कमी होऊन एकाग्रता सुधारते. मेंदू तल्लख ठेवण्यासाठी खेळामध्ये सक्रिय राहणे आवश्यक आहे. दररोज ३० मिनिटाचा व्यायाम देखील शरीराला आणि मनाला आराम देतो. खेळाचा परिणाम व्यक्तीच्या मनस्थितीवर आणि झोपेच्या गुणवत्तेवर तसेच संवाद आणि नेतृत्व कौशल्यावर देखील होतो. खेळांमध्ये भाग घेऊन आपण चांगल्या मित्रांच्या संपर्कात राहू शकतो. खेळात आपल्या वेळेचा चांगला वापर करून बाहेरच्या वाईट सवयी टाळू शकतो. खेळातील सहभागामुळे विचारशक्ती आणि विश्लेषण कौशल्य सुधारते आणि चांगले निर्णय घेण्यास मदत होते आणि

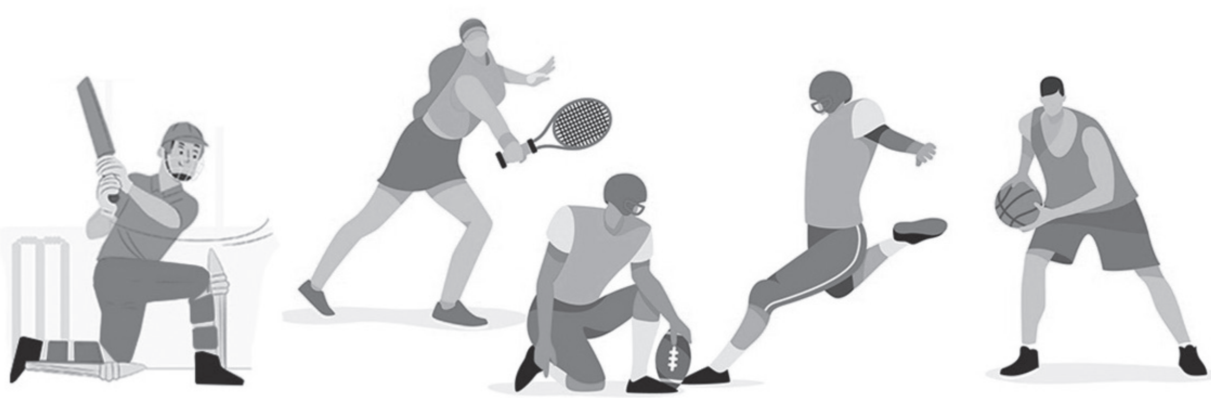

त्याची कार्य करण्याची आणि लक्ष केंद्रित करण्याची क्षमता सुधारते. खेळ आत्मविश्वास वाढवून संतुलित वजन राखून निरोगी जीवनशैली जगण्याची शक्यता वाढवून सामाजिक कौशल्य सुधारतात. खेळामुळे एकता आणि सहकार्याची भावना विकसित होते. निरोगी व्यक्ती किंवा खेळाडू हे निरोगी समाज घडवतात आणि निरोगी समाज निरोगी देश बनवतो. प्रत्येक व्यक्तीने दररोज शक्य तितके मैदानी खेळ खेळले पाहिजेत.

आपला देश लोकसंख्येच्या बाबतीत जगात दुसऱ्या क्रमांकावर आहे. परंतु, जागतिक दर्जाच्या क्रीडा महोत्सवाच्या स्पर्धांच्या पदक तक्त्यामध्ये आपण नेहमीच मागे राहतो आणि लहान लहान देश पदक तक्त्यांमध्ये वर दिसतात, असे नाही की खेळात आपण मागे पडत आहोत, आपली खेळाची कामगिरी पूर्वीपेक्षा चांगली होत आहे. देशात क्रीडा प्रतिभेची कमतरता नाही. देशातील प्रत्येक शहरातून गल्लीतून परिसरातून प्रतिभा उदयास येत आहेत. देशात या कलागुणांना वाव देण्यासाठी आणि त्यांच्या क्षमता ओळखण्याच्या कौशल्याचा अभाव आहे. आज जगात कौशल्य समजून घेण्यात आणि नंतर त्यांना त्यात पारंगत करण्यात शिक्षकांची मौलाची भूमिका असते. खेळाच्या माध्यमातून शाळेतील विद्यार्थ्यांमध्ये नेतृत्व विभाग, व्यवस्थापन, टीम मांडणी, स्वास्थ्य स्पर्धा आणि शिस्त यांसारखे गुण विकसित होतात. खेळामुळे व्यक्तीला सामान्यातून संपूर्ण व्यक्तिमत्त्वाकडे जाण्याचा मार्ग मोकळा होतो.

अनेक आंतरराष्ट्रीय पदक विजेते खेळाडू आणि पॅराऑलिम्पिक खेळाडू आज आर्थिक परिस्थितीशी झुंजत आहेत. कुटुंबाचे उदरनिर्वाह करण्यासाठी जे काही मिळेल ते काम करत आहेत. तर काहीजण निनावी जीवन जगत आहेत. त्यांना नोकरी, शासकीय मदत किंवा क्रीडा प्रशिक्षण केंद्र सुरू करण्यासाठी शासनाकडून आर्थिक मदत देण्यात यावी. आपल्या देशात क्रिकेट शिवाय आता इतर अनेक खेळ लोकांचे लक्ष वेधून घेत आहेत. केंद्र सरकारने देशातील सर्व प्रकारच्या खेळांना योग्य व्यासपीठ उपलब्ध करून द्यावी. याच्यातील नवीन क्रीडा प्रतिभा शोधण्यासाठी आणि त्यांना लोकांसमोर आणून योग्य व्यासपीठ देण्यासाठी राष्ट्रीय खेळ प्रतिभा टीव्ही चॅनेल सुरू केली पाहिजेत. जी देशाच्या कानाकोपऱ्यातून नवीन खेळाडू शोधण्यासाठी पूर्णपणे समर्पित असावी. देशातील प्रत्येक जिल्ह्यात शासनामार्फत चालवण्यात येणारी आंतरराष्ट्रीय दर्जाची क्रीडा प्रशिक्षण केंद्र असावी. अशा सर्व केंद्रांवर जागतिक दर्जाच्या पदक विजेत्या खेळाडूंची प्रशिक्षकाची भूमिका बजावली पाहिजे. अशा केंद्रांमार्फत जागतिक दर्जाचे प्रशिक्षण जिल्ह्यातील सर्व गावे व शहरातील नवीन खेळाडूंना मिळणार. कलागुण ओळखून त्यांना सध्याच्या काळात अभ्यासासोबत खेळ देखील खूप गरजेचे आहे. पालकांनी मुलांमधील कला बघून त्यांना खेळात सक्रिय होण्यासाठी प्रोत्साहन द्यावे. त्यामुळे तरुण पिढी खेळात नाव क्रीडा प्रतिभेने देशाचे नाव प्रकाशमान करणारे बहुतांश खेळाडू हे अगदी सामान्य कुटुंबातील आणि ग्रामीण भागातील आहेत.

खेळाडूंना आयुष्यातील वेळेचे मूल्य अधिक चांगले समजते. कारण स्पर्धेतील विजेते मायक्रो सेकंदाच्या अंतराने बदलतात आणि आर्थिक समस्यांशी लढा देत या खेळाडूंनी आयुष्यात प्रगती केली जाते. खेळांना प्रोत्साहन देण्यासाठी आणि सरकारकडून अनेक योजना आणि कार्यक्रम राबवले जातात. शिक्षण आणि नोकऱ्यांमध्ये खेळाडूंसाठी विशेष कोटा असतो. क्रीडा प्रतिभांचा विशेष सन्मान आहे. विशेष कामगिरीवर खेळाडूंना पुरस्काराने पैसे दिले जातात. तरीही देशाच्या लोकसंख्येच्या तुलनेत खेळांना प्रोत्साहन देण्याचे प्रमाण फार कमी आहे. अनेक गुणवंत खेळाडू आर्थिक अडचणीमुळे दूर जातात.

खेळ हा आपल्या जीवनाचा एक महत्त्वाचा भाग आहे. शैक्षणिक केंद्रातील मुख्य आव्हान म्हणजे क्रीडा क्रियाकलापामध्ये पारंगत असलेल्या कुशल शारीरिक शिक्षकांची कमतरता. क्रीडा आणि शारीरिक शिक्षण देणाऱ्या शाळांसोबतच प्रत्येक शाळेत शारीरिक शिक्षकांची सतत नियुक्ती करण्यात यावी. याची काळजी घ्यावी. शैक्षणिक संस्थांमध्ये कुशल क्रीडा शिक्षक असणे ही काळाची गरज आहे. हे काय शैक्षणिक संस्थांमध्ये मर्यादित नसून प्रशिक्षण केंद्रात शिक्षक आणि प्रशिक्षकांची ही कमतरता आहे. शारीरिक शिक्षण किंवा क्रीडा शिक्षणासाठी मार्गदर्शन आवश्यक आहे. योग्य मार्गदर्शनाअभावी खेळाडूंची मानसिक तयारी कशी होणार? कुशल शारीरिक शिक्षकांचा अभाव ही क्रीडा शिक्षणाच्या भवितव्यासाठी मोठी समस्या आहे. मुलांना त्यांचे आवडते खेळ ओळखण्यात त्यांची कमवून चांगले करिअर करू शकेल. देशाचे नाव मोठे करू शकेल.

पाथरपुंज Ancient Village in Modern Age

प्राजक्ता कुंभार, १२ वी वाणिज्य

माहितीपर

जंगल सफारीचा विषय निघाला की, आपल्या डोळ्यासमोर सर्वात अगोदर येते ते म्हणजे नागपूरचे अभयारण्य. परंतु, विदर्भ सोडून पश्चिम महाराष्ट्रात असलेल्या सह्याद्री पर्वताच्या डौलदार कडेकपारीत वसलेला कोयना नदीचा भाग त्याच्या विलक्षण सौंदर्याने सर्वांना अचंबित करून टाकतो. येथे असणारी अभयारण्ये सर्वांचे लक्ष वेधून घेतात.

जंगल सफारीचा विषय निघाला की, आपल्या डोळ्यासमोर सर्वात अगोदर येते ते म्हणजे नागपूरचे अभयारण्य. परंतु, विदर्भ सोडून पश्चिम महाराष्ट्रात असलेल्या सह्याद्री पर्वताच्या डौलदार कडेकपारीत वसलेला कोयना नदीचा भाग त्याच्या विलक्षण सौंदर्याने सर्वांना अचंबित करून टाकतो. येथे असणारी अभयारण्ये सर्वांचे लक्ष वेधून घेतात.

अशाच या निसर्गाच्या सानिध्यात असलेल्या आणि वैविध्याने नटलेल्या 'कोयना अभयारण्यात'' जाण्याचा योग काही कारणास्तव चालू आला आणि म्हणून स्वतःहून चालून आलेली सुवर्णसंधी आम्ही हातून सुटून दिली नाही. दुसऱ्यादिवशी आम्ही या जंगल सफारीचा आनंद घेण्यासाठी पाटण येथून 'भैरवगड' च्या दिशेने निघालो.

आम्ही सर्वजण खूप उत्सुक होतो. त्या जंगलामध्ये काय असेल? कोणकोणते प्राणी बघायला मिळतील? गावाकडे आम्ही

निघालो होतो. अशा अनेक प्रश्नांची विचारशृंखला आमच्या डोक्यात सुरु होत्या. भैरवगडच्या शेजारी वसलेल्या 'पाथरपुंज' या गावाकडे आम्ही निघालो होतो. या गावाचे वैशिष्ट्य म्हणजे 'पाथरपुंज' या गावाची भारतातील सर्वात जास्त पाऊस पडणारे गाव म्हणून झाली आहे आणि यामुळे कसे असेल हे गाव? हे पाहण्याची उत्सुकता अजूनच वाढत गेली. पण तिथे जात असताना जो रस्ता आम्ही बघितला, तो पाहून एका क्षणासाठी हृदयात धडकीच भरली. इतका खराब रस्ता होता तो. जात असताना आणि विविध प्रकारचे झाडे आम्हास पाहायला मिळाले. तसेच सुंदर फुलपाखरे, डोंगरदऱ्या, घाट, विविध पक्षी या सर्वांनी मन हेलावून टाकले. चहू बाजुंनी येणारे पक्षांचे आवाज कानांना अगदी मंत्रमुग्ध करून टाकत होते.

शहरीकरणाच्या दाट आणि प्रदूषणमुक्त आणि हिरव्यागार सौंदर्याने नटलेला निसर्ग पाहून मनाला आनंद झाला. आणि डोळ्यांचे पाळणे फुटले आणि हा प्रवास करत असताना भीती देखील वाटत होती आणि मजा देखील येत होती.

हा प्रवास करत आम्ही या गावांमध्ये पोहोचलो. या गावाचे वर्णन करताना सर्व प्रकारच्या परिसरावर लक्ष टाकायला हवे. घनदाट अरण्यामध्ये वसलेला हा परिसर आहे. या गावांमध्ये मोजकीच घरे आहेत. तिथे सर्व घरेही अगदी जुन्या पद्धतीची आहेत. माती लाकडे व कौलांपासून बनवलेली. तिथल्या लोकांना प्रमुख व्यवसाय हा काहीच नाही. अतिशय खडतर आणि कस्टमय जीवन येथील लोक जगतात. शेतीमधून आणि पशुपालनामधून त्यांना अल्प प्रमाणात त्यांच्या गरजा पूर्ण करता येत असतील. तसेच जंगलात असणाऱ्या लाकडांचा ते इंधन म्हणून वापर करतात. या गावांमध्ये कोणतीच पायाभूत सुविधा देखील नाही.

या आत्ताच्या आधुनिक युगामध्ये एकीकडे मानव चंद्रावर पोहोचला आणि पाथरपुंज यासारख्या गावामधील जीवन हे मात्र पूर्वीसारखे कष्टमयच राहिले आणि हाच सृष्टीतील विरोधाभास आम्ही आमच्या डोळ्यात देखत पाहत होतो.

या गावांमध्ये जाण्याची अनेकांना उत्सुकता असते. कारण गावाबद्दल ऐकलेल्या रहस्यमय गोष्टी आणि या गावांमध्ये चालत असणाऱ्या अंधश्रद्धा, जादूटोणा, काळी जादू! हे सर्व ऐकताच काळजाचे ठोके वाढू लागले आणि भीतीने अंग थरथरु

लागली. या गावांमध्ये जरी रोजगार नसला आणि दैनंदिन गरजा भागवण्यासाठी देखील साधने नाहीत असे असेल तर या गावाचा उदरनिर्वाह कसा होत असेल? असा आम्हा सर्वांना खूप मोठा प्रश्न पडला आणि या प्रश्नाचे उत्तर ऐकताच आम्ही सर्वजण अचंबित झालो.

अचंबित होण्याचे कारण म्हणजे आम्ही तिथे पाहिलेले देव (चेटूक). या गावांमध्ये काळी जादू चेटूक यासारखे अनेक प्रकार प्रचलित आहेत. ही सर्व नकारात्मक नैसर्गिक ऊर्जा (सुपर नॅचरल पॉवर) आपणास येथे अनुभवास पहावयास मिळते. अतिशय साध्या सोप्या भाषेत सांगायचे झाले तर या गावांमध्ये काही बाहेरचे लोक येऊन तेथील देवाला नैवेद्य म्हणून बोकड, कोंबडा-कोंबडी यासारखे प्राणी देतात. या गावातील काळ्या जादूची विद्या प्राप्त असलेली व्यक्ती हे सर्व बाहेर लोकांना सांगते आणि याच बाहेरून येणाऱ्या बोकड, कोंबड्या आणि धान्य यावरच संपूर्ण गाव त्यांचा उदरनिर्वाह करते. परंतु हे सर्व काम आणि कशासाठी करत असतील लोक? असा विचार केल्यास एक उत्तर मिळते. ते म्हणजे मानवामध्ये असणार आत्मकेंद्रीपणा आणि लालसा, हव्यासाची भावना. ज्या व्यक्तींना असे सतत वाटते की केवळ त्यांचेच भले व्हावे (आणि इतरांना त्रास व्हावा) अशा व्यक्तीच सर्व खटाटोप करत असतात. आणि हे किती भीतीदायक आहे? नाही का?

परंतु आज आपण एकविसाव्या शतकात पोहोचलो आहोत. विज्ञान आणि तंत्रज्ञानाचे युग म्हणून एकविसावे शतक ओळखले जाते. अशा आधुनिक काळात देखील असे प्रकार घडत आहेत यावर विश्वासच बसत नाही.

परंतु, माझ्या मते या सर्व गोष्टींचा काही फायदा होत असेल असे मला वाटत नाही. कारण दुसऱ्यांचे वाईट करून आपले चांगले कसे होईल? हा मला पडलेला प्रश्न. परंतु, प्रत्येक गोष्टीच्या जशा दोन बाजू असतात तसेच काहीसे या चेटूकाचे देखील असेल. जे लोक या नकारात्मक नैसर्गिक शक्तीवर विश्वास ठेवतात त्यामागे देखील काही ना काही कारण नक्कीच असेल. कारण माझ्या मते प्रत्येक व्यक्ती वेगळी असते. तिचा विचार करण्याचा दृष्टिकोन देखील खूप भिन्न असतो. त्यामुळे आपण सर्वांचे दृष्टिकोन समजून घेण्याचा प्रयत्न तरी नक्कीच करायला हवा.

असो आम्ही विज्ञान शिकलो आहोत. त्यामुळे आमचा तरी अशा गोष्टींवर विश्वास बसत नव्हता. परंतु वृद्ध लोक जे काही सांगत असतील त्यामागे नक्कीच काहीतरी 'गुढ' असेल असे वाटले आणि हा सर्वच अचंबित करणारा अनुभव घेऊन 'पाथरपुंज' या रहस्यमय गावाचा निरोप घेतला.

हा सर्व प्रवास करून अखेर आम्ही भैरवगडावर पोहोचलो आणि भैरवगड चा परिसर पालथा घालण्यासाठी सर्वजण कंबर कसून तयार झालो. गडावर असणाऱ्या दऱ्या अचंबित करून टाकणाऱ्या व हृदयाच्या ठोका चुकवून भयभीत करणाऱ्या होत्या. गडाचा सर्व परिसर फिरून झाल्यावर आम्ही थोडी विश्रांती घेतली आणि परतीच्या प्रवासासाठी निघालो.

हा परतीचा प्रवास करत असताना मनामध्ये अनेक प्रश्न आले आणि मनात खूप खंत वाटली कारण,

कोयना या भागासारखा दुर्गम परिसर फिरत असताना येथील पुनर्वसन झालेली गावे आमचा नजरेस पडली. गावामध्ये कोणत्याही प्रकारच्या सोयी सुविधा नव्हत्या, दवाखाने नव्हते, दुकाने नव्हती, शहराच्या किंवा तालुकाच्या ठिकाणी घेण्यासाठी रस्ते नव्हती, एखादी व्यक्ती आजारी पडली तर त्याला डोलीत बसून खांद्यावरून आणावं लागते. त्या गावांमध्ये लाईट आणि नेटवर्कची सुविधा नाही. तसेच रोजगार व समाजाचे साधन देखील नाही आणि सर्वात सर्वात महत्त्वाचे ते म्हणजे तिथे असणाऱ्या प्राथमिक शाळा आणि त्यांची झालेली दयनीय अवस्था पाहून नको नको झाले. मनात प्रश्न आला. जर मुलांना शिक्षण मिळाले नाही, तर त्यांचा भवितव्याचे काय?

पण या मुलांचा शिक्षण घेण्यासाठीचा संघर्ष पाहून असे वाटले की, देवाने आपल्याला इतक्या सुख सोयी आणि सुविधा देऊन सुद्धा आम्ही प्रत्येक वेळी तक्रार करतो. येथील मुले शिकण्यासाठी आरोग्याची, शरीराची परवा न करता दूर दूर अंतरावरून चालत शाळेत जातात आणि शिक्षण घेतात.

परंतु त्यांच्या चेहऱ्यावर कायम आनंद आणि समाधान दिसते. थोड्या थोडक्यात गरजांमध्ये ते त्यांचा उदरनिर्वाह करून सुखी आहेत असे वाटते आणि आम्ही एकीकडे भौतिक वस्तूंसाठी हट्ट धरून स्वतःचे मन दुःखी करून बसतो.

खरंच या प्रवासातून आम्हाला खूप काही शिकायला मिळाले. यातून आम्ही जे काही करू ते आम्ही नक्कीच आचरणात आणू.

आणि मोठे झाल्यावर या खेड्यातील मुलांना शिक्षण देण्यासाठी आम्ही आमच्या परीने मदत नक्कीच करू.

खरंच ही जंगल सफारी अविस्मरणीय होती.

स्त्री स्वातंत्र्य

साक्षी सूर्वे, ११ वी वाणिज्य

आत्मकथा

''यत्र नार्यस्तु पूज्यन्ते रमन्ते तत्र देवताः'' इतका मोठा सन्मान वैदिक संस्कृतीने स्त्रीचा केला आहे.असे म्हणतात की, देवाने सृष्टी निर्माण केली. त्यात नदी-नाले, पशु-पक्षी, डोंगर-दऱ्या ही रंग भरले. त्या सर्वांची उपासना करणारा कर्तव्यनिष्ठ तत्त्वनिष्ठ मानव निर्माण केला आणि शेवटी या सर्वांवर मायेची चादर घालण्यासाठी त्यांनी स्वतःच्या प्रतिमेत स्त्री निर्माण केली.

कोणत्याही देशाचा दर्जा सुधारावयाचा असेल तर, त्या देशातील स्त्रीचा दर्जा सुधारायला हवा. अर्थात स्त्रियांचा मानसिक, शारीरिक, भावनिक, सामाजिक, शैक्षणिक, राजकीय व आर्थिक विकास झाला पाहिजे. तसेच महिलांचे आध्यात्मिक, राजनैतिक, सामाजिक किंवा आर्थिक सामर्थ्य वाढविणे होय. या कामी पुरुषाने स्त्रियांच्या सक्षमीकरणासाठी प्रयत्न करावयास हवे. कारण स्त्री व पुरुष या दोन चाकावर समाज चालत आहे. यासाठी सर्वप्रथम कुटुंबाने तिला सक्षमक बनवले केले पाहिजे. तरच स्त्रीला सामाजिक प्रतिष्ठा आपोआपच प्राप्त होईल यात शंकाच नाही.

''यत्र नार्यस्तु पूज्यन्ते रमन्ते तत्र देवताः'' इतका मोठा सन्मान वैदिक संस्कृतीने स्त्रीचा केला आहे.असे म्हणतात की, देवाने सृष्टी निर्माण केली. त्यात नदी-नाले, पशु-पक्षी, डोंगर-दऱ्या ही रंग भरले. त्या सर्वांची उपासना करणारा कर्तव्यनिष्ठ तत्त्वनिष्ठ मानव निर्माण केला आणि शेवटी या सर्वांवर मायेची चादर घालण्यासाठी त्यांनी स्वतःच्या प्रतिमेत स्त्री निर्माण केली.

जगाच्या इतिहासातील सर्वात सुंदर पाने स्त्रीच्या केंद्रस्थानी ठेवूनच लिहिलेली दिसतात. आपली विद्वत्ता प्रदर्शित करणारी गार्गी पासून अमेरिकेसारख्या बलाढ्य देशाला आव्हान करणाऱ्या इंदिरा गांधी पर्यंत स्त्रीने प्रत्येक क्षेत्र यशस्वीपणे पदांक्रात केले आहे. स्त्री जीवनातील खरा दागिना म्हणजे प्रेम स्त्रीची खरी ओळख म्हणजे माया, ममता, वासल्य, हृदयी अमृत, नयनी पाणी असे चित्र जेव्हा दिसते, तेव्हा समाज कुठेतरी चुकतोय हे जाणवते. सर्वांसाठी सर्वस्व अर्पण करणारी स्त्री तिरस्कारची, अपमानाची मानकरी मध्ययुगात झाली. एका अहंकारी आणि धर्मांध पुरुष प्रधान विचारधारेने स्त्रीचे अस्तित्व धोक्यात आणले. चूल आणि मूल हेच केवळ स्त्रीचे विश्व बनून राहिले. स्वातंत्र्याच्या यज्ञात अनेक स्त्रियांनी आपलं जीवन अर्पण केलं. आजच्या वास्तव परिस्थितीत भारतीय स्त्रियांना अनेक समस्यांना सामोरे जावे लागते. कोणत्याही प्रगत समाजात स्त्री व पुरुष दोघांचाही विकास होणे अपेक्षित आहे. आज स्त्रिया अनेक क्षेत्रात आपले कर्तृत्व सिद्ध करताना दिसत आहेत. तरीही स्त्री व पुरुष या घटकांचे सामाजिक वास्तव आजही वेगळे आहे. मानवी संस्कृतीच्या इतिहासामध्ये स्त्रीने आपल्या स्वातंत्र्यासाठी नेहमी संघर्ष केला. स्त्रिया पुरुषांच्या पेक्षा खालच्या दर्जाच्या असतात, हा आरोप आणि त्यांचे दास्य या नैसर्गिक गोष्टी नाहीत. इतकेच नव्हे तर प्राचीन समाज व्यवस्थेत स्त्रियांचा दर्जा पुरुषांच्या बरोबरीचा होता. कुटुंबात आणि समाजात त्यांचे स्थान मानाचे होते.

वैदिक काळात स्त्रिया बुद्धिमान होत्या. पुरुषांच्या बरोबर प्रत्येक क्षेत्रात त्यांचा सहभाग होता. लग्नात स्त्रीला मिळालेले धन आणि जी काही मालमत्ता असेल त्यांच्यावर संपूर्ण स्त्रीचा अधिकार होता. मनुस्मृतीतील संहितेनुसार स्त्रियांवर वेगवेगळ्या प्रकारचे बंधने लादली. प्रत्यक्षात हीन वागणूक दिली गेली. त्यासाठी नियम व कडक कायदे तयार करण्यात आले. स्त्रीला ज्ञानार्जनाचा अधिकार नाकारला. पतीने पत्नीची विक्री केली. त्याग केला तरी ती पती पासून विभक्त होऊ शकत नाही. तिला पुरुषांबरोबर जखडून ठेवून हवं तसं वागण्याचा स्वातंत्र्य मनुस्मृतीमध्ये दिले गेले. वैदिक काळाचा पूर्वार्ध हा स्त्रियांसाठी सुवर्णयोग होता. परंतु मनुस्मृतीतील कायद्यानुसार तिला पारतंत्र्यात लोटलेही.

महात्मा ज्योतिबा फुले, सावित्रीबाई फुले, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर, राजर्षी शाहू महाराज यांनी स्त्रियांना हक्क व अधिकार मिळवून देण्यासाठी प्रयत्न केले. आजच्या स्त्रियांना असंख्य समस्यांना सामोरे जावे लागते. बेकारी, महागाई, शिक्षण, सामाजिक अन्याय, अत्याचार, आर्थिक दुर्बलता तसेच श्रमिक वर्गातला कामगार, आदिवासी, शेतकरी, शेतमजूर, मध्यमवर्गीय,

नोकरदार, दलित, उपेक्षित, मागासवर्गीय घरेलू कामगार, गिरणी कामगार अशा असंघटित संघटित क्षेत्रात काम करणाऱ्या सगळ्या महिलांना आजही पैशापासून आरोग्यापर्यंत आणि मारझोडीपासून हुंडाबळी पर्यंत अनेक प्रश्नांना सामोरे जावे लागते.

भारतीय समाजात स्त्रियांना अजूनही दुय्यम स्थान आहे. पुरुषप्रधान समाज व्यवस्थेत स्त्रीवर वर्चस्व गाजवतो. म्हणजेच तो तिच्या शरीरावर व मनावर अधिकार गाजवतो. शरीराच्या सर्व प्रकारच्या क्षमता त्याने आखलेल्या चौकटीनुसार, नितीनियम ानुसार, संकेतानुसार नियंत्रित केल्या जात असतात. काही स्त्रिया या पुरुषप्रधान समाज व्यवस्थेमध्ये वरिष्ठ जागी पोहोचतातही पण त्यांना पुरुषांसारखे वागावे लागते. त्यांचे विचार-आचार पुरुषी चष्म्यातून तयार होत असतात.

भारताच्या दृष्टीने विचार करता स्त्री शिक्षणाचा प्रचार व प्रसार स्त्री स्वातंत्र्याच्या चळवळीचे कार्य सर्व राज्यात एकसारख्या प्रमाणात झाले नाही. काही राज्यांमध्ये स्त्रियांचे प्रश्न अत्यंत गंभीर आहेत. सध्याच्या काळात भारतामध्ये स्त्रियांच्या विकासासाठी व सुरक्षिततेसाठी भारत सरकारने निरनिराळ्या प्रकारचे कायदे केले आहेत. पण शोकांतिका ही आहे की, या कायद्याची प्रभावी अंमलबजावणी होत नसल्यामुळे किंवा अजूनही त्यांच्या मनातील रुढी, प्रथा, परंपरा, धर्माचा पगडा असल्यामुळे त्यांच्यासाठी असलेल्या हक्काचा व कायद्याचा वापर करून घेत नाहीत.

स्वप्न बदलते

किरण शिरतोडे, ११ वी विज्ञान

रात्र नाही स्वप्न बदलते
दिवा नाही वात बदलते
मनात नेहमी जिंकण्याची आशा असावी
कारण नशीब बदलो ना बदलो
पण वेळ नक्कीच बदलते
वेळ, मित्र आणि नाती
या अशा गोष्टी आहेत की
त्यांना किंमतीचे लेबल नसते
पण या हरवल्या की समजते
त्याची किंमत किती मोठी असते...

प्रगती की अधोगती....!

किरण शिरतोडे, ११ वी विज्ञान

विज्ञानाची किमया न्यारी
बदलून टाकले विज्ञानाने साऱ्या जगाला
म्हणून पोस्टमन ही येत नाही आजकाल घरी
विज्ञानाचा मुलगा मोबाईल,
प्रत्येकाला वेड लावते व्हाट्सअप ॲपचे
पण हेही खरं की
या मोबाईलमुळे आमची प्रगती झाली
अन् इंटरनेटमुळे
सातासमुद्रापलीकडची दुनिया कळली
पण आता आम्हाला
ग्रंथालयाचे दरवाजे दिसत नाहीत
दिसतात फक्त इंटरनेटच्या वेबसाईट्स
पण भूमिपुत्रालाही जिवलग मित्र असणारा
बैल फक्त आता चित्रातच दिसतो
ट्रॅक्टर मात्र घरोदारी दिसतो
कॉम्प्युटरवर आम्ही खेळ खेळतो
पण मैदानी खेळापासून चार हात लांब असतो
ऑनलाइन चॅटिंग मुळे
घरच्यांशी बोलणं होत नाही आमचं
आम्ही सातासमुद्रापार गेलो पण
नाती मात्र विसरलो
मग ही आपली अधोगती की प्रगती ?

आयुष्य

दिपाली सुर्वे, ११वी वाणिज्य

प्रत्येकाच्या आयुष्यात हे
सुख दुःख असतं
कौतुक त्याचं किती कधीचं
मुक्कामाला नसतं.

दुःखाकडून सुखाकडे जाताना
संघर्षाची वाट असते.
सुख शोधत बसतो आपण
त्यात मात्र अर्धे आयुष्य जाते.

आयुष्याचे अगदी असंच असतं
सहजा-सहजी मिळत नसतं
बंद खोलीत आपण एकटेच
असतो
समाधान मात्र दार ठोठवत
असतं

आयुष्य जरी संपलं तरी
नाव मिटत नसतं
कर्तृत्वाने आपल्या नावाला
नवीन
आयुष्य दिलेलं असतं.

संघर्ष ज्याच्या वाटेला
त्याची कधीच हार नसते
संघर्षाने केलेली सुरुवात मात्र
इतिहासाच्या पानावर दिसते.

चारोळी

किरण शिरतोडे, ११ वी विज्ञान

स्वप्न पूर्ण होवो अथवा न होवो
पण बघायची असतात
कोणी आपल्यावर
करावं म्हणून नाही तर
आपल्याला वाटतं म्हणून प्रेम करायचं असतं
आपलं कुणी नसलं तरी
चालेल
पण आपण मात्र सर्वांचेच व्हायचे
असत...

नातं हे मैत्रीचं

सायली पवार, १२वी वाणिज्य

जिथे असतो, प्रेम जिव्हाळा
तिथे मैत्री असते
हसत, भांडत, रडत
तीच आपल्याला जपते ||१||

मदत लागते जेव्हा मला
तीच पुढे येते
घाबरू नकोस आहे मी
हसत ती बोलते ||२||

हाक मारते जेव्हा मी
धावत तीच येते
अलगद उचलून दुःखातून
सुखात ती नेते ||३||

एकटी असते जेव्हा मी
साथ तीच देते
मी आहे असं म्हणून
गोड हसू आणते ||४||

या जगाला ओरडून ओरडून
मला सांगावेसे वाटते
कारण ती आयुष्यात येऊन
जग आपलं बनते ||५||

सोबत सोडते जेव्हा ती
तेव्हा सगळं फसतं
कारण ते नातं
विश्वासाच असतं ||६||

तयारी असते झुकण्याची
जोथे सार काही
मला वाटते मैत्रीसारखं
दुसरं नातं नाही ||७||

ध्येय

नम्रता माने, १२वी वाणिज्य

हे दिवस सुद्धा जातील निघून
तू धीर सोडू नकोस
अपयश पदरी पडलं
पण हार मानू नकोस
मार्ग खडतर असेल
तू माघार घेऊ नकोस.
ध्येय नक्की गाठशील
फक्त आशा सोडून जाऊ नको.
कुणी साथ देत नसेल
तू खचून जाऊ नको.
वाटा सापडत नाहीत
म्हणून थांबून राहू नको.
संपलय सगळं वाटेल
पण धीर सोडू नको.
टोकाचे निर्णय घेशील
आशा मात्र सोडून जाऊ नको.
ध्येय नक्की गाठशील
फक्त आशा सोडून जाऊ नको.

निसर्गाच्या सानिध्यात

पायल घोडके, ११वी विज्ञान

भूमितील इवलीशी रोपटी
वाऱ्यासंगे हळूच डोलती,
ऋतु जणू आपला अतिथी
नयन हे नवलाने पाहती.

निसर्ग ही ईश्वराची देणगी
भवन हा स्पर्श करी मनाला,
स्वच्छंद निसर्ग अवती भवती
पाना फुलांनी नटला.

खळखळ सगळे झरे वाहती
फुले ही डोकावून पाहती,
स्वर हा निर्मळ पाण्याचा
सप्तसूर हे कानी पडती पडती.

ना लाभो कनकाचे ऐश्वर्य
इंद्रधनूच्या सप्तरंगी,
वसुंधरा नटलेली तिला
मन हे माझे औक्षण करती.

हिरवा शालू नेसून उरी
या स्वच्छंद वातावरणात,
त्यावर खेळती पावसाच्या सरी
पहा निसर्गाच्या सानिध्यात

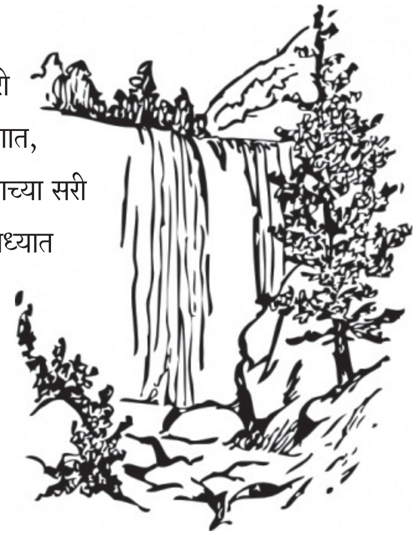

मला जगायचंय..

श्वेता पाटील, ११ वी विज्ञान

किती क्षणाचं हे जीवन असतं
आज असतं तर उद्या नसतं
मग जगायचं कोणासाठी,
इथे तर कोणीच कोणाचं नसतं
सुख तर सगळ्यांनाच हवं असतं
पण नक्की खरं सुख कशात आहे हेच सापडत नसतं
मन सतत कुठेतरी अडकून राहतं
वाईट विचारांनी मनाला हेरलेलं असतं,
काहीही करण्याआधी,
चार लोक काय म्हणतील हेच वाटत राहतं
पण कोणती चार लोक?
इथे तर कोणाचं कोणाला काहीच पडलेलं नसतं
विचारांच्या या सांगाड्यात,
आपण मात्र सतत अडकत राहतो
मला जगायचंय, मला जगायचंय
म्हणत म्हणत
आपण जगणचं विसरून जातो....

स्वप्न कंप

कल्याणी घाडगे,१२वी कला

एक स्वप्न मनातलं
पूर्णत्वाच्या दिशेने वाटचाल करणारं
भवितव्याचा अंदाज घेऊन
पहाडी ध्येयानं झुंजारणारं
भरकटणारं होळपळणारं
एक स्वप्न मनातल्या गाभाऱ्यातलं!
काही रंगाचा साज लेवून, काही बाबींना झुगारून,
घावावरील घाव सोसून, निंदेला भिरकावून,
ऊन पाऊस वादळवाऱ्याशी झुंजारत
सुखदुःखाचे आभाळ पेलणारं-एक स्वप्न
एक स्वप्न सागरातल्या दीपस्तंभसारख!
स्वप्ने असतात लाडिक धुंदावलेली, कुणीतरी होण्याची
ऐश्वर्य सोने-नाणे मिळविण्याची
उंच उंच भरारी घेण्याची
सुखदुःखात भागीदार होण्याची
वासनेत भावनेत भरकटणारी
प्रेम प्रतिष्ठा आपुलकी मिळविणारी
असतात प्रत्येकाची स्वप्ने!
स्वप्नेच काहीवेळा
कोलमडतात, धोका खातात.. तुटतात
पेटवली जातात आणिक पेटूनही उठतात
कुणीतरी फसवलेलं असतं,
कधीकधी आपणच फसतो.
आयुष्यभर झगडलेला हरएक क्षण हरवून बसतो!
पटतच नाही,भरवसा नाही बसत कशावरच
ठणकतो मेंदू, मेंदूतील संवेदना
उफाणतात वेदना! वेड लागतं मनाला,
शहाण्या माणसाला
माणसं उगीच वेडी होत नाहीत
बसतात करीत खुळ्या आशेचा जप
अखेर मात्र स्वप्नकंप, स्वप्नकंप, स्वप्नकंप !!

व्यावसायिक अभ्यासक्रममध्ये हॉर्टिकल्चर विषयाचे महत्त्व

वैभवी जाधव, ११ वी हॉर्टिकल्चर

माहितीपर

१९८० च्या दशकात पुन्हा शासनाने यामध्ये बदल करून ११ वी व १२ वी स्तरावर स्वतंत्र व्यावसायिक अभ्यासक्रम की, जे किमान कौशल्यावर आधारित व्यावसायिक अभ्यासक्रम सध्याचे उच्च माध्यमिक व्यवसाय अभ्यासक्रम या नावाने सुरु केले. या अभ्यासक्रमामुळे विद्यार्थ्यांना संबंधित विषयात व्यवसाय करण्यासाठी किमान कौशल्य प्राप्त होऊ लागले व त्यामध्ये ते पारंगत होऊन लागले व ते त्यांचा स्वतंत्र व्यवसाय करून स्वयंपूर्ण बनू लागले.

आपला भारत देश १५ ऑगस्ट १९४७ रोजी स्वतंत्र झाला, तेव्हा आपल्या देशाची शिक्षण व्यवस्था ही इंग्रजांनी सुरू केलेल्या शिक्षण पद्धतीप्रमाणे सुरू होती. परंतु, या शिक्षण पद्धतीमध्ये काही दोष आहेत असेच निदर्शनास आले. ते दोष असे की, शिक्षण व्यवस्था ही फक्त नोकरी मिळवणारी शिक्षण पद्धती होती. परंतु, या शिक्षण पद्धतीमुळे सर्वांना नोकरी मिळणे शक्य नाही. म्हणून केंद्र शासनाने शिक्षण विषयक अभ्यासक्रम पुनर्रचित करण्यासाठी न्यायमूर्ती कोठारी आयोगाची स्थापना केली. या आयोगाने पारंपारिक शिक्षण पद्धतीमध्ये काही दोष आहेत हे निदर्शनास आणून दिले. त्याचबरोबर या पारंपारिक शिक्षण पद्धतीमध्ये एखाद्या व्यवसायिक विषयाचा समावेश करावा असे शासनास पटविले. त्यानुसार नवीन पुनर्रचित अभ्यासक्रमांमध्ये कनिष्ठ स्तरावर काही व्यवसायिक विषयांचा समावेश करण्यात आला. हे विषय ठेवण्या पाठीमागे हा उद्देश होता की, विद्यार्थी पारंपारिक शिक्षण घेत असताना एखाद्या व्यावसायिक विषयांमध्ये तो पारंगत होईल. त्याचा उपयोग त्याला भविष्यात संबंधित विषयाला अनुसरून एखादा व्यवसाय तो करेल. परंतु, असे काही झाले नाही. हे विषय घेऊन विद्यार्थी फक्त गुणांची टक्केवारी वाढवण्यासाठी फक्त उपयोग करू लागले. त्यामुळे या पुनर्रचित अभ्यासक्रमाचे फारसे फलित मिळाले नाही.

म्हणून १९८० च्या दशकात पुन्हा शासनाने यामध्ये बदल करून ११ वी व १२ वी स्तरावर स्वतंत्र व्यावसायिक अभ्यासक्रम की, जे किमान कौशल्यावर आधारित व्यावसायिक अभ्यासक्रम सध्याचे उच्च माध्यमिक व्यवसाय अभ्यासक्रम या नावाने सुरू केले. या अभ्यासक्रमामुळे विद्यार्थ्यांना संबंधित विषयात व्यवसाय करण्यासाठी किमान कौशल्य प्राप्त होऊ लागले व त्यामध्ये ते पारंगत होऊन लागले व ते त्यांचा स्वतंत्र व्यवसाय करून स्वयंपूर्ण बनू लागले. यामुळे या अभ्यासक्रमाचा उद्देश सफल झाला असे म्हणता येईल. हे व्यावसायिक अभ्यासक्रम सुरू करताना प्रामुख्याने पुढील गटातील अभ्यासक्रम सुरू केले.

१. कृषी गट
२. दोन वाणिज्य गट
३. तांत्रिक गट
४. पॅरामेडिकल गट

५. टुर्स अँड टुरिझम गट

आपला देश कृषीप्रधान देश असल्यामुळे कृषी गटातील अभ्यासक्रम सुरू करण्यामध्ये प्रामुख्याने प्राधान्य राहिले आहे. त्यामध्येही हॉर्टिकल्चर हा अभ्यासक्रम हा कृषी गटातील अभ्यासक्रम महत्त्वाचा मानला जातो आणि विशेष म्हणजे सुदैवाने हॉर्टिकल्चर हा अभ्यासक्रम आपल्या बाळासाहेब देसाई महाविद्यालयात १९९२ पासून सुरू आहे.

अभ्यासक्रम सुरू करण्यापाठीमागे संस्थेचा उद्देश असा होता की, आपला पाटण तालुका डोंगराळ व दऱ्याखोरांचा तालुका आहे. येथील बरेचसे लोक कामधंद्यासाठी मोठ्या मोठ्या शहरांमध्ये स्थलांतरित होतात. या तालुक्यातील विद्यार्थ्यांनी हॉर्टिकल्चरसारखा अभ्यासक्रम पूर्ण केला तर, तालुक्यात फळ प्रक्रिया, आधुनिक पद्धतीत फुलशेती, फळशेती इत्यादी संबंधित छोटे-छोटे उद्योग धंदे उभारून येथील विद्यार्थी स्वयंपूर्ण होतील आणि हा संस्थेचा उद्देश सफल झाला आहे असे मला वाटते. कारण हा अभ्यासक्रम शिकत असताना मला रोपवाटिका व्यवस्थापन, आधुनिक पद्धतीने फळझाड व्यवस्थापन, फुलझाड व्यवस्थापन, प्रक्रिया तंत्रज्ञान, आधुनिक पद्धतीने भाजीपाला लागवड याविषयी प्रात्यक्षिक सहीत सविस्तर माहिती मिळाली. त्याचबरोबर महाविद्यालय परिसरामध्ये असणाऱ्या झेंडू व गलांडा फुल पीक लागवड तंत्रज्ञान आम्हा विद्यार्थ्यांना प्रत्यक्ष प्रशिक्षण मिळत आहे. त्यामुळे फुलशेती लागवड ते विक्री व्यवस्थापन याविषयी आम्हास बहुमोल असे मार्गदर्शन विभागातून मिळत आहे.

त्याचबरोबर हा अभ्यासक्रम शिकत असताना प्रत्यक्ष कामावरील अनुभव, उत्पादनाभिमुख प्रशिक्षण योजना यामध्ये उत्पादित केलेल्या उत्पादनाचे विक्री व्यवस्थापन कसे करावे? याची प्रत्यक्ष माहिती आम्हास मिळते. विविध कृषी विषयक उद्योगधंद्यांना भेटी व उमेदवारी कायद्याअंतर्गत प्रशिक्षण योजना (ॲप्रेंटेन्सशिप) इत्यादी उपक्रममुळे आम्ही विद्यार्थी निश्चित स्वयंपूर्ण होऊच अशी मला खात्री वाटते.

✦✦✦

व्यवसाय शिक्षण काळाची गरज

कु. प्रतिक पाटील, १२ वी इलेक्ट्रिक टेक्नॉलॉजी

माहितीपर

आजच्या स्पर्धात्मक जगात आपण शिकतोय खरं ,पण नुसते पारंपरिक शिक्षण घेऊन फायदा नाही. शिक्षणाला कौशल्याची जोड असली तरच, ते कधी उपाशी झोपू देत नाही. हे देखील तेवढेच खर आहे. देशाचे आर्थिक व सामाजिक विकासासाठी प्रेरणा शक्ती आहे. संस्कृत मध्ये एक श्लोक आहे. 'कालाय तस्मै नमः' या नुसार जर काळानुसार स्वतःमध्ये बदल नाही घडविला, तर काळाच्या ओघात नष्ट व्हावे लागेल.

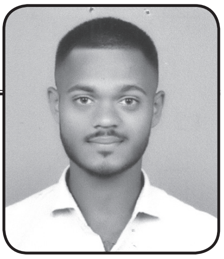

''स्पर्धात्मक जगात आता शिकणे झाले अवघड,
तडजोड करूनही नोकरी नाही सहज!
फक्त घोकंपट्टी करून चालणार नाही
भासली कौशल्याधिष्टित व्यवसाय शिक्षणाची गरज !!

हे घोषवाक्य माझ्या कानावर पडत होते. पुढे इयत्ता दहावीच्या वर्गाचा निरोप समारंभ सुरू होता. मी अचानक भानावर आलो. खरंच व्यवसाय शिक्षण ही काळाची गरज बनली. निसर्ग हा मानवावर नाराज आहे. धरणी माताही नाराज आहे. जमिनीला कस राहिला नाही. जमिनीच्या गर्भात पाणी नाही. आता आपणच कौशल्य घेऊन स्वतःहून व्यवसाय शिक्षणाची कास धरली पाहिजे, तर आपण या धावत्या जगात टिकून राहु.

मी शेतकरी कुटुंबातील. रोज आई - बा रानात जातात. परंतु माझे चुलते हे स्वतःच मोटररिवायंडिंग, तसेच लाईटची कामे करतात. त्यांचे काम पाहून मला सुद्धा लाईटच्या कामाची आवड निर्माण झाली आणि आत्ताच कार्यक्रमात व्यवसायाची महती ऐकायला मिळाली. नि मी ठरवलं आपण या क्षेत्रात पुढे जाऊन वेगवेगळ्या मार्गाने माहिती घेऊ लागलो.

आजच्या स्पर्धात्मक जगात आपण शिकतोय खरं ,पण नुसते पारंपरिक शिक्षण घेऊन फायदा नाही. शिक्षणाला कौशल्याची जोड असली तरच, ते कधी उपाशी झोपू देत नाही. हे देखील तेवढेच खर आहे. देशाचे आर्थिक व सामाजिक विकासासाठी प्रेरणा शक्ती आहे. संस्कृत मध्ये एक श्लोक आहे. 'कालाय तस्मै

नमः' या नुसार जर काळानुसार स्वतःमध्ये बदल नाही घडविला, तर काळाच्या ओघात नष्ट व्हावे लागेल. भविष्यकाळाला सामोरे जाताना स्वतःला आपण सिद्ध करणे ही काळाची गरज आहे हे ओळखून मी दहावी उत्तीर्ण झाल्यावर व्यवसाय शिक्षण घेऊन स्वतःचे शिक्षण पूर्ण करण्याचे ठरवले नि त्यानुसार मी माहिती घेतली.

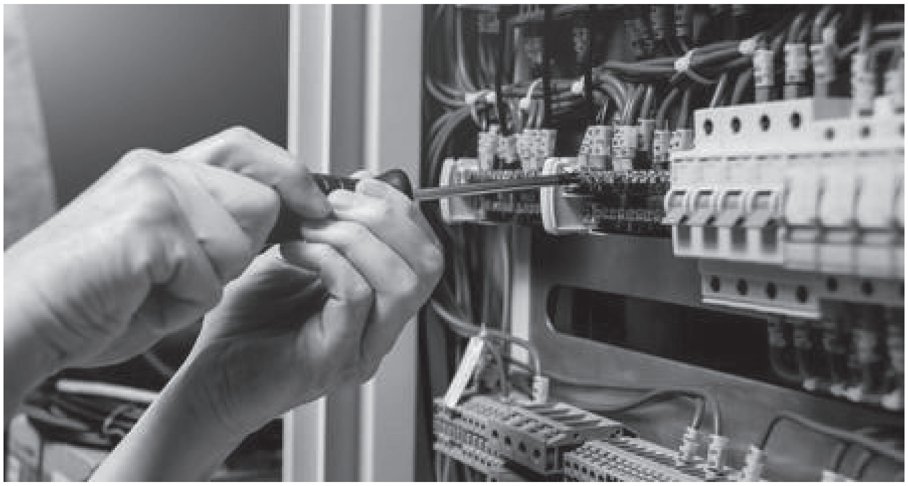

व्यवसाय शिक्षण हे वेगवेगळ्या गटामध्ये विभागले आहेत. जसे की, तांत्रिक गट, वाणिज्य गट, पॅरामेडिकल गट. परंतु मला विद्युतशास्त्राची आवड असल्याने मी इलेक्ट्रिकल या अभ्यासक्रमाची निवड केली. महाराष्ट्र शासनाने अत्यंत विचारपूर्वक सुरु केलेला आणि गेली ३ दशकं हजारो विद्यार्थ्यांना स्वतः च्या पायावर उभे करणारा हा HSC Vocational Electrical Technology हा उत्कृष्ट पर्याय आहे. या विभागाची निवड केलेल्या विद्यार्थ्याला इयत्ता अकरावी मध्ये

१. वायरिंग घरगुती

२. दोन इलेक्ट्रिक अलायन्सेस

३. इलेक्ट्रिक मशीन

तर बारावी मध्ये

१. औद्योगिक वायरिंग

२. इलेक्ट्रिक उपकरणे

३. इलेक्ट्रिक मशीन (ट्रान्सफॉर्मर थ्री फेज मोटर्स) असे तीन प्रमुख विषय असतात.

याशिवाय एचएससी बोर्डाच्या अभ्यासक्रमाचे मराठी, इंग्रजी व जनरल फाउंडेशन कोर्स हे तीन विषय असतात. हे विद्यार्थी एनसीसी मध्ये देखील प्रवेश घेऊ शकतात. बारावी उत्तीर्ण झाल्याबद्दल त्यांना लगेचच त्यांना पुढील प्रमाणे रोजगार, स्वयंरोजगार तसेच उच्च शिक्षणाच्या संधी देखील उपलब्ध आहेत. हे विद्यार्थी इलेक्ट्रिकल उत्पादन करणाऱ्या कारखान्यांमध्ये इलेक्ट्रिशन म्हणून तसेच मोटर करणारा रिवायंडर म्हणून कोणत्याही कंपनीमध्ये इलेक्ट्रिशन, तसेच इलेक्ट्रिक एजन्सी मध्ये सेल्स अँड सर्व्हिस म्हणून काम करू शकतो.

स्वतः इलेक्ट्रिक उपकरणाचे उत्पादन करून विक्री करू शकतो. उदाहरणार्थ वाटर प्युरिफायर, इस्त्री, मिक्सर इत्यादी इलेक्ट्रिकल उपकरणांची विक्री व दुरुस्तीचे स्वतःचे दुकान सुरू करू शकतो. एलईडी बल्ब उत्पादन व विक्री करू शकतो. इन्स्टॉलेशन, होम प्रोटेक्टर इन्स्टॉलेशन आणि मेंटेनन्स करू शकतो. मोटर रिवाइंडिंग करू शकतो. उच्च शिक्षणाच्या अनेक संधी उपलब्ध आहेत. जसे की ,

१. या शाखेतील विद्यार्थ्याला थेट डिप्लोमाच्या व्दितीय वर्षाला प्रवेश मिळू शकतो.

२. बी.ए., बी. कॉम. बी. एस्सी, बी व्होकेशनल या पदवी अभ्यासक्रमासाठी प्रवेश मिळू शकतो.

व्होकेशनलसाठी सोलर इन्स्टॉलेशन व मेंटेनन्स, इंडस्ट्रियल ऍटोमेशन, इलेक्ट्रिकल अँड इलेक्ट्रॉनिक्स इंजीनियरिंग हे विभाग उपलब्ध आहेत. अशी माहिती मला मिळाली. मी त्वरित आपल्या पाटण तालुक्यातील बाळासाहेब देसाई महाविद्यालयांमध्ये इलेक्ट्रिकल टेक्नॉलॉजी या विषयाला गतवर्षी अकरावीला प्रवेश घेतला. वेगवेगळ्या ठिकाणी औद्योगिक भेटीतून मला व्यवसायाची आवड निर्माण झाली आहे. मी यापुढे स्वतःचा व्यवसाय करणार आहे. मी नोकरी करणारा नाही, तर नोकरी देणारा होणार आहे. असं मनाशी पक्क ठरवलं आहे.

''आली जरी जागतिक मंदी
तरी व्यवसाय शिक्षकांनी मिळून संधी''!!
'' घ्या व्यवसाय शिक्षणाचा ध्यास!
करू सर्वांचा विकास''!!
'' घेऊन ही सर्वांनी व्यवसाय शिक्षण
होऊ रोजगार देणार मशीन''!!!

✦✦✦

इन्स्टिट्यूट ऑफ हॉटेल मॅनेजमेंटमुळे भेटली करिअरला नवीन दिशा

साद खतीब (माजी विद्यार्थी २०२२-२३) (IHM, Patan)

माहितीपर

वडिलांसोबत कॉलेज मध्ये येऊन कोर्सची माहिती घेऊन गेलो पण पुन्हा विचार बदलला कि व्यवसायच चालू ठेवावा एक दिवशी केटरिंग ची ऑर्डर असताना त्या ठिकाणी मला हॉटेल मॅनेजमेंट कॉलेज चे प्राध्यापक श्री अमोल चव्हाण सर भेटले त्यांनी माझ्याशी विचारपूस केली .

मी साद खतीब पाटण मध्येच जन्म झाला आणि या ठिकाणीच सर्व शिक्षण देखील घेतले, घरची परिस्थिती तशी हलाखीचीच १२ वी नंतर काय करावे हे सुचत नव्हते शेवटी पाटण मध्येच बी डी कॉलेजला ग्रॅजुएशन करायला सुरवात केली व त्याचबरोबर स्वतःचा छोट्या स्तरावर केटरिंग व्यवसाय सुरु केला; पहिल्यांदा घरातूनच छोट्या ऑर्डर्स घ्यायला सुरवात केली. हळूहळू या व्यवसायात आवड निर्माण व्हायला लागली. त्यातूनच समजले की, आपल्या कोयना एज्युकेशन सोसायटी अंतर्गत इन्स्टिटयूट ऑफ हॉटेल मॅनेजमेंट पाटण या नवीन कॉलेजची सुरवात झाली आहे. केटरिंग व्यवसाय करीत असताना हे जाणवले की, आपल्याला या क्षेत्रातील संपूर्ण व तज्ज्ञ व्यक्तीकडून प्रशिक्षण घेणे गरजेचे आहे.

वडिलांसोबत कॉलेज मध्ये येऊन कोर्सची माहिती घेऊन गेलो. पण पुन्हा विचार बदलला की, व्यवसायच चालू ठेवावा. एक दिवशी केटरिंगची ऑर्डर असताना त्या ठिकाणी मला हॉटेल मॅनेजमेंट कॉलेजचे प्राध्यापक श्री. अमोल चव्हाण सर भेटले. त्यांनी माझी विचारपूस केली व मला पुन्हा चांगल्या पद्धतीने मार्गदर्शन केले. श्री. भरत कांबळे सर आणि श्री. समीर सपकाळ सर यांनी देखील माझ्या घरी येऊन मला प्रवेश घेण्यासाठी उत्स्फुर्त कले आणि शेवटी मी कॉलेजला माझा प्रवेश निश्चित केला. कॉलेजला प्रवेश घेतल्यानंतर मला जाणवले की, मी घेतलेला निर्णय हा अतिशय योग्य असून आता माझ्या करिअरला योग्य दिशा दिसण्यास सुरवात झाली. कोर्सचे प्रशिक्षण पूर्ण झाल्यानंतर कॉलेज ने माझी निवड पुण्यातील ५ स्टार हॉटेल कोर्टयार्ड म्यारीएट मध्ये करून दिली; या ठिकाणी ट्रेनिंग घेत असताना कॉलेज मध्ये घेतलेल्या प्रशिक्षणाचा मला पुरेपूर फायदा झाला. 'बेस्ट ट्रेनी ऑफ द मंथ' (Best Trainee Of the Month) म्हणून माझा सत्कार देखील झाला. कॉलेज मधून ट्रेनिंगला जाताना प्राचार्य श्री. चेतन सावंत यांनी आम्हा सर्व विद्यार्थ्यांना खडसावून सांगितले होते की, 'बेस्ट ट्रेनी ऑफ द मंथ' हा ॲवॉर्ड आपल्या कॉलेजच्या विद्यार्थ्याला भेटलाच पाहिजे. हा अवॉर्ड घेताना मला खूप अभिमान वाटत होता की, मी कॉलेजचे नाव तर उंच केलेच व त्याचबरोबर सरांची इच्छा देखील पूर्ण केली. बघता बघता माझा ट्रेनिंग कालावधी संपत आला होता आणि आता काळजी लागलेली ती जॉब ची. माझी हॉटेलमध्ये कामगिरी उल्लेखनीय असल्याकारणाने मला याच हॉटेल मध्ये जॉब चे ऑफर लेटर माझा ट्रेनिंग कालावधी संपण्याच्या आतच मला भेटले. हे सर्व काही शक्य झाले ते फक्त आणि फक्त इन्स्टिटयूट ऑफ हॉटेल मॅनेजमेंट आणि माझ्या शिक्षकांच्या योग्य मार्गदर्शनामुळेच. आज मी घेतलेला निर्णय सार्थकी लागला याचा मला खूप आनंद आहे. आज मी कोर्टयार्ड म्यारीएट, हिंजेवाडी, पुणे या ठिकाणी जॉब करत आहे. या ठिकाणी कामाचा चांगला अनुभव घेऊन लवकरच परदेशात जॉबला जाण्याची माझी इच्छा आहे आणि ती देखील माझ्या या कॉलेजमुळे पूर्ण होईल यावर माझा पूर्ण विश्वास आहे.

✧✧✧

स्वप्नांना बळ देणारे क्षेत्र म्हणजे हॉटेल मॅनेजमेंट

माहितीपर

नंदिनी रोमन, (IHM, Patan)

जून महिन्यापासून कॉलेज रेगुलर चालू झाले एक नव्या पर्वाला सुरवात झाली व हळू हळू मला समजायला लागले कि आपण निवडलेले क्षेत्र हे माझी स्वप्ने नक्कीच पूर्ण करेल कॉलेज मध्ये प्रशिक्षण घेताना हॉटेल मॅनेजमेंट हे किती व्यापक क्षेत्र आहे आणि यातून करिअरच्या किती संधी उपलब्ध होऊ शकतात.

मी नंदिनी वसंत रोमन राहणार नेरळे पाटण. माझे १२ वी पर्यंतचे शिक्षण पाटणच्या बी. डी. कॉलेजमध्ये झाले. मला १० वी पासूनच काहीतरी वेगळे आणि समाधानकारक शिक्षण घेण्याची आतुरता होती, परंतु घरातील परिस्थिती आणि पाटण मध्ये असा कोणता कोर्स उपलब्ध नव्हता, ज्यातून मी माझे स्वप्न पूर्ण करू शकत होते. मोठ्या शहरात जाऊन शिक्षण घेणे घरच्यांना परवडणारे नव्हते. अशातूनच १२ वी त असताना आमच्या कोयना एज्युकेशन सोसायटीने व्यावसायिक कोर्सला प्राधान्य देऊन

हॉटेल मॅनेजमेंटचे नवीन कॉलेज चालू केले. माझे मार्गदर्शक श्री. सतीश गायकवाड सर यांनी मला हॉटेल मॅनेजमेंट कोर्सला प्रवेश घेण्याचे सुचवले. मला देखील मनातून असे वाटू लागले की, जी आपली इच्छा आहे ती जरूर या कोर्समधून पूर्ण करता येईल. माझ्या वडीलांसोबत आणि गायकवाड सर यांच्या समवेत मी हॉटेल मॅनेजमेंट कॉलेजला प्रवेश घेण्यासाठी आले. कॉलेजमध्ये प्रवेश केल्यानंतर मला असे जाणवले की, आपण पाटणमध्ये नसून एखाद्या खूप मोठ्या हॉटेल मध्ये आलो आहोत. या ठिकाणी आल्यानंतर कोर्सबद्दल मी पूर्ण माहिती घेऊन माझा प्रवेश निश्चित केला.

जून महिन्यापासून कॉलेज रेग्युलर चालू झाले. एका नव्या पर्वाला सुरवात झाली व हळूहळू मला समजायला लागले की, आपण निवडलेले क्षेत्र माझी स्वप्ने नक्कीच पूर्ण करेल. कॉलेजमध्ये प्रशिक्षण घेताना हॉटेल मॅनेजमेंट हे किती व्यापक क्षेत्र आहे आणि यातून करिअरच्या किती संधी उपलब्ध होऊ शकतात याची मला जाणीव झाली. इंग्लिशच नव्हे तर फ्रेंच भाषेतून देखील हॉटेल मॅनेजमेंटचे प्रशिक्षण घेण्यास सुरवात झाली. आज मी स्वतःमध्ये काही बदल घडवू शकत आहे ते फक्त आणि फक्त इन्स्टिटयूट ऑफ हॉटेल मॅनेजमेंट मुळेच. बघता-बघता माझे कॉलेजचे एक वर्ष कधी सरून गेले हे समजलेच नाही आणि सर्वात महत्वाच्या टप्प्यावर मी येऊन पोहचले. ते म्हणजे प्लेसमेंट. माझ्या कॉलेजने आज माझे प्लेसमेंट पुण्यातील सर्वात प्रतिष्ठीत आणि हॉटेल क्षेत्रामध्ये अग्रगण्य समजल्या जाणाऱ्या हॉटेलमध्ये करून दिले. मी स्वप्नात देखील विचार केला नव्हता की, आपण एका छोट्या खेडेगावातून येऊन आज एवढ्या मोठ्या ५ स्टार हॉटेलमधून स्वतःच्या करिअरची सुरुवात करू. मी मुलींना हेच सांगू इच्छिते की, हॉटेल मॅनेजमेंट क्षेत्र हे जेवढे मुलांसाठी आहे तेवढेच मुलींसाठी देखील चांगले आहे. मी पाहू शकलेले स्वप्न आज पूर्ण करण्याची संधी दिल्याबद्दल मी इन्स्टिटयूट ऑफ हॉटेल मॅनेजमेंटची खूप ऋणी आहे.

✧✧✧

कोयना एज्युकेशन सोसायटीची वाटचाल एका नवीन पर्वाकडे : हॉटेल मॅनेजमेंट करिअरसाठी उत्तम पर्याय

साद खतीब (माजी विद्यार्थी २०२२-२३) (IHM, Patan)

माहितीपर

कोयना एज्युकेशन सोसायटीचे तज्ज्ञ व तरुण संचालक श्रीमंत याज्ञसेन पाटणकर व श्री. संजीव चव्हाण यांच्या संकल्पनेतून आज इन्स्टिट्यूट ऑफ हॉटेल मॅनेजमेंटची सुरुवात झाली असून, संस्थेचे जनरल सेक्रेटरी श्रीमंत अमरसिंह पाटणकर यांनी देखील व्यावसायिक शिक्षण ही काळाची गरज असल्याचे ओळखून आज संस्थे अंतर्गत व्यावसायिक शिक्षणाभिमुख कोर्सेसला प्राधान्य देण्याचे आवाहन केलेले आहे. याच संकल्पनेतून आज इन्स्टिटयूट ऑफ हॉटेल मॅनेजमेंट पाटण ची स्थापना आलेली आहे.

कोयना एज्युकेशन सोसायटीचे अध्यक्ष मा डॉ सोपानराव चव्हाण यांनी पाहिलेल्या स्वप्राची म्हणजेच दुर्गम भागातील तरुणाईची मैत्री शेतातील ‘‘औताशी होती तीच मैत्री शाईच्या दौताशी’’ करायला लावण्याचे कार्य हातात घेऊन पुढे निघून आज अशा प्रगती पथावर संस्थचे कार्य पोहचले आहे जे खरेच कौतुकास्पद आहे.

कोयना एज्युकेशन सोसायटीचे तज्ज्ञ व तरुण संचालक श्रीमंत याज्ञसेन पाटणकर व श्री. संजीव चव्हाण यांच्या संकल्पनेतून आज इन्स्टिट्यूट ऑफ हॉटेल मॅनेजमेंटची सुरुवात झाली असून, संस्थेचे जनरल सेक्रेटरी श्रीमंत अमरसिंह पाटणकर यांनी देखील व्यावसायिक शिक्षण ही काळाची गरज असल्याचे ओळखून आज संस्थे अंतर्गत व्यावसायिक शिक्षणाभिमुख कोर्सेसला प्राधान्य देण्याचे आवाहन केलेले आहे. याच संकल्पनेतून आज इन्स्टिटयूट ऑफ हॉटेल मॅनेजमेंट पाटण ची स्थापना आलेली आहे.

कोयना एज्युकेशन सोसायटीच्या इन्स्टिटयूट ऑफ हॉटेल मॅनेजमेंट पाटणची स्थापना एप्रिल २०२२ रोजी झाली. आज कॉलेजला महाराष्ट्र राज्य व्यवसाय शिक्षण परीक्षा मंडळ मुंबई बोर्डाची मान्यता असून कॉलेज अंतर्गत हॉटेल मॅनेजमेंटचे डिप्लोमा आणि सर्टिफिकेट कोर्सेस चालवले जातात. कॉलेजचा उदघाटन सोहळा देखील दिमाखात सौ. जयंती कठाळे (उद्योजिका पूर्णब्रह्म रेस्टॉरंट चेन) यांच्या उपस्थित झाला.

आज आपल्या पाटण शहरामध्ये जवळपास कोठेही हॉटेल मॅनेजमेंटचे कॉलेज नव्हते, हॉटेल मॅनेजमेंट करण्यासाठी विद्यार्थ्यांना पुणे, मुंबई सारख्या ठिकाणी जाऊन भरमसाठ फी भरून शिक्षण घ्यावे लागत होते. नेमकी हीच विद्यार्थ्यांची गरज ओळखून कोयना एज्युकेशन सोसायटीने हॉटेल मॅनेजमेंट कॉलेजची सुरवात केली. आज कॉलेजची इमारत एखाद्या पंचतारांकित हॉटेल प्रमाणेच केली आहे. पश्चिम महाराष्ट्रात सर्व सोयींनी परिपूर्ण असलेले आपले एकमेव कॉलेज आहे. आज कॉलेजमध्ये आपल्या पाटण परिसरातील तसेच परगावातील देखील बहुतांश विद्यार्थी हॉटेल मॅनेजमेंटचे शिक्षण घेत आहेत. हॉटेल मॅनेजमेंट सारख्या व्यावसायिक कोर्सचे प्रशिक्षण घेऊन आज विद्यार्थ्यांना आपल्या देशातच नव्हे तर परदेशात देखील नोकरीची १००% हमी कॉलेज मार्फत दिली जाते. कमी कालावधीत लवकरात लवकर स्वतःच्या पायावर उभा करणारा हा एकमेव व्यावसायिक कोर्स आहे.

हॉटेल मॅनेजमेंट म्हणजे काय?

हॉटेल व्यवस्थापन म्हणजे हॉटेल व्यवसायाशी संबंधित सर्व गोष्टींचे व्यवस्थापन समाविष्ट असलेली प्रणाली. हॉटेल व्यवस्थापक या नात्याने तुम्ही वित्त नियोजन सेवा आणि संस्था यांच्यावर देखरेख ठेवण्यासाठी आणि सखोल ज्ञान असण्यासाठी जबाबदार असाल तुमच्यासोबत व्यवस्थापकाची एक टीम काम करत असताना हॉटेल मॅनेजर म्हणून तुम्हाला अनुसरण करण्याऐवजी नेतृत्व करावे लागेल. अभ्यासाचे क्षेत्र म्हणून यामध्ये व्यवस्थापन तंत्र शिकणे समाविष्ट आहे. ज्यात हॉटेल व्यवसाय व्यवस्थापित करण्याच्या सर्व पैलूंचा समावेश आहे. ज्यात हॉटेल प्रशासन, विपणन, गृहनिर्माण खाती, देखभाल अन्न व्यवस्थापन, खानपान आणि पेय व्यवस्थापन याचा समावेश आहे.

पंचतारांकित हॉटेलांना खालील विभागांसाठी प्रशिक्षित कर्मचाऱ्यांची आवश्यकता असतेः

- अन्न आणि पेय (F & B)
- हिशेब (Accounting)
- आर्थिक व्यवस्थापन
- जनसंपर्क (Public Relation)
- मनोरंजन
- मार्केटिंग
- देखभाल
- सुरक्षा

हॉटेल मॅनेजमेंटमध्ये करिअर करण्यासाठी पात्रता

- ज्या विद्यार्थ्यांनी दहावी यशस्वीरित्या पूर्ण केली आहे अशा विद्यार्थ्यांना दोन वर्ष कालावधीचा दहा अधिक दोन मानांकन असलेला डिप्लोमा कोर्स करता येतो.
- ज्या विद्यार्थ्यांनी त्यांचे १०-२ यशस्वीरीत्या पूर्ण केले आहेत ते या क्षेत्रातील पदवी, डिप्लोमा किंवा प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम करण्यासाठी पात्र आहेत.
- तुम्ही तुमचे ग्रॅज्युएशन पूर्ण केले असेल तर तुम्ही हॉटेल मॅनेजमेंटमधील पोस्ट ग्रॅज्युएट प्रोग्रामसाठी पात्र असाल.

हॉटेल व्यवस्थापन जॉब प्रोफाइल :

हॉटेल व्यवस्थापनातील नोकऱ्या विविध भूमिका आणि संधी देतात. या उद्योगाला मनुष्यबळाची सतत गरज असते. हॉटेल मॅनेजमेंट ग्रॅज्युएट म्हणून जो कुशल, प्रशिक्षित आणि आत्म विश्वास बाळगतो, तुम्हाला संधींची कमतरता कधीच सापडणार नाही. असे अनेक विभाग आहेत जे, हॉटेल चालवण्याच्या विविध पैलूंमध्ये योगदान देतात. यामध्ये उपरोक्त मुख्य प्रवाहातील स्पेशलायझेशन व्यतिरिक्त मनोरंजन, जनसंपर्क, सुरक्षा आणि संगणक अनुप्रयोग देखील समाविष्ट आहेत. हॉटेल मॅनेजमेंटची पदवी घेतल्याने तुम्हाला अन्न आणि पेय सेवा, रेस्टॉरंट सेवा, एक्झिक्युटिव्ह हाउसकीपिंग, मार्केटिंग किंवा हॉटेलमधील इतर विभागांमध्ये किफायतशीर एंट्री पोझिशन मिळू शकते. प्रवास आणि पर्यटन उद्योग अतुलनीय वेगाने वाढत असल्याने, हॉटेल व्यवस्थापन व्यावसायिकांच्या मागणीत सतत वाढ होत आहे. अशा प्रकारे, हॉटेल मॅनेजमेंट कोर्स पूर्ण केल्याने तुम्हाला करिअरची संधी मिळते. जी अफाट, स्थिर आणि रोमांचक आहे. हॉटेल व्यवस्थापन उद्योगातील काही कारकीर्द येथे आहेत.

- हॉटेल व्यवस्थापक
- रेस्टॉरंट मॅनेजर
- हॉटेल संचालक
- कार्यक्रम समन्वयक
- रिसॉर्ट व्यवस्थापक
- इव्हेंट मॅनेजर
- कार्यकारी शेफ
- हाऊसकीपिंग मॅनेजर
- चीफ सोमेलियर

हॉटेल मॅनेजमेंट केल्यानंतर करिअर

हॉटेल व्यवसाय करिअरच्या अनेक संधी उपलब्ध करून देतो म्हणून, हॉटेल मॅनेजमेंट फील्ड तुम्हाला भूमिकांच्या बाबतीत मोठी विविधता प्रदान करते. हॉटेल मॅनेजमेंटनंतर करिअर निवडण्याचा आणखी एक फायदा म्हणजे तुमच्या स्पेशलायझेशनच्या क्षेत्रात प्रगतीसाठी भरपूर वाव आहे. जेव्हा तुम्ही हॉटेल मॅनेजमेंटला करिअर लाइन म्हणून निवडता, तेव्हा तुम्ही वेगवेगळ्या प्रकारच्या आणि आकाराच्या हॉटेल्समध्ये करिअरच्या संधींमध्ये प्रवेश करू शकाल. बहुतेक मोठी हॉटेल्स नवीन कामावर घेण्यापेक्षा त्यांच्या विद्यमान कर्मचाऱ्यांची जाहिरात करण्यास प्राधान्य देतात. तुम्हाला तुमचे कौशल्य वाढवण्यास मदत करण्यासाठी तुमच्या स्पेशलायझेशनच्या क्षेत्राबाहेरील पदे घेण्यास अनेकदा प्रोत्साहन दिले जाते.

करिअर करण्यासाठी संधीः

- क्लब व्यवस्थापन
- हॉटेल्स आणि रेस्टॉरंट्स
- रुग्णालय प्रशासन आणि खानपान
- एअरलाइन केटरिंग आणि केबिन सेवा
- अतिथी गृह
- क्रूझ शिप हॉटेल व्यवस्थापन
- फॉरेस्ट लॉज
- हॉटेल पर्यटन संघटना
- केटरिंग विभाग -शिपिंग कंपन्या, बैंक, सशस्त्र सेना आणि रेल्वे

इन्स्टिटयूट ऑफ हॉटेल मॅनेजमेंट मधून १० वी १२ वी तसेच पदवी नंतर डिप्लोमा, सर्टिफिकेट कोर्सेसचे प्रशिक्षण दिले जाते. कोर्स पूर्ण झाल्यानंतर विद्यार्थ्यांना ट्रेनिंग व जॉब प्लेसमेंट हे कॉलेज मार्फतच दिले जाते. देशात व परदेशात ट्रेनिंग व जॉब प्लेसमेंट उपलब्ध करून देण्याची सुवर्ण संधी कॉलेज मार्फत करून देण्यात येते. आज पाटण किंवा इतर शहरात बरेच विद्यार्थी हॉटेल्स किंवा रेस्टॉरंट मध्ये काम करताना दिसतात. परंतु हॉटेल मॅनेजमेंटचे प्रशिक्षण नसल्याकारणाने त्यांना स्टार हॉटेल्समध्ये चांगल्या पगाराची नोकरी भेटत नाही. आज माफक फी मध्ये अशा विद्यार्थ्यांसाठी कमी कालावधीचे कोर्सेस देखील कॉलेजमध्ये उपलब्ध आहेत. आज कॉलेजमध्ये सातारा जिल्ह्यातील विविध भागांमधून येऊन विद्यार्थी प्रशिक्षण घेत आहेत. इन्स्टिटयूट ऑफ हॉटेल मॅनेजमेंट हे सातारा जिल्ह्यातील प्रथम (९००१:२००५) मानांकित कॉलेज असून कॉलेज मध्ये सुसज्ज क्लास रूम्स, डिजिटल मल्टिमिडीया रूम, ट्रेनिंग किचन, रेस्टॉरंट, बैंक्वेट हॉल, फ्रंट ऑफिस, हाऊसकीपींग रूम, ऑडिटोरिअम हॉल, लायब्ररी, कॉम्पुटर लॅब, मुले व मुली साठी स्वतंत्र हॉस्टेल, उच्च अनुभवी शिक्षक वर्ग अशा सर्व सोयीनी परिपूर्ण सातारा जिल्ह्यातील विद्यार्थ्यांची व पालकांची अल्पावधीत पसंतीस आलेले हे एकमेव कॉलेज आहे.

हिंदी विभाग

मिलता तो बहुत कुछ है
इस जिंदगी में,
बस हम गिनती उसी की
करते है,
जो हासिल ना हो सका।

– गुलजार

– विभागीय संपादक –

कु. अर्चना साळुंखे

अनुक्रमणिका

गद्य

१	भारत का चंद्रयान मोहिम-३	गुलशन सय्यद	१२ वीं कला	जानकारीपर	४५
२	आज की युवा पीढ़ी	मिनाज आतार	१२ वीं कला	वैचारिक	४८
३	बीसीए कोर्स प्राप्त यशस्वी छात्र की मुलाकात	पायल दुडे	१२ वीं कला	मुलाकात	५०

पद्य

१	कोयना	सानिया जमाते	१२ वीं वाणिज्य	४७
२	जीना सीखा है	मिनाज आतार	१२ वीं कला	५२
३	जिंदगी	मिनाज आतार	१२ वीं कला	५२

भारत का चंद्रयान मोहिम-३

गुलशन सय्यद, १२ वीं कला

जानकारीपर

भारत को चाँद पर सफलता मिल गई है। चंद्रयान -३ ने चाँद की सतह पर उतरकर इतिहास रच दिया है। चंद्रमा के दक्षिणी ध्रुव पर सफलतापूर्वक उतरने वाला भारत पहला देश बन गया है। इसरो के बताए गए विवरण के मुताबिक चंद्रयान -३ के लिए मुख्य रूप से तीन उद्देश निर्धारित है। चंद्रमा के दक्षिणी ध्रुव पर लैंडर की सॉफ्ट लैंडिंग कराना, चंद्रमा की सतह कहीं जाने वाली रेगोलीथ पर लैंडर को उतारना और घुमाना, लैंडर और रोवर्स से चंद्रमा की सतह पर शोध कराना।

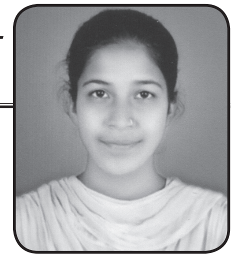

भारत के अंतरिक्ष अभियान के अंतर्गत चंद्रमा पर भेजा जानेवाला अंतरिक्ष यान चंद्रयान। भारतीय अंतरिक्ष अनुसंधान संघटन के चंद्र अन्वेषण कार्यक्रम के अंतर्गत चंद्रमा की तरफ कुछ करने वाला भारत का पहिला अंतरिक्ष यान था। इस अभियान के अंतर्गत एक मानव रहित यान को २२ अकतूबर २००८ को चंद्रमा पर भेजा गया और यह ३० अगस्त २००९ तक सक्रिय रहा। यह यान ध्रुवीय उपग्रह प्रमोचन यान के संशोधित संस्करण वाले रॉकेट की सहायता से सतीश धवन अंतरिक्ष केंद्र से प्रक्षेपित किया गया। इसे चंद्रमा तक पहुँचने में ५ दिन लगे। चंद्रमा की कक्षा में स्थापित करने में १५ दिनों का समय लग गया। चंद्रयान ऑर्बिटर का मून इम्पॅक्ट प्रोब १४ नवंबर २००८ को चंद्र के सतह पर उतरा। जिसके कारण भारत चंद्रमा पर अपना झंडा लगाने वाला चौथा देश बन गया।

चंद्रयान का उद्देश्य चंद्रमा की सतह के विस्तृत नकशे और पानी के अंश और हीलियम की तलाश करना था। चंद्रयान-१ ने चंद्रमा से १०० कि.मी. ऊपर एक उपग्रह ध्रुवीय कक्षा में स्थापित किया। यह उपग्रह अपने रिमोट सेंसिंग (दूर संवेदी) उपकरणों के जरिये चंद्रमा के ऊपरी सतह के चित्र भेजे। भारतीय अंतरिक्ष यान प्रक्षेपण के अनुक्रम में यह २७ वां उपक्रम था। इसका कार्यकाल लगभग २ साल का होना था, मगर नियंत्रण कक्ष से संपर्क टूटने के कारण इसे बंद कर दिया गया। चंद्रयान के साथ भारत चाँद पर यान भेजनेवाला छठा देश बन गया था। इस उपक्रम से चंद्रमा और मंगल ग्रह पर मानव-सहित विमान भेजने के लिए रास्ता खुला। हालाँकि इस यान का नाम चंद्रयान था, किंतु इसी श्रृंखला में अगले यान का नाम चंद्रयान-२ होने से इस अभियान को चांद्रयान कहा जाने लगा।

भारतीय अंतरिक्ष अनुसंधान केंद्र 'इसरो' के चार चरणोंवाले

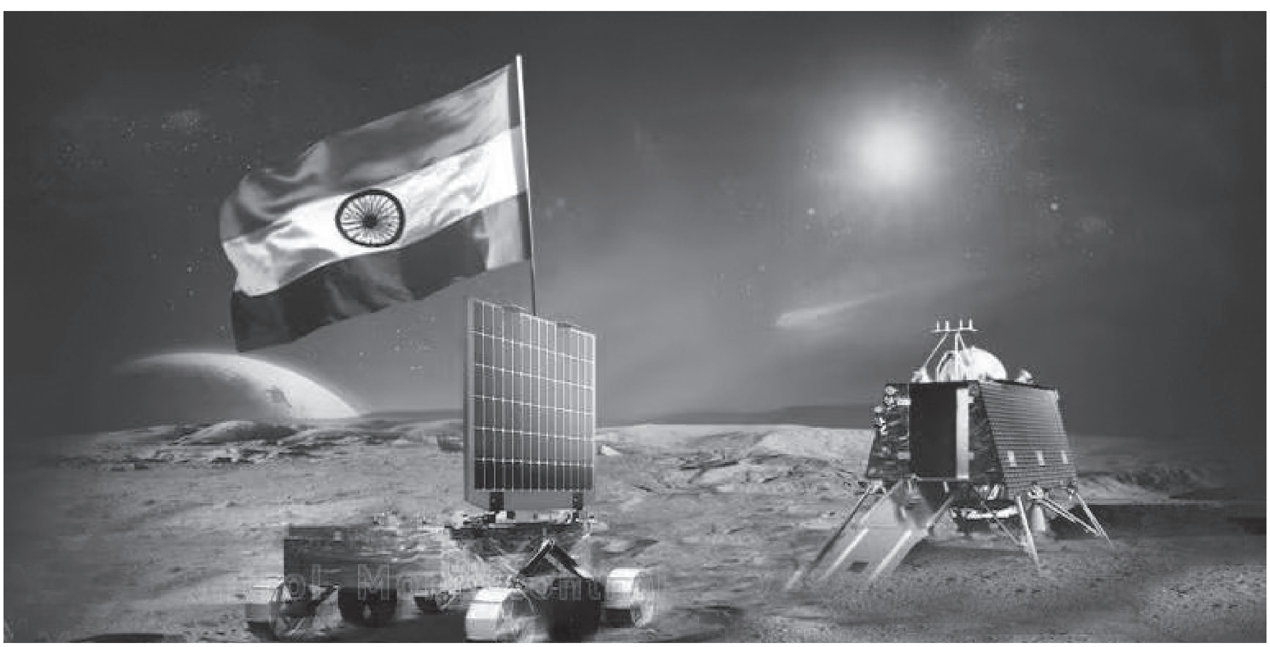

३१६ टन वजनी और ४४.४ मीटर लंबे अंतरिक्ष यान चंद्रयान प्रथम के साथ ही ११ और उपकरण एपी एस एल वी सी ११ से प्रक्षेपित किए गए। जिनमें से पाँच भारत के और छह अमेरिका और युरोपीय देशों के थे। इस परियोजना में इसरों ने पहली बार १० उपग्रह एक साथ प्रक्षेपित किए ।

चंद्रयान १ के बाद चंद्रमा पर खोजबीन करनेवाला दूसरा अभियान है। इसे इसरो ने विकसित किया है। अभियान को जी एस एल वी मार्क ३ प्रक्षेपण यान द्वारा प्रक्षेपित किया गया। इस अभियान में भारत में निर्मित एक चंद्र ऑरबिटर, एक रोवर एवं एक लैंडर शामिल है । भारत ने चंद्रयान २ को २२ जुलाई २०१९ को श्रीहरिकोटा रेंज से भारतीय समय के अनुसार ०२.४३ बजे सफलता पूर्वक प्रक्षेपित किया। चंद्रयान २ लैंडर और रोवर को चंद्रमा पर लगभग ७० अंश दक्षिण के अक्षांश पर स्थित दो क्रेटरों मजिनस सी और सिम पेलियस एन के बीच एक उच्च मैदान पर उतरने का प्रयास करना था। पहियेदार रोवर चंद्र के सतह पर चलने और जगह का रासायनिक विश्लेषण करने के लिए बनाया गया था ।

१४ नवंबर २००८ को चंद्र सतह पर उतरा, जिससे भारत चंद्रमा पर अपना झंडा लगाने वाला चौथा देश बन गया था। यु एस. एस. आर., यु. एस. ए. और चीन की अंतरीक्ष एजेंसियों के बाद चंद्रयान २ लैंडर की सॉफ्ट लैंडिंग हो जाने पर भारत ऐसा करनेवाला चौथा देश होता । सफल होने पर चंद्रयान-२ सबसे पहले दक्षिणी ध्रुव पर लैंडिंग होता। जिसका लक्ष ६७अंश - ७०अंश दक्षिण अक्षांश पर उतरना था ।

हालाँकि भारतीय समय के अनुसार लगभग १.५२ बजे लैंडर २.१ किमी की दूरी पर अपने इच्छित पथ से भटक गया और अंतरिक्ष यान के साथ ग्राऊंड कंट्रोल ने संचार खो दिया । ८ सितंबर २०१९ को इसरों द्वारा सूचना दी गई की, ऑर्बिटर द्वारा लिए गए उष्माचित्र से विक्रम लैंडर का पता चल गया है। परंतु अभी चंद्रयान-२ से संपर्क नहीं हो पाया है । चंद्रयान-३ के माध्यम से भारत का लक्ष्य तकनीकी कौशल वैज्ञानिक क्षमताओं और अंतरिक्ष अन्वेषण के प्रति अपनी प्रति बद्धता को प्रदर्शित करना है। चंद्रयान-३ के सफल होने से भारत को स्थिति को और मजबूत करेगा। यह मिशन युवा पीढ़ी को विज्ञान, प्राद्योगिकी, इंजीनियरिंग और एस टी ई एम में करियर बनाने के लिए प्रेरित करेगा।

चंद्रयान-३ के वैज्ञानिक प्रयोगों से चंद्रमा के बारे में नई जानकारी प्राप्त होगी। चंद्रमा की दक्षिणी ध्रुव पर पानी की बर्फ की उपस्थिती के बारे में चंद्रमा की सतह और उसके संरचना के बारे में चंद्रमा के गुरुत्वाकर्षण क्षेत्र के बारे में, चंद्रमा के वायुमंडल के बारे जानकारी मिलेगी।

२३ ऑगस्ट २०२३ को चाँद के दक्षिणी ध्रुव पर चंद्रयान-३ की सफल लैंडिंग हो गई। चंद्रयान-३ से मिली पहली बड़ी जानकारी चाँद के दक्षिणी ध्रुव पर कितना तापमान इसरो ने बताया विक्रम लैंडर पर लगा । दक्षिणी ध्रुव के आसपास चंद्रमा की ऊपरी मिट्‌टी का तापमान नापता है। इसकी मदद से चंद्रमा की सतह के तापमान को समझा जा सकेगा। Chaste पेलोड तापमान जाँचने का यंत्र है। यह १० सेमी की गहराई तक पहुँचकर वहाँ का तापमान जाँच कर सकता है। पेलोड में १० अलग-अलग तापमान सेन्सर लगे हैं। चाँद के दक्षिणी ध्रुव पर की गई यह पहली जाँच है । जिसे करनेवाला भारत पहला देश है ।

विक्रम लैंडर पर लगे Chaste पेलोड से मिले ग्राफ को इसरो ने शेयर किया है। इसके मुताबिक चंद्रमा की सतह का तापमान ५० डिग्री सेल्सियस है। वहीं गहराई में जाने के बाद चंद्रमा की सतह का तापमान में तेजी से गिरावट आती है चंद्रमा की सतह की गर्मी को बनाए रखने में सक्षम नहीं है।

पी.एम. मोदी जी ने कहा है कि, इसरो ने वर्षों तक इस पल के लिए इतना परिश्रम किया है। मैं १४० करोड देशवासियों को बधाई देता हूँ। हमारे वैज्ञानिकों के परिश्रम और प्रतिभा से चंद्रमा के उस दक्षिणी ध्रुव तक पहुँचा है। जहाँ दुनिया का कोई भी देश नही पहुँच सका है।

चंद्रयान-३ का प्रक्षेपण सतीश धवन अंतरिक्ष केंद्र से १४ जुलाई २०२३ शुक्रवार को भारतीय समय के अनुसार २.३५ बजे हुआ था । यह यान चंद्रमा के दक्षिणी ध्रुव के पास सतह पर २३ ऑगस्ट २०२३ को भारतीय समय के अनुसार ६.०४ बजे के आसपास सफलता पूर्वक उतर चुका है।

चंद्रयान-३ के मिशन के उद्देश्य है चंद्र सतह पर सुरक्षित और सॉफ्ट लैंडिंग प्रदर्शित करना, रोवर को चंद्रमा पर भ्रमण का प्रदर्शन करना और यथास्थित वैज्ञानिक प्रयोग करना। चंद्रयान-३ भारत का महत्त्वाकांक्षी और सफल चंद्र मिशन है। चंद्रयान-१ और चंद्रयान-२ के नक्शे कदम पर चलते हुए चंद्रयान-३ दक्षिण ध्रुव चंद्रमा की सतह पर सॉफ्ट लैंडिंग करने का भारत का सफल प्रयास है। दक्षिणी ध्रुव चंद्रमा की सतह पर पहुँचनेवाला एकमात्र देश है। प्रत्येक वर्ष २३ ऑगस्ट को राष्ट्रीय अंतरिक्ष दिवस मनाया जाएगा।

चंद्रयान-३ को १४ जुलाई २०२३ को दोपहर २.३५ बजे भारत के सतीश धवन अंतरिक्ष केंद्र से लाँच किया गया था ।

विक्रम रोवर ने २४ ऑगस्ट २०२३ को शाम ६.३० बजे चंद्रमा पर सफल सॉफ्ट लैंडिंग की। विभिन्न इन प्रयोगों के बाद रोवर को २ सितंबर २०२३ को निष्क्रिय कर दिया गया। भारतीय अंतरिक्ष अनुसंधान संगठन इसरो ने अपने विक्रम लैंडर के साथ चंद्रमा की सतह पर सफल लैंडिंग हासिल करने के लिए इस परियोजना की शुरूआत की। मूल्यवान डेटा, इकठ्ठा करने के लिए प्रज्ञान रोवर को तैनात किया। मिशन चंद्रमा के भूविज्ञान, खनिज विज्ञान और बाह्यमंडल का अध्ययन करने पर केंद्रित है। चंद्रमा की उत्पत्ति और विकास के बारे में अपना योगदान देगा।

चंद्रयान-३ के मिशन का उद्देश्य को प्राप्त करने के लिए लैंडर में कहीं उन्नत प्राद्योगिकीयाँ मौजूद है। जैसे की लेजर और आर एफ आधारित अल्टीमीटर वेलोसी मिटर, प्रोपल्शन सिस्टम आदी। ऐसी उन्नत तकनीकों को पृथ्वी की स्थितियों में सफलतापूर्वक प्रदर्शित करने के लिए कई लैंडर विशेष परीक्षण जैसे, इंटिग्रेटेड कोल्ड टेस्ट इंटिग्रेटेड हॉट टेस्ट लैंडरलेग मैकेनिज्म प्रदर्शन परीक्षण की योजना बनाई गई है इसे सफलतापूर्वक पूरा किया गया है।

जल्द ही सूर्य के विस्तृत अध्ययन के लिए इसरो आदित्य एल वन मिशन शुरू करने जा रहा है। इसके बाद शुक्र भी इसरो के लक्ष्यों में से एक है। भारत बार-बार ये साबित कर रहा है कि, उडान की कोई सीमा नहीं है। इसलिए आज हम सभी को उज्ज्वल भविष्य की और प्रेरित करेगा १९६२ से भारत का अंतरिक्ष कार्यक्रम नई उपलब्धियाँ, हासिल कर रहा है और सपने देखने वाले युवा पीढ़ियो को प्रेरित कर रहा है।

भविष्य मे अंतरिक्ष अनुसंधान की आवश्यकता को देखते हुए पंडित नेहरू ने इसरो की नींव रखी थी। यह उनकी दूरदर्शिता का परिणाम है कि, आज भारत पूरे विश्व में अंतरिक्ष अनुसंधान के क्षेत्र में कीर्तिमान स्थापित कर रहा है।

चंद्रयान-३ का सफल मोहिम यह हमारे भारतीयों के लिए गर्व की बात है और हम सब इसरो को सलामी देते हैं। चंद्रयान-३ के कारण चाँद की सतह पर दक्षिणी ध्रुव पर सफलता पूर्वक उतरनेवाला भारत पहला देश बन गया है।

✧✧✧

कोयना

सानिया जमाते, १२ वीं वाणिज्य

पहाड़ों की गोदी में से,
जनम लिया है उसने,
पवनों को चीर के बहती हैं,
चट्टानों से टकराती है,
बूँद-बूँद बहकर अथांग बन जाती है।
पेड़, पौंधे, पशु-पंछी, जीव-जंतू,
या हो मानव प्राणी,
सबकी वो माता हैं,
जिसकी गोद में हम पलते हैं,
वहीं कोयना हमारी दाता है।
महाबळेश्वर की वो रानी है,
सबसे अलग उसकी कहानी है,
सब की चाह है,
उसकी पनाह में जिना,
वो तो है एक फरिश्ता,
नाम है उसका कोयना।
पूरी दुनिया में इसकी बड़ी गाथा,
इसे देखने दूर-दूर से हर इन्सान है आता,
यह जहाँ की है निर्माता वहीं जगह पर,
हर कोई इसका गुणगान गाता,
नाम है उसका कोयना।

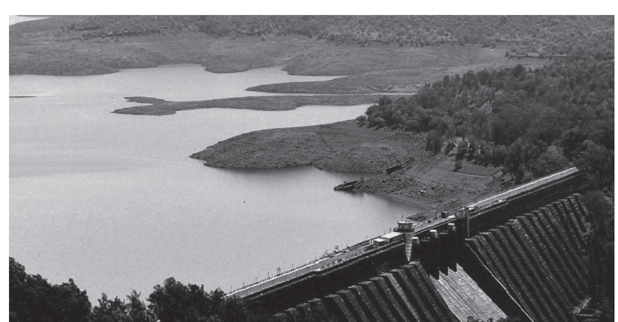

आज की युवा पीढ़ी

मिनाज आतार, १२ वीं कला

वैचारिक

आज की युवा पीढ़ी देश के भविष्य की कर्णधार हैं। देश के भविष्य की राष्ट्र निर्माता हैं। आज का युवा अपने हौसले और जुनून को सही मार्ग पर ले जाए तो एक सकारात्मक समाज की रचना कर सकते है। युवा वर्ग में अनोखी काबिलियत होती हैं कि वह पूरी दुनिया को बदल सके। हमारा आनेवाला भविष्य हमारी युवा पीढ़ी की सोच और उनके प्रदर्शन पर निर्भर करती हैं। विज्ञान और तकनीकी क्षेत्र में उन्होनें जो प्रगति की है, वह देश को नयी उज्वल भविष्य की और ले जा रही हैं।

युवा पीढ़ी ने समाज के हर क्षेत्र में अपना बहुत योगदान दिया है वहीं युवा पीढ़ी के कुछ लोगों ने अपनी स्वतंत्रता गलत फायदा उठाते हुए अपने भविष्यकाल का सर्वनाश कर लिया है। युवा पीढ़ी को अपने जिम्मेदारीयों को धैर्य, लगन और पुरे विश्वास के साथ निभाना चाहिए। सिपाही बने युवा वर्ग ने देश के लिए अपने प्राणों की आहुती दी है। इंजिनिअर और डॉक्टर बने युवा वर्ग समाज की भली-भाँती सेवा कर रहे है ।

आज के युवा वर्ग पैसे कमाने के लिए आसान तरीके सोचते हैं। इसी चक्कर में कभी-कभी अपना रास्ता भटक जाते है और गलत मार्ग की और चल पड़ते है। वह अपने नए विचारों को निड़रता के साथ सबके समक्ष रखते हैं। लेकिन जोश में नियंत्रण रखने की आवश्यकता होती है क्योंकि जोश में होश खो देना मूर्खता की निशानी होती है। यहीं बात आज की युवा पीढ़ी भूल रही हैं।

आज कल युवा पीढीपर सोशल मीड़िया की प्रभाव दिखाई दे रहा है। नए नए सेल्फफोन के प्रति आकर्षण, व्हाट्सऍप, फेसबुक, नेटवर्किंग का प्रभाव युवा पीढ़ी पर जादा हैं। पाश्चात्त्य संस्कृती, नई-नई फैशन, भौतिक सुख-सुविधा की तरह युवा पीढ़ी का झुकाव ज्यादा है। भारतीय संस्कृती रूढी-परंपरा, मूल्यों का ऱ्हास दिखाई दे रहा हैं। युवा पीढ़ी में धैर्य और सहनशीलता संयम दिखाई नहीं दे रहा है। जिसके कारण युवा वर्ग गलत निर्णय ले रहे इसके लिए उन्हें आगे पछताना पड़ता हैं।

सोशल मीड़िया का सही इस्तेमाल युवा पीढ़ी को लाभ प्रद हो सकता हैं। आज का युवा वर्ग नकारात्मक सोच बदलने की क्षमता रखते हैं। अपने नए विचारों का समाज में प्रयोग करके समाज को एक नयी दिशा की ओर ले जा सकते हैं। लेकिन आज की युवा मोबाईल ओर कंप्यूटर पर जादा वक्त बरबाद कर रहे हैं। अपने परिवार के लोगों से बातचीत करना, अपने लोगों में वक्त बिताना, परिवार की कदर करना, यहीं बातें युवा पीढ़ी भूल रहे हैं। युवा वर्ग अपनी जिम्मेदारियाँ भुला रहीं हैं। कुछ नौजवान अपने मनोरंजन और गमों को भूलाने के लिए नशे के अंमली पदार्थों का सहारा ले रहीं हैं। आज के युवा पीढ़ी को अपने संयम को नहीं खोना चाहिए। हर सही फैसले और कार्य का चुनाव करना भी उनका कर्तव्य हैं।

माँ बाप का भी कर्तव्य हैं की, जब बच्चे इस उम्र में कदम रखे तो उन्हें गलत और सही बातें समझा देना चाहिए।

ताकि भविष्य में वे सही फैसला ले सके। युवा वर्ग में कई प्रतिभाएँ और जिंदगी के हर पहलू को जानने की क्षमता होती हैं। उन्हें अपनी जिंदगी और देश की उन्नति को ऊँचाईयों पर ले जाना हैं।

यह बात सच है कि, युवा पीढ़ी में दिखावे की प्रवृत्ति बढ़ रही है। आधुनिक तकनीकी के कारण हुई प्रगती और देश में बहुराष्ट्रीय कंपनीयों के आगमन के कारण युवा पीढ़ी में बहुत बड़ा बदलाव आया है। युवाओं में अंधानुकरण की प्रवृत्ति तेजी से बढ़ रही हैं। आज के युवा वर्ग को दूसरों के सामने अपनी संपन्नता का झुठा प्रदर्शन करने के बजाय उन्हें अपनी वास्तविक स्थिती को ध्यान में रखते हुए सोच-समझकर खर्च करना चाहिए।

आज की भटक रही युवा पीढ़ी को नैतिक मूल्यों का महत्व समझाना चाहिए। हर व्यक्ती का समाज, परिवार,दोस्तों और अपने काम के प्रति कुछ न कुछ दायित्व होता हैं। यहीं बात आज के युवा पीढ़ी को समझाना जरुरी है । युवा पीढ़ी को देश के प्रति कुछ करना जरुरतमंदो की मदद करना, भ्रष्टाचार के खिलाफ आवाज उठाने के लिए हमें युवा पीढ़ी को संस्कारक्षम बनाना हैं। आज की युवा पीढ़ी आधुनिकता के रंग में अपने संस्कारों, नैतिकता और बड़ों को आदर करना भूल रही हैं। हमारा दायित्व हैं कि, युवा पीढ़ी को सही मार्ग दिखाए ताकि आनेवाला कल अच्छा हो।

युवा वर्ग समाज में बदलाव ला सकते हैं। युवा वर्ग उन मुद्दो के बारे में जागरूकता बढ़ा सकते हैं। जिनकी उन्हें परवाह है और बदलाव की वकालत करते हैं। इसमें विरोध प्रदर्शन प्रत्यक्ष कार्यवाही के अन्य रुपों का आयोजन शामिल हो सकता हैं। युवा सामाजिक आंदोलनों की ताकत हैं। वे बच्चों को उनके अधिकार के बारे में शिक्षित कर सकते हैं। भारत के युवा लैंगिक असमानता, गरिबी और पर्यावरणीय प्रदूषण जैसे सामाजिक मुद्दों पर महत्वपूर्ण भूमिका निभा सकते हैं।

आज की युवा पीढ़ी, व्हाट्सअ‍ॅप, फेसबुक, इंस्टाग्राम फॉलो करती है। उन्हें ये पता नहीं कि हमारी संस्कृती क्या हैं? युवा पीढ़ी को अध्यात्म से जुड़कर रहना चाहिए। जीवन सिर्फ दैनिक गतिविधियाँ खाना-पीना, पढ़ना, दोस्ती, रिश्तेदारी, दुख-दर्द तक सीमित नहीं हैं। अध्यात्म अपने स्वार्थ और जरुरतों से ऊपर उठकर जीवन को देखने का दृष्टिकोन देता हैं। इसलिए युवा वर्ग को अध्यात्म से जुड़ना, समझाना चाहिए अध्यात्म का मतलब है अपने आत्मा जीवन के मूल्यों का साथ देना। अध्यात्म आपको सामाजिक और मानसिक तैयारियों दिशा में मदद कर सकता हैं। लक्ष्य की प्राप्ति में मदद कर सकता है।

आज के युवा एक बदलाव की चाह रखते हैं। वे एक ऐसे समाज और दुनिया की कल्पना करते हैं, जो अधिक न्यायपूर्ण समावेशी और मजबूत हो। आज की युवा पीढ़ी के सामने नैतिक मूल्यों की कोई अहमियत नहीं है। युवा पीढ़ी सोशल मीडिया और डिजिटल की दुनिया में कितनी मगन हैं की, उन्हें अपने सांस्कृतिक और नैतिक मूल्यों से कोई मतलब नहीं है । आज की युवा पीढ़ी ना तो बड़ो का सन्मान करना जानती हैं ना बुजुर्गो के प्रति उनके मन में आदर का भाव हैं। अब बड़े बुजुर्गो के पैर छूने की परंपरा समाप्त होती जा रही है। माता-पिता के पास बैठकर बातें करने के लिए आज की युवा पीढ़ी के पास समय नहीं है। क्योंकि उनका समय अपनी सोशल मीडिया पर अपना प्रोफाइल को अपडेट करने तथा ऑनलाईन मित्रों के साथ गपशप करने के लिए देना हैं। उन्हें रील बनानी है, व्हाट्सअ‍ॅप चॅटिंग करनी है। इन सभी बातों ने युवा पीढ़ी के नैतिक मूल्य को गायब कर दिया है।

आज की युवा पीढ़ी से हमें ये अपेक्षा रखनी चाहिए की कोई भी काम करने से पहले सोच-समझ लेना चाहिए कोई भी काम जल्दबाजी में ना करें। कोई भी बड़ा निर्णय लेने से पहले अपने से बड़े और आज पास के बुजुर्गों से सलाह ले। आज के युवा को समझाना चाहिए की, अपने परिवार माता-पिता से दूर मनमानी जीवन जीना इसे वास्तविक आजादी नहीं कहते। आज के युवा धैर्यवान जरूर हैं, लेकिन उनमे संयम कम है। आज के युवा वर्ग को अपनी शिक्षा पर अधिक समय देना चाहिए। मोबाईल, इंस्टाग्राम, फेसबुक पर ज्यादा समय बरबाद ना करे। केवल अपनी पढ़ाई पर ध्यान दे ताकी आनेवाला भविष्य सुंदर बन जाएगा। किसी भी देश और समाज को बनाने या बनाने या बिगाड़ने में देश की युवा पीढ़ी की मुख्य भूमिका है। हमारे मेहनती और प्रतिभाशाली युवाओं को यदि सही दिशा दी जाए तो यह भारत को हर क्षेत्र में अग्रणी बना सकते हैं। भारत की युवा शक्ती उद्यमशील और उत्साही है तथा हर क्षेत्र में अपना महत्त्वपूर्ण योगदान दे रही हैं। आज के युवा वर्ग को सादगी और विनम्रता बनाए रखते हुए अपनी मातृभूमी से जुड़ा रहना चाहिए।

बीसीए कोर्स प्राप्त यशस्वी छात्र की मुलाकात

पायल दुडे, १२ वीं कला

मुलाकात

आज के वैज्ञानिक युग में ऐसा कोई भी काम नहीं है, जिसमें बिना कंप्यूटर या लैपटॉप की जरूरत नहीं पड़ती हैं। ऐसे में कंप्यूटर से जुड़ी अच्छी खासी जानकारी आपके करियर को बेहतर बनाने की राह आसान कर सकती हैं। आज कल लोग कंप्यूटर का उपयोग दस्तावेज टाईप करने के लिए, गेम खेलने के लिए, ई-मेल भेजने, कई उपकरणों का उपयोग वीडियो बनाने या संपादित करने के लिए कर सकते हैं। आज हम कंप्यूटर की पढ़ाई करके हर क्षेत्र में अच्छी उन्नती कर सकते हैं। देशभर के नीजी और सरकारी संस्थानों में कंप्यूटर एप्लिकेशन से जुड़े कई बेहतरीन कोर्सेस उपलब्ध है, इनमें से एक हैं बीसीए। बीसीए का मतलब बैचलर्स इन कंप्यूटर एप्लिकेशन कोर्स।

आज के डिजिटल दुनिया में कंप्यूटर के जानकारी के बिना कुछ भी संभव नहीं हैं। पढ़ाई से लेकर निजी और सरकारी कार्यालयों तक कंप्यूटर का उपयोग किया जाता है। अगर आप भी बारहवीं उत्तीर्ण हो चुके है और आपको कंप्यूटर की जानकारी में रूचि है तो आपके लिए बीसीए जैसा सबसे अच्छा करिअर ऑप्शन हो सकता है। आप आसानी से नौकरी हासिल कर अच्छी कमाई कर सकते है। बीसीए कोर्स ज्यादा तर विज्ञान और वाणिज्य के छात्रों के लिए है, लेकिन कई महाविद्यालय है, जो कला विभाग के छात्रों के लिए बीसीए पाठ्यक्रम प्रदान कर रहे हैं। यह जानकारी जब मुझे मिली तो मैंने हमारे बाळासाहेब देसाई कॉलेज से बीसीए कोर्स की डिग्री प्राप्त करने के बाद नौकरी करनेवाले छात्र से मुलाकात कर ली। उस छात्र का नाम इर्शाद फारुख शेख है। मैनें उनसे बीसीए कोर्स के बारे में सारी जानकारी हासील की। इर्शाद शेख ने बारहवीं कॉमर्स में उत्तीर्ण होने के बाद बीसीए कोर्स की डिग्री ली। आज वे पुणे क्रिएटिव्ह वर्ड इन्फोटेक कंपनी में नौकरी कर रहे है। जब मैनें उनसे मुलाकात की तो उन्होनें बीसीए कोर्स के बारे में मुझे बहुत अच्छी जानकारी बताई।

छात्रा : नमस्कार।

इर्शाद शेख : नमस्कार।

छात्रा : मैं आपकी मुलाकात लेना चाहती हूँ।

इर्शाद शेख : जी जरूर।

छात्रा : आपका गाँव कौनसा है?

इर्शाद शेख : मेरा गाँव पाटण तालुका में स्थित उरूल है।

छात्रा : आपकी शिक्षा कहाँ तक हुई?

इर्शाद शेख : बीसीए (बैचलर्स इन कंप्यूटर एप्लिकेशन कोर्स) तक हुई है।

छात्रा : आपने बीसीए कोर्स क्यों और कौनसे महाविद्यालय में किया?

इर्शाद शेख : आज के आधुनिक युग में कंप्यूटर एक आवश्यक उपकरण है। कंप्यूटर के क्षेत्र में विश्लेषणात्मक समस्या का समाधान और तकनीकी कौशल होना चाहिए। इसलिए मैंने बाळासाहेब देसाई कॉलेज, पाटण में बीसीए कोर्स किया।

छात्रा : बीसीए कोर्स करने के बाद हम कौनसे कौशल हासिल कर सकते है।

इर्शाद शेख : आज के प्रतियोगिता के युग में हमारे पास कोई ना कोई कौशल होना चाहिए। बीसीए कंप्यूटर कोर्स में एक सफल करियर के लिए आवश्यक कौशल होते है। जैसे- मजबूत तकनीकि कौशल, विश्लेषणात्मक सोच, विस्तार पर ध्यान, गंभीर सोच और समस्या को सुलझाने की क्षमता, एक टीम में काम करने की क्षमता, अच्छा संचार कौशल, सृजनात्मकता कंप्यूटर प्रोग्रामिंग और सॉफ्टवेयर विकास सिध्दांतों की अच्छी समझ और समय प्रबंधन कौशल हम प्राप्त कर सकते हैं।

छात्रा : बीसीए कोर्स करने के कुछ लाभ आप बता सकते है?

इर्शाद शेख : जी जरूर।

छात्रा : बताइए।

इर्शाद शेख : बीसीए कोर्स करने के बाद छात्रों को बहुत लाभ होते हैं। बीसीए कोर्स छात्रों को कंप्यूटर विज्ञान और कई कौशल का अध्ययन करने के लिए आवश्यक प्रशिक्षण देता है। जो आपको करियर के लिए बेहतरीन बनाता है।

जैसे-कंप्यूटर और टेक्नोलॉजी में ज्ञान -

बीसीए कोर्स छात्रों को कंप्यूटर और टेक्नोलॉजी के क्षेत्र में मूल ज्ञान प्रदान करता है। यह कंप्यूटर, सॉफ्टवेयर, हार्डवेयर, डेटाबेस, प्रबंधन प्रोग्रॅमिंग वेब डेव्हलपमेंट और अन्य टेक्नोलॉजी के विषयो में ज्ञान प्रदान करता है।

करियर अवसर -

बीसीए कोर्स करने से छात्रों को कंप्यूटर और आय टी संबंधित कई करियर अवसर मिलते है । सॉफ्टवेयर डेव्हलपर, वेब डेव्हलपर, सिस्टीम ऍडमिनिस्ट्रेटर, डेटाबेस ऍडमिनिस्ट्रेटर, नेटवर्क ऍडमिनिस्ट्रेटर आदी। कुछ उन रोजगार क्षेत्रों में शामिल होते है जिनमें बढ़ती माँग के साथ बेहतरीन वेतन के अवसर होते हैं।

सेल्फ एम्प्लॉयमेंट

बीसीए के बाद छात्र खुद के व्यवसाय को शुरू करने का विकल्प भी रखते है। वे खुद के सॉफ्टवेयर विकास, वेब डेव्हलपमेंट या अन्य टेक्नोलॉजी से संबंधित व्यवसाय का मालिक बन सकते हैं।

आगामी शिक्षा के लिए बेहतर प्रोस्पेक्ट्स

बीसीए के बाद छात्र आगामी स्तर की शिक्षा में प्रवेश पा सकते है जैसे, एमसीए (मास्टर ऑफ कंप्यूटर एप्लिकेशन) या अन्य टेक्नोलॉजी संबंधित पोस्ट ग्रॅज्युएट कोर्स।

टेक्नॉलॉजी के द्वारा रोजगार के अवसर

आज के युग में तकनीकी क्षेत्र में हुई प्रगती के कारण छात्र इंटरनेट और डिजिटल युग अनुरूप तकनीकी नौकरीयों के लिए तैयार हो जाते हैं।

कंप्यूटर नेटवर्किंग और सुरक्षा

बीसीए छात्र को कंप्यूटर नेटवर्किंग और सुरक्षा में भी अच्छा ज्ञान मिलता है, जो उन्हें संगठनो में नेटवर्क, सेटअप, सुरक्षा मानकों का पालन और संगठनीय सुरक्षा के क्षेत्र में काम करने के लिए योग्य बना सकता हैं।

छात्रा : बीसीए कोर्स करने के बाद करियर क्षेत्र में कौन-कौन से विकल्प उपलब्ध है?

इर्शाद शेख : बीसीए कोर्स करने के बाद बहुत करियर के विकल्प मिल जाते हैं। आप इनमें से किसी में भी करियर बना सकते है जैसे-कंप्यूटर प्रोग्रामर, वेब डिजाइनर, एप्लिकेशन डिजाइनर, गेम डिजाइनर डेटाबेस ऍडमिनिस्ट्रेटर, बिजनेस ऍनालिस्ट इन्फॉर्मेशन सिस्टीम मॅनेंजर, सॉफ्टवेयर प्रोग्रामर सॉफ्टवेयर इंजिनियर, सॉफ्टवेअर डेव्हलपर, सॉफ्टवेअर टेस्टर, कंप्यूटर सपोर्ट सर्विस स्पेशालिस्ट प्रोग्रामर, सॉफ्टवेयर कन्सल्टेंट आदी विकल्प उपलब्ध हैं।

छात्रा : आप मेरे जैसी छात्रों को क्या संदेश देना चाहते है?

इर्शाद शेख : बीसीए आज के तकनीकी युग में नौकरी के लिए एक महत्त्वपूर्ण कोर्स है। बीसीए कोर्स आपको व्यवसाय में बहुमुखी करियर बनाने में सहायता कर सकता है। आज के युग में आई टी इंजिनियरों की आवश्यकता बढ़ रही हैं। इसलिए कंप्यूटर की जानकारी होना जरुरी है। कई उद्योगो में सफलता के लिए कंप्यूटर विज्ञान सूचना प्राद्योगिकी में एक मजबूत नींव होना महत्वपूर्ण है। बीसीए की डिग्री आपके करियर की एक विस्तृत श्रृंखला के द्वार खोल सकती है। विभिन्न उद्योगो में करियर करने के लिए बीसीए कोर्स करना जरुरी है।

छात्रा : आपने समय निकालकर हमें बीसीए कोर्स के बारे में पूरी जानकारी कम समय में बहुत अच्छी तरह से बताई। आपके भविष्य के लिए हमारी शुभकामनाएँ। आपने बीसीए कोर्स के संदर्भ में दी गई जानकारी हमें प्रेरणा देने वाली रहेगी।

छात्रा : आपका धन्यवाद!

इर्शाद शेख : धन्यवाद!

जीना सीखा है

मिनाज आतार, १२ वीं कला

जो हुआ उसे भूलकर आगे बढ़ना सीखा है।
खुद ही अपनी खुशी ढूंढ़ना सीखा है।

जिंदगी स्वाभिमान से जीना सीखा है।
पर ना अपमान सहना सीखा है।

गम के पहाड़ को पार करना सीखा है।
हर क्षण को सुख का समंदर बनाना सीखा है।

ना सर झुकाकर जीना सीखा है।
जीवन जीने का सही मायना सीखा है।

ठोकरों से सँभलकर जीना सीखा है।
खुद के भरोसे जीवन जीना सीखा है।

मुसीबतों और मुश्किलों से लड़ना सीखा है ।
खुद के पैरों पर खड़ा रहना सीखा है।

चुनौतियों की आँधियों से लड़ना सीखा है
बहते आँसुओं को मैंने थामना सीखा है।

खुद खुश रहना सीखा है।
दूसरों के खुशी में खुश होना सीखा है।

दूसरों को खुशियाँ बाँटना भी सीखा है।
जिंदगी को हर समय हँसकर जीना सीखा है।

जिंदगी

मिनाज आतार, १२ वीं कला

जिंदगी कोई जंग नहीं,
तो क्यों लड़ते रहे बात-बात पर,
कभी मौन रहकर लड़ाई को टाले,
कभी हँसकर आगे बढ़ते रहे,
जो मिला है जिंदगी में,
उसी में खुश रहो इसलिए
जिंदगी का हर पल हँसते हँसते जिओ ।

जिंदगी खुशियों का बाजार नहीं,
जहाँ खुशियाँ ही खुशियाँ मिले,
यहाँ धोखा, दुख सब मिलता है,
सहने की ताकत होनी चाहिए,
तब जिंदगी जीना आसान लगे,
जिंदगी का हर पल हँसते हँसते जिओ ।

रोओगे तो जिंदगी दुखों का सागर है,
हँसोगे तो जिंदगी खुशियों की भरमार है,
जैसा मन वैसी जिंदगी हमारी,
कल किसने देखा है आज में खुश रहो,
जिंदगी का हर पल हँसते हँसते जिओ ।

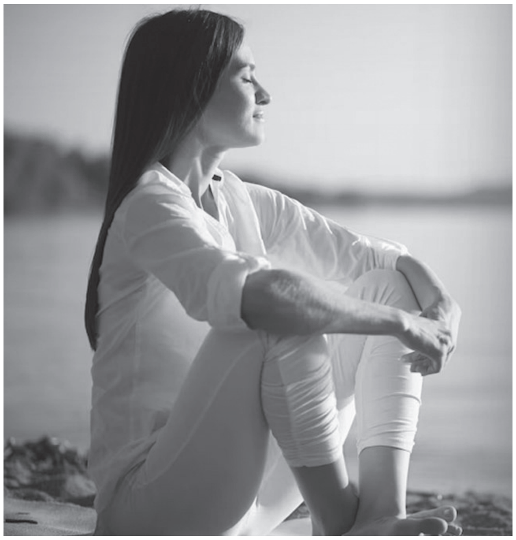

अनमोल क्षण

नवागतांचे स्वागत या समारंभात विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करताना
श्रीमंत अमरसिंह पाटणकर, (जनरल सेक्रेटरी, को.ए.सो., पाटण)

शिक्षक-पालक मेळाव्यात मार्गदर्शन करताना
पर्यवेक्षक डी. बी. दाभाडे व उपस्थित मान्यवर

यशस्वी MHT-CET विद्यार्थ्यांसमवेत उपस्थित शिक्षक व पालक

आई माझ्या महाविद्यालयात या उपक्रमात मनोगत व्यक्त करताना
मा. प्राचार्य व उपस्थित मान्यवर

निर्भया पथकाच्या समुपदेशन कार्यक्रमात मार्गदर्शन करताना
मा. लोंढे मॅडम

कुक्कुटपालन कोर्सच्या प्रमाणपत्र वितरण समारंभात उपस्थित
मा. संतोष कारंडे (सांगवड)

कृषी तंत्रज्ञान माहिती केंद्र राहुरीस हॉर्टिकल्चर विभागाची
शैक्षणिक अभ्यास भेट

शिवम प्रतिष्ठान, घारेवाडी आयोजित सखी हृदय संमेलनात
सहभागी महाविद्यालयाच्या विद्यार्थिनी

राष्ट्रीय सेवा योजना

राष्ट्रीय सेवा योजना विशेष श्रमसंस्कार शिबिराच्या समारोप समारंभामध्ये मार्गदर्शन करताना कोयना एज्युकेशन सोसायटीचे जनरल सेक्रेटरी श्रीमंत अमरसिंह पाटणकर व्यासपीठावर उपस्थित इतर मान्यवर

युवा संवाद भारत २०४७ या कार्यक्रमामध्ये मार्गदर्शन करताना शिवाजी विद्यापीठाचे राष्ट्रीय सेवा योजना संचालक मा. प्रा. डॉ. टी. एम. चौगुले

युवा संवाद भारत २०४७ या कार्यक्रमामध्ये मार्गदर्शन करताना कोयना एज्युकेशन सोसायटीचे संचालक मा. संजीव चव्हाण व्यासपीठावर उपस्थित इतर मान्यवर

राष्ट्रीय सेवा योजना श्रमसंस्कार शिबिराच्या समारोप समारंभामध्ये मार्गदर्शन करताना सातारा जिल्हा समन्वयक डॉ. एन. बी. माने

मतदार जागृती अभियानांतर्गत राबविलेल्या उपक्रमामध्ये मार्गदर्शन करताना महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. एस. डी. पवार

श्रमसंस्कार शिबिरामध्ये बांधलेल्या वनराई बंधाऱ्याची पाहणी करताना मान्यवर

राष्ट्रीय सेवा योजना उद्घाटन समारंभामध्ये मार्गदर्शन करताना रेंज फॉरेस्ट ऑफिसर श्री शिशुपाल पवार व्यासपीठावर उपस्थित इतर मान्यवर

श्रमदान करताना विद्यार्थी

क्रीडांगणावरून - (कनिष्ठ विभाग)

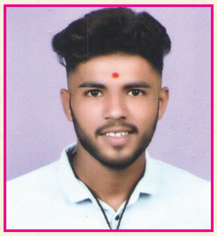

श्री. सावंत ओंकार
(११वी वाणिज्य)
सातारा जिल्हा शासकीय
शालेय कुस्ती-।।।

श्री. चव्हाण सूरज
(११ वी कला)
सातारा जिल्हा शासकीय
शालेय वेट लिफ्टिंग-।।

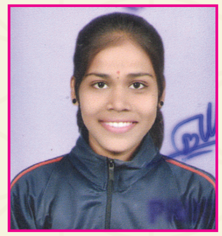

कु. शिंदे ज्योती
(१२ वी विज्ञान)
सातारा जिल्हा शासकीय
शालेय तिहेरी उडी-।।।

श्री. कांबळे अनिरूद्ध
(११ वी विज्ञान)
सातारा जिल्हा शासकीय कुस्ती-।।।
कोल्हापूर विभाग स्पर्धेत सहभाग

श्री. येडगे ओम
(१२ वी कला)
सातारा जिल्हा शासकीय शालेय
बॅडमिंटन-।।।

श्री. आरेकर आदित्य
(११ वी विज्ञान)
सातारा जिल्हा शासकीय शालेय
बॅडमिंटन-।।।

श्री. पवार शुभम
(११ वी कला)
सातारा जिल्हा शासकीय शालेय
वेटलफ्टिंग-।।

कु. यादव दीक्षिता
(११ वी व्होकेशनल)
सातारा जिल्हा शासकीय शालेय पोल वौल्ट -।
कोल्हापूर विभाग स्पर्धेत सहभाग

श्री. नलवडे अथर्व
(१२ वी विज्ञान)
सातारा जिल्हा शासकीय शालेय बॅडमिंटन-।।।
महाराष्ट्र राज्य टेनिस बॉल क्रिकेट स्पर्धेत
सहभाग

श्री. देशमुख योगेश
(११ वी विज्ञान)
सातारा जिल्हा शासकीय शालेय बॅडमिंटन -।।।

कु. बाबर आदिति
(११ वी विज्ञान)
सातारा जिल्हा शासकीय शालेय कुस्ती-।।
कोल्हापूर विभाग स्पर्धा -।।

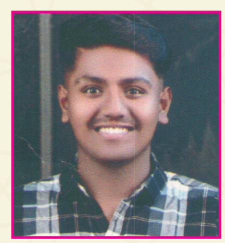

श्री. शिर्के विघ्नेश
(११ वी वाणिज्य)
सातारा जिल्हा शासकीय शालेय कुस्ती-।।
सातारा जिल्हा शासकीय शालेय वेट
लिफ्टिंग-।।।

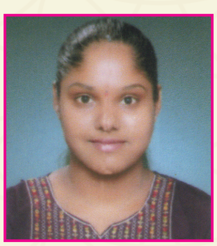

श्री. जगताप श्रद्धा
(१२ वी कला)
सातारा जिल्हा शासकीय शालेय कुस्ती-।
कोल्हापूर विभाग स्पर्धा -।
महाराष्ट्र राज्य स्पर्धा सहभाग

श्री. कुट्टो जॉय
(१२ वी शास्त्र)
सातारा जिल्हा शासकीय शालेय
वेट लिफ्टिंग-।
कोल्हापूर विभाग स्पर्धेत सहभाग

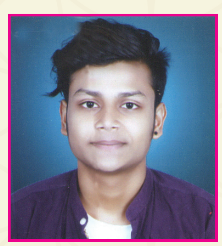

श्री. कबीर अभिषेक
(१२ वी कला)
सातारा जिल्हा शासकीय
शालेय बॅडमिंटन-।।।

श्री. साळुंखे सार्थक
(११ वी वाणिज्य)
महाराष्ट्र राज्य टेनिस बॉल क्रिकेट
स्पर्धेत सहभाग

श्री. नायकवाडी गौरव
(१२ वी विज्ञान)
महाराष्ट्र राज्य टेनिस बॉल क्रिकेट
स्पर्धेत सहभाग

शिक्षक यशोगाथा

श्री. सुमित लाड

बालभारतीच्या रसायनशास्त्र विषयाच्या पाठ्यपुस्तक निर्मिती कार्यशाळेवर निवड

श्री. जी. बी. कुंभार

उ.माध्य. व्यवसाय अभ्यासक्रमातील सेवाअंतर्गत गुणवत्ता वाढ प्रशिक्षण पूर्ण

श्री. एस. ए. गायकवाड

उ.माध्य. व्यवसाय अभ्यासक्रमातील सेवाअंतर्गत गुणवत्ता वाढ प्रशिक्षण पूर्ण

सौ. निता कदम

उ.माध्य. व्यवसाय अभ्यासक्रमातील सेवाअंतर्गत गुणवत्ता वाढ प्रशिक्षण पूर्ण

राष्ट्रीय छात्र सेना उपक्रम (NCC)

वार्षिक पारितोषिक वितरण समारंभ क्षणचित्रे

प्रमुख पाहुणे मा. रामदास माने (प्रसिद्ध उद्योजक) विद्यार्थ्यांना यशस्वी होण्याचा मार्ग दाखविताना

विद्यार्थ्यांनी आपल्या कल्पनेतून साकारलेली भित्तीपत्रके पाहताना मान्यवर

मान्यवरांकडून आपल्या यशाची पोच (पारितोषिक) स्विकारताना विद्यार्थी

मेहंदी कलादालनात मान्यवरांची भेट व कला जोपसल्याबद्दल आनंदी मुद्रा

सेवापूर्ती कार्यक्रम

कनिष्ठ महाविद्यालयाचे इंग्रजी विषयाचे शिक्षक श्री. एन. जी. जाधव यांचा सेवापूर्ती निमित्त सत्कार करताना मान्यवर

महाविद्यालयास सरस्वती मूर्ती भेट देताना मा. श्री. एन. जी. जाधव

मनोगत व्यक्त करताना मान्यवर, स्नेही व सहकारी

फोटोग्राफी

सुर्यास्ताची साक्ष देणारा दातेगडाचा डोंगर (मंजुश्री शिर्के, १२ वी विज्ञान अ)

मान्सूनच्या स्वर्गात घेऊन जाणारी सडावरची वाट (शर्वरी गायकवाड, १२ वी विज्ञान ब)

रंगीत पेंटींग्ज्

प्रथमेश शिंदे, ११ वी विज्ञान ब

संचिता शिर्के, ११ वी विज्ञान अ

मिनाज आत्तार, १२ वी कला अ

पेन्सिल स्केच

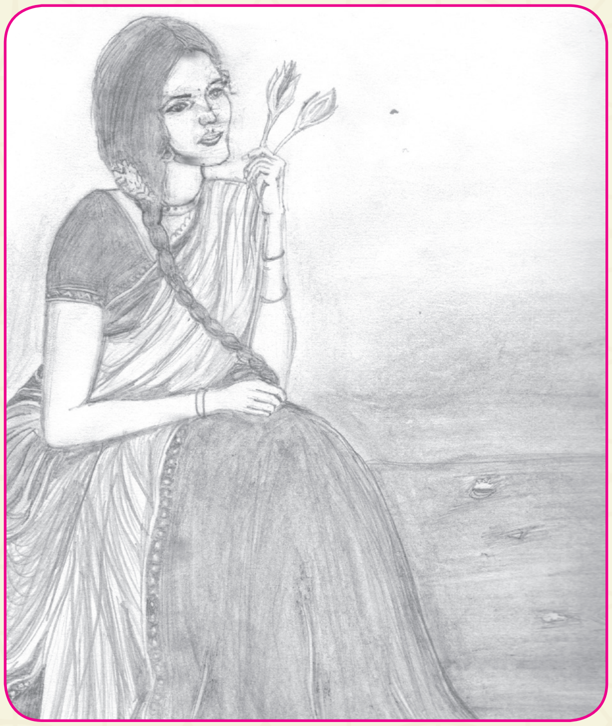

सुप्रिया चव्हाण, १२ वी विज्ञान अ

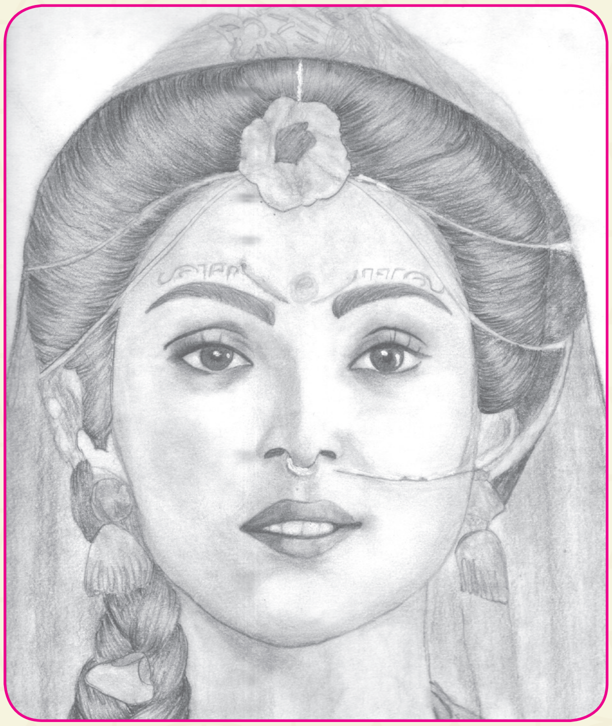

ऋतुजा गुरव, १२ वी विज्ञान ब

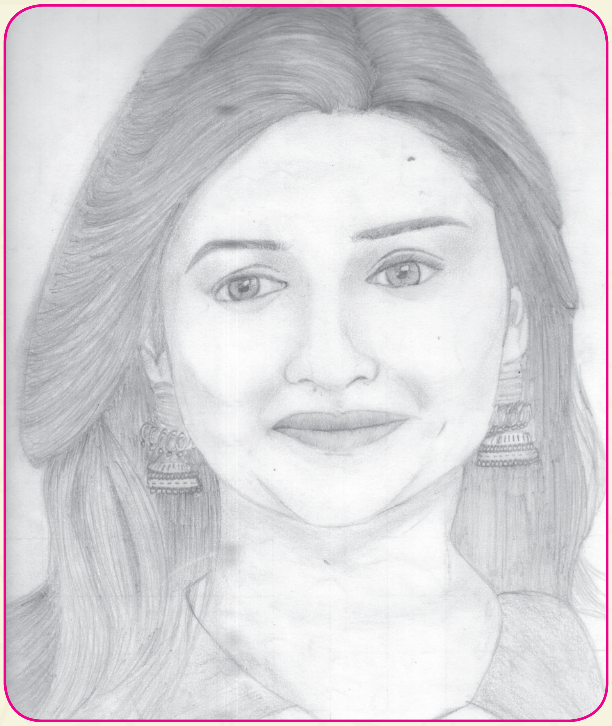

ऋतुजा गुरव, १२ वी विज्ञान ब

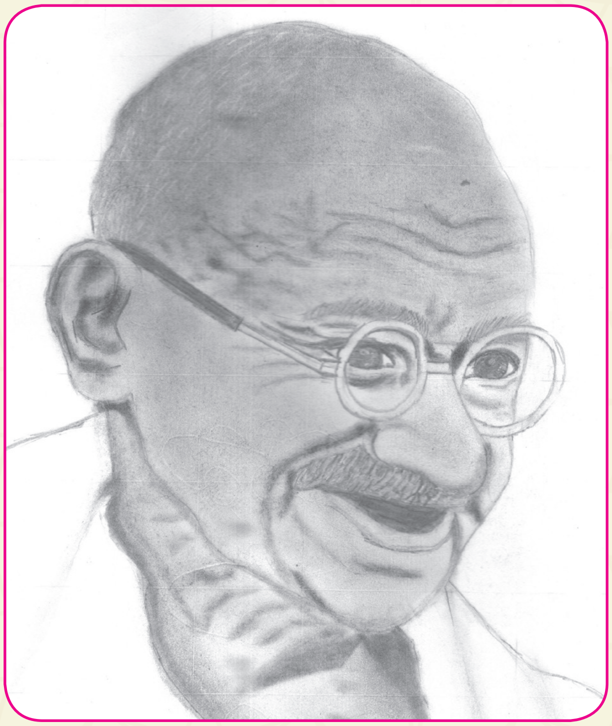

मिनाज आत्तार, १२ वी कला अ

English Section

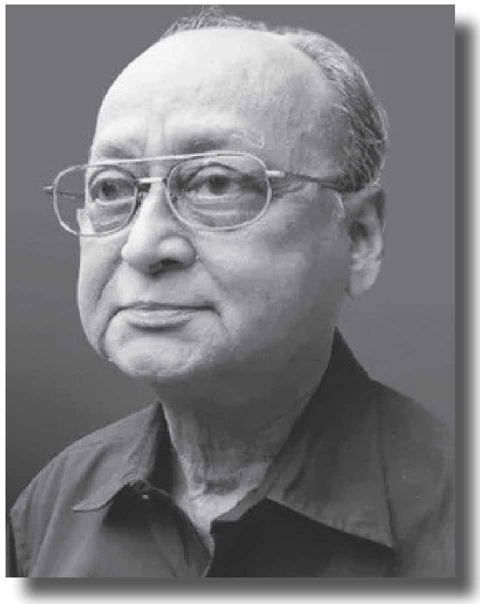

Spirituality lies not in the power to heat others, to perform miracles or, to astound the world with our wisdom, but in the ability to endure with right attitude whatever crosses, we have to face in our daily lives, and thus to rise above them.

- Jayant Mahapatra

– Section Editor –

Mrs. Purnima More

INDEX

Prose Section

1	Patharpunj : Village of Witches	Prajakta Kumbhar	12th Com.	Travelogue	61
2	Real Experience at Koyana Academy	Kshitija Pawar	12th Sci.	Memoir	63
3	B.Com. IT Golden Opportunity	Gayatri Suryvanshi,	B.Com., IInd	Memoir	64
4	Charoli	Prajakta Kumbhar	12th Com.	-	65

Poetry Section

1	Love	Vigyat Shelar	11th Com.	66
2	Alone	Kiran Shirtode,	11th Sci.,	66
3	Confidence	Kiran Shirtode,	11th Sci.	66
4	Golden Memories of College	Saniya Jamate	12th Com.	67
5	Koyanamai- Bhagyalaxmi	Saniya Jamate	12th Com.	67
6	My Village	Pallavi Patil	12th Com.	68
7	Good Thoughts by Swami Vivekanand	Vigyat Shelar	11th Com.	68
8	Good Thoughts by APJ Abdul Kalam	Vigyat Shelar	11th Com.	68

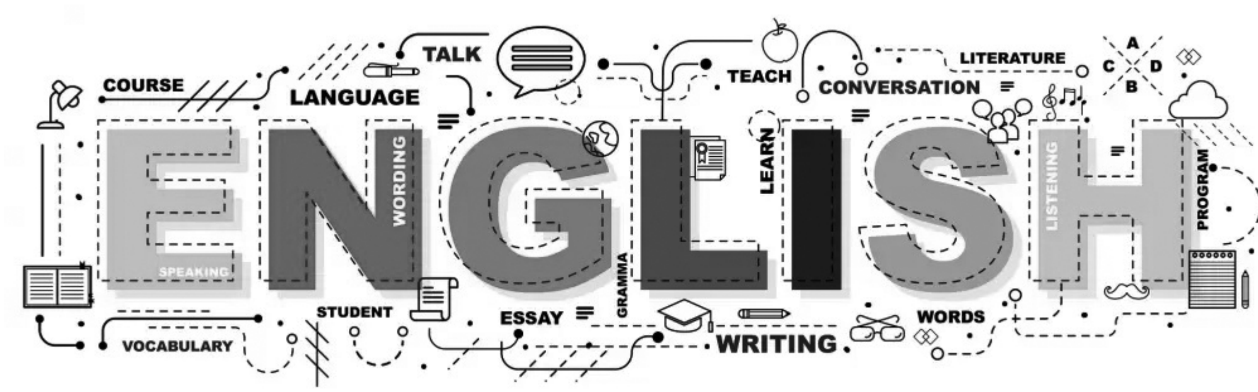

Patharpunj : Village of Witches

Prajakta Kumbhar, 12th Com.

Travelogue

The speciality of village 'Patharpunj' is that it is one of the famous place in Satara district to record highest rainfall. But it is prominently famous for witches 'Sourcerer' black magic and such type of Superstitions. This is strange in the age of Science and Technology.

When it comes to the topic of forest Safaris, it is the first thing comes before our eyes is Nagpur Sanctuary. But the stretch of the river 'Koyana' in Western Maharashtra, apart from Vidarbh, situated on the graceful slopes of the Sahyadri mountain ranges, amazes everyone with its extraordinary beauty; the Abhayaranyas (Sanctuaries) attract everyone's attention.

A visit to this Nature-rich and diverse 'Koyana Sanctuary' struck for some reason and we didn't miss the golden opportunity to own it, to grab it. The very next day we left from Patan to enjoy jungle safari. We all started towards Bhairavgarh.

We all were very excited. What will be there in that forest? Which animals we would get to see? Many questions were running in our mind. We were on our way to Patharpunj, a village situated next to Bhairavgarh. The speciality of this village is that Patharpunj has been recorded as the place with the highest rainfall. So the curiosity to see how this village would be grown even more. But the road we saw and experience was heartbroken. We have not seen such a bad road. But the good thing was we saw many types of trees on both sides of the road. We also saw water bodies, beautiful butterflies, mountains, valleys, Ghats, variety of birds and lakes, all of them blew my mind. The sounds coming from all sides, especially the voices of birds were mesmerizing the ears.

Coming out of the dense and polluted settlement of urbanization of seeing the Nature free from pollution and surrounded by green beauty, the mind was happy and eyelids of the eyes were filled and while travelling through the jungles we were also feeling fear and anxiety. At last we reached at our first destination, Patharpunj. Only a few houses in this village are of old style. They were made from soil and wood. There was no major occupation for people. The people here lead a very hard and laborious life. To some extent they earn their livelihood from agriculture and animal husbandry. They use the wood from the forest as fuel. There are no basic facilities in this village.

In 21st century, Man has reached to the moon, but the life in villages like Patharpunj has remained a tribal pattern. We saw this contrast in the Nature before our eyes.

Many people are interested in going to this village, because of the mysterious stories heard about this village and the witchcraft, superstitions, black magic that have spread in this village from the East. As soon as I heard all this, my heart became anxious and my body started wheezing with fear. There is no employment in this village and no means to meet daily needs. We all wondered how the people of his village would be able to live if such a situation existed and we were surprised to hear the answer of this question.

The reason for the surprise was the God we saw there, known as 'Witch'/ 'Sorcerer'. In this village black magic and sorcery are prevalent.

All this negative energy (Supernatural Power) can be experienced here. To put if very simply, some outsiders come to this village and sacrifice animals like goats, chickens, roosers as an offering to the God, Witch. These people also bring oil, chutney and grain. The people in this village prepare non-vegetarian Prasad/Naivedya to Sorcerer and the whole village eats remaining meal and survives. Our educated mind wondered why they are doing all this. Can a person be happy by offering/ sacrificing all these? That is only called the self-centeredness and the greed, the feeling of wanting more and more/ demanding more and more. It is the person who constantly thinks that only the measure should be speared and that offers should be hurt, and this is all so scary, isn't it?

This is the age of Science and Technology. How is it possible to believe on such things?

In my opinion, I don't think the things are doing any good because, I wonder how we can do well by doing badly to others. But I think, 'Every coin has two sides.' People who believe in this negative energy or force must have some reason. I think every person is different & he has different way of thinking, so we should understand the point of view of these people. I couldn't believe these things, but I felt that there must be something mysterious behind what the elders were saying.

With this amazing experience, we said goodbye to this mysterious village and reached Bhairavgad. We were all eager to see Bhairavgad. No wonder, after exploring the whole area of the fort, we rested for a while and started our journey back. Many questions came to my mind during the return journey.

While walking around the remote area of Koyana Sanctuary, we came across the rehabilitated villages there. There were no basic amenities of any kind in these rehabilitated villages, such as no shops, no clinics, no health care centre. There were no roads to reach the town or Taluka Place. If a person falls ill, the person is carried on the shoulders in a 'Doli'. In these villages, there is no light and network facility, no employment and no means of income. Most importantly seeing the primary schools and their miserable condition, I felt very sad. I thought that if these children get an education, what will be their future.

After seeing the struggle of these children to get an education, I felt that even though the God has given us so much comfort and convenience, we are not happy. The children here come to school from far and wide distances to study through the rocky path through the jungle, regardless of their health still there is happiness and contentment on their faces, but we are showing our selfishness by holding on to material facilities.

We have learnt a lot from this trip indeed this Jungle Safari was unforgettable.

Real Experience at Koyana Academy

Kshitija Pawar, 12th Sci.

Memoir

Koyna Academy run by Koyana Education Society is the golden opportunity for the students of ruler and earthquake prone zone, who want to become engineers and doctors in minimum fee. I am Kshitija Pawar one of the luckiest student.

I am Kshitija Pawar, student of COEP Technological University, Pune.

I feel really proud to be the part of Koyana Pattern, in Balasaheb Desai College, Patan run by Koyana Education Society, Patan. Koyana Pattern is just like the wheel that shapes its students and enable them to stay firm in any situation. The teachers are skilled person who mould their students' personality and make them firm for their decision making. It's the place which is full of inspiration and enthusiasm. The most important thing is that the teachers in Koyana Pattern focus on 'concepts' that are really helpful not only for our exams, but also through our life. It's a great opportunity, for students in Patan Taluka to study with Koyana Pattern to reach their goals. I am always grateful to Koyana Pattern and to all my teachers.

As a proud pass out of Koyana Pattern, I am grateful for the strong foundation, which provided me for my future journey.

The teachers at Koyana Pattern are very friendly and always there to help whenever I got any problem. Their teaching style made me feel and understand various concepts of physics, chemistry and maths. They made learning fun and interesting and I really felt like they cared about me doing well.

I learned so much there and it really helped me out, how that I'm in VJTI College pursuing B. Tech. degree in Mechanical Engineering.

With regards,

Saurabh Desai

B.Com. IT Golden Opportunity

Gayatri Suryvanshi, B.Com., IInd

Memoir

'Star Attraction' of Balasaheb Desai College, Patan, is B.Com IT sector, recently started by Koyana Education Society, Patan. Scorer students having poor financial condition can also get the job in IT sector.

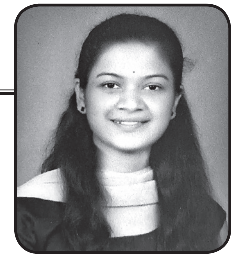

Hello! I am Gayatri Dattatray Suryavanshi from Balasaheb Desai College, Patan, I belong to the B.Com. IT sector 2nd year student. I am happy to say that I am the alumni of the same college from Junior Section, commerce faculty. I would like to share my experience in this college after passing S.S.C. Board Examination with 92.80% from Shri. Dhareshwar Highschool, Diwashi, one of the remote villages in Patan Tahsil. After achieving grand success in Board Examination, I was questioning where to take further education?

Considering my marks people could advice me to take admission in Science faculty. But my parents wanted me to take admission in Commerce faculty. I decided to go with parents' advice and took admission at Commerce faculty. I stood first in the merit list. Soon the days went by. Though the college life was different for me, the teachers were also new. But in Commerce faculty, I met with the teachers like Mathane Sir and Purnima Ma'am. Mathane Sir is the master in Accountancy. He cleared all doubts and I started taking interest in Accountancy. Again I was afraid of English subject. Here I met with Purnima Ma'am. She is one of the teachers who encouraged and appreciated me not only for increasing subject knowledge, but for overall development of my personality. I will always remember her inspirational words.

In the same way teachers like Tharwal Ma'am, Gavhane Ma'am, Chavan Sir also guided me. I am always grateful to all of them.

I scored 83.33% marks in H.S.C Board Examination. Again there was a question before me, where to take admission? Luckily B.Com. IT sector has started in our college. At first I took admission at B.Com. First year, but after getting information about B.Com IT. I transferred my admission to B.Com. IT. There were 34 admissions at B.Com. IT first batch. Again all the staff was new. Mr. Kamble Sir was our class teacher. His teaching style is different. Another teacher is B.J. Raskar Sir. He is the head of Technical subjects. He is a versatile person and a friend of every student. He not only taught the subject, but gave the life lessons to all of us. I have never seen the teacher like this in my whole life. Raskar Sir and Kamble Sir took considerable efforts to develop B.Com. IT sector. Within two years B.Com. IT sector has created special name and fame in the college. Now we have special building, special practical room separate dress code and even special identity.

By starting B.Com. IT sector Balasaheb Desai College has offered golden opportunity to the students at rural area. Scorer students can take education near their village. After completion of this course there are good job opportunities for the students in big and reputed companies.

Those who cannot go in cities for higher education because of their financial conditions, these students can fulfill their dreams.

I would like to express my gratitude towards this college for starting B.Com. IT sector.

Thank you.

Charoli

Prajakta Kumbhar, 12th Com.

Beauty of Sea

I saw a blue sea
It attracted me
I saw beautiful fish
I thought its great food dish.

My First Air Voyage

I sat in the plane
It is not my blame
I felt happy by flying in clouds
I saw beautiful greenery when I looked down.

Gentleman

Who is gentleman?
Who follows good manners
Who helps others
Who wins hearts by good behavior

Home Sweet Home

My home is very sweet,
Here all family members live and meet.
My home is not only built,
With cement, stones and grit.
Bu the home is built with,
Love, emotions, ambitions and faith.
My home is very sweet,
There my old memories meet.

Happiness

Happiness is the state of mind.
Satisfaction is the key of it.
We can find happiness.
In every small thing,
Happiness is not any mood.
Happiness is whatever you do good.

The person in my Mind

The person in my Mind,
His nature is very kind,
When he sends me message 'Hi'
Then I become little bit shy.

Childhood

Childhood I want again,
For playing so many games,
The phase of childhood is the best
In adulthood we can't take any rest.
In childhood we are innocent.
Then we enter into adolescent.

Love

Vigyat Shelar, 11th Com.

What is Love?
Love means to understand each other
In love everyone is King and Queen
Love is the legend of their feelings.

What is love ?
Love means understanding each other's secrets
Love blossoms your beauty
Which creates dimple on cheeks cutie
Someone says:
"All is fair in love and way"
But... Wars do happen for love

What is love ?
Love is part of life
Love has universal meaning
Without love we can't survive
Love is a feeling of universal brotherhood

Alone

Kiran Shirtode, 11th Sci.,

Today it's me
And only me,
All alone in this
Concrete Jungle.
There were people
Who, I used to call friends
There are people
Whom I think I call friends
And there may be people
Whom I'll call friends
But are there any people
Who could be my friends
Still I am all alone
Standing alone
In this concrete Jungle

Confidence

Kiran Shirtode, 11th Sci.,

Don't be negative, Be positive
Don't think that "I am alone"
Because thing is always with you
That is your "confidence"
So, when you think
Think positively- that you will be
Successful eventually!

Golden Memories of College

Saniya Jamate, 12th Com.

Two years of life taught a lot,
We stuck in unbreakable friendship bond,
Some days passed helping others,
Some went on fun, who bothers.

The Best Teachers of life met here,
Who guide us to think and care,
The two years of life have gone,
Now the tears are rolling down.

The eyes filled with tears,
This separation we can't bear,
The beautiful days have passed.
The memories have remained last.

Days will change in future,
But these memories will be nurtured,
Days will pass by thinking,
When will these days be coming!

Koyanamai-Bhagyalaxmi

Saniya Jamate, 12th Com.

It has taken the name from the lap of the hills,
It flows through the cracks of mountains & hills,
It hits the mountains, drops from the height.
It becomes immeasurable and fights.
Trees, plants, animals, birds, creatures and human beings.
She is the 'Mother' of all biodiversities.
They grow in her lap
It's our Mother Koyana.
She is the Queen of Mahabaleshwar.
Her story is different from others,
That's why everyone feels safe,
To live close to this sage.
Her story is the biggest in the world,
People come to see her far and wide,
There is no creator like it,
Hence it is called 'Bhagyalaxmi' Koyanamai.

My Village

Pallavi Patil, 12th Com.

Situated amidst the green valleys
Like the king
It's my beautiful village.
Here is always the spring.

For hundreds of years
It has been the same,
But now it is changed
Whom could one blame.

One could feel blowing wind
With its gurgling sound
But now nothing left behind.
Except the vehicles sound.

Once one could see heaven
With vivid birds and flowers
And full of bushes green
Now there are only windmill towers.

Villages are changed
Into tourists places
Is it called real development?
Which receives curses?

Good Thoughts by Swami Vivekanand

Vigyat Shelar, 11th Com.

All power is within you You can do anything And everything

Everything is easy
When you are busy
But nothing is easy
When you are lazy

Take risks in your life
If you win you can lead
If you loose, you can guide

In a conflict between
The heart and the brain
Follow your heart

Good Thoughts by APJ Abdul Kalam

Vigyat Shelar, 11th Com.

If you want to shine
like a sun, first burn
like a sun

If a country is to be corruption free and become. a nation of beautiful minds. I strongly feel there are three key societal members who can make a different They are the Pather, the Mother and the Teacher

Science Section

"Father of The God Particle"

He is known for working with Albert Einstein on the Bose-Einstein condensate and his work on the Boson particle.

- Hon. Satyendra Nath Bose
(01/01/1894 - 04/02/1974)

– Section Editor –

Shri. Sumit Lad

INDEX

१	तंत्रज्ञानाच्या जगात	अमृता सुतार	११ वी विज्ञान	माहितीपर	६९
२	Nanomaterial	Jyoti Shinde	12th Sci.	Informative	७१

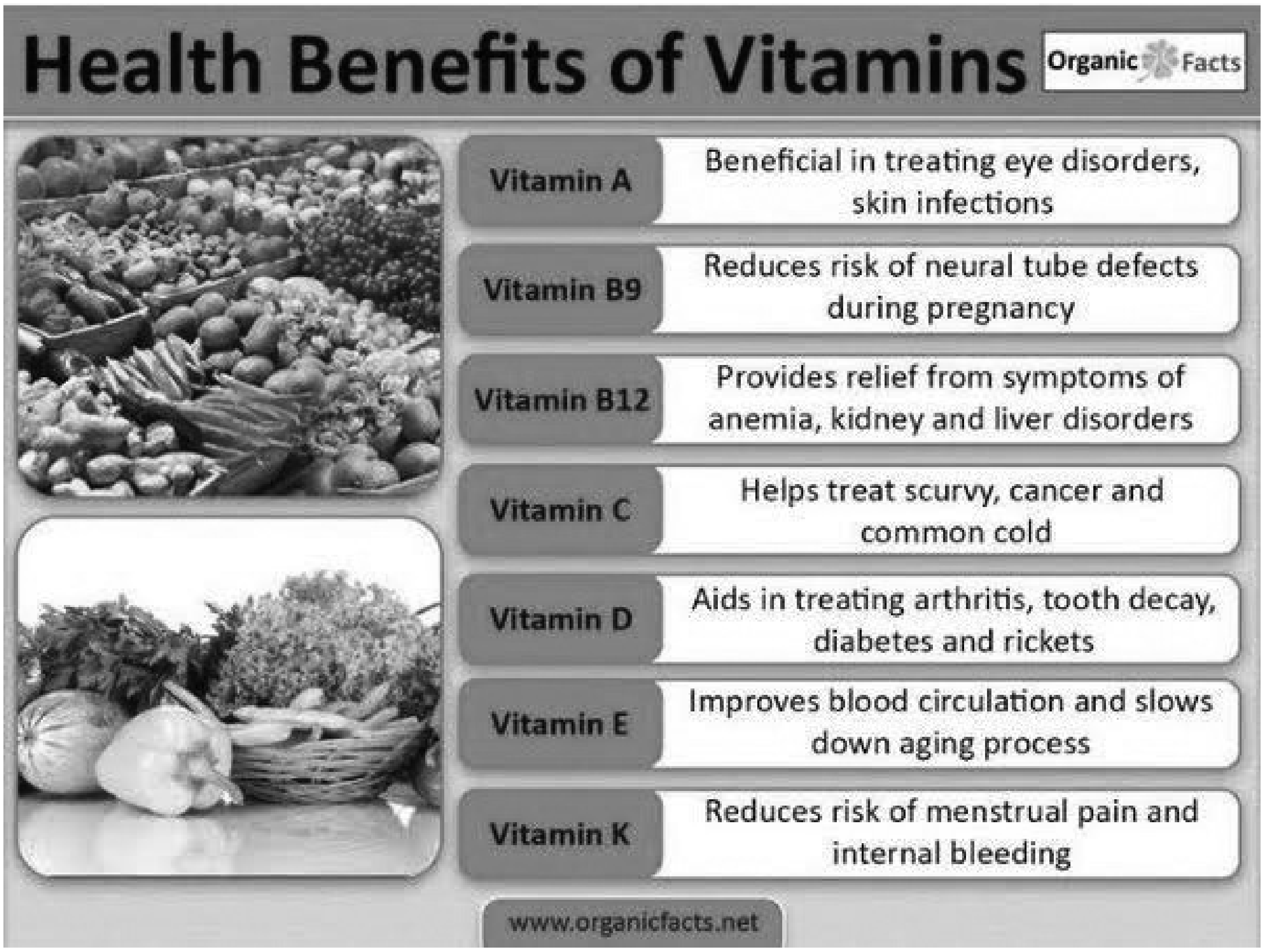

तंत्रज्ञानाच्या जगात

अमृता सुतार, ११ वी विज्ञान

माहितीपर

संगणकीय विज्ञानाचे पितामह एल ॲलन टुरिंग यांनी १९४७ मध्ये अनुभवापासून शिकणारे यंत्र तयार करण्याचं स्वप्न पाहिलं होतं, एआयनं ते आज पूर्ण केलंय. एआय म्हणजे तरी काय तर म्हणे आर्टिफिशिअल इंटेलिजन्स होय. कृत्रिम बुद्धिमत्ता हा नव्या जगाचा प्रोग्रॅम झालाय मानव जातीचे जीवन सुसह्य करु पाहणारे हे तंत्रज्ञान आता माणसानं जगावं कसं? याचा निर्णय घेऊ पाहतंय हे तंत्रज्ञान फक्त अनुभवापासून शिकत नाही तर माणसानं देखील काय शिकावं आणि काय करावं याचे अग्लोरिदम तयार करु पाहतंय.

मित्रहो ! सध्याचे युग हे तंत्रज्ञानाचे युग आहे असे मानले जाते. आपल्या ग्रामीण भाषेत जिच्या हाती पाळण्याची दोरी, ती जगाला उध्दारी असे म्हटले जाते. आजचे युग पाहता असे दिसते की, ''जिच्या हाती तंत्रज्ञानाची नाळ, त्याच्याच हाती आजचा काळ'' आकाशाकडे नजर टाकल्यास विश्वाचा अफाट पसारा त्यामधील गुंतागुंत हया गोष्टी सर्व सामान्य माणसाच्या अकलनापलीकडच्या असतात तशाच तंत्रज्ञानाच्या अफाट मायाजालाच्या ही A म्हणजे एप्पल ची जागा A म्हणजे AI ने घेतली आहे त्यामध्ये AI सोबत Chat GPT, Deep Fake आणि Dark Web चा समावेश झाला आहे.

संगणकीय विज्ञानाचे पितामह एल ॲलन टुरिंग यांनी १९४७ मध्ये अनुभवापासून शिकणारे यंत्र तयार करण्याचं स्वप्न पाहिलं होतं, एआयनं ते आज पूर्ण केलंय. एआय म्हणजे तरी काय तर म्हणे आर्टिफिशिअल इंटेलिजन्स होय. कृत्रिम बुद्धिमत्ता हा नव्या जगाचा प्रोग्रॅम झालाय मानव जातीचे जीवन सुसह्य करू पाहणारे हे तंत्रज्ञान आता माणसानं जगावं कसं? याचा निर्णय घेऊ पाहतंय हे तंत्रज्ञान फक्त अनुभवापासून शिकत नाही तर माणसानं देखील काय शिकावं आणि काय करावं याचे अग्लोरिदम तयार करू पाहतंय. ज्या मानवाने संगणकाला जन्म दिला त्याचे पूर्ण आयुष्यच अक्षरशः एक प्रोग्राम बनलंय. या एआय ची निर्मिती जॉन मॅककार्थी यांनी केली आणि सन १९५६ साली झाली. सन २0२0 च्या सुरुवातीपासून याने धुमाकूळ घालायला सुरुवात केली.

एआय या कृत्रिम बुद्धिमत्तेचे काही मानवास चांगले फायदे आहेत. भारतात कृत्रिम बुद्धिमत्तेचा वापर प्रथम व प्रामुख्याने करणाऱ्या काही संस्था आहेत त्या खालील प्रमाणे -

१) निरामयी संस्था सन २०१६ पासून वेदना विरहित स्तनांच्या कर्करोगासंबंधी चाचण्या करीत आहेत.

२) Murgency संस्था आपत्कालीन प्रसंगात वैद्यकीय मिळवून देत आहे.

३) Advancells ही संस्था अवयव रोपना विषयक बाबींसाठी तंत्र वापरत आहे.

४) Portea ही संस्था असमर्थ रुग्णांना तंत्राच्या साहाय्याने मदत करते.

५) Address Health संस्था मुलांच्या विविध चाचण्यांसाठी तंत्र वापरते.

६) Live Health संस्था रोगनिदान व चिकित्सा करणे कामी तंत्र वापरते.

आता वळूया चॅट जीपीटी कडे, चॅट जीपीटी मधल्या जी पीटीचा अर्थ 'जनरेटिव्ह पीट्रेंड ट्रान्सफॉर्मर' असा आहे.

एआयच्या क्षेत्रामध्ये सगळ्यात क्लिष्ट आणि अवघड असलेल्या भाषा विषयीच्या कामामध्ये चॅट जीपीटी सद्यः स्थितीला जगात सर्वोत्तम आहे असं मानलं जातं चॅट जीपीटीनं माणसांचे प्रश्न समजावून घेत त्यांना दिलेली उत्तर ही जणू म णसानंच दिलेली असावीत, अशा प्रकारची सफाई त्यात आहे. यामध्ये चॅट बोट म्हणजे चॅटिंग करू शकणारा रोबोट, जो मानवी बुद्धिमत्तेला भारी पडणार असे सर्वजण बोलतात. अनेक विद्यापीठांमध्ये विद्यार्थी याचा वापर शैक्षणिक कामासाठी सहजतेने करताना दिसत आहेत. अक्षरशः वाटेल ती माहिती मिळविणे हे चॅट जीपीटीमुळे शक्य झाले आहे आणि त्यामुळे गुगल सारखं सर्च इंजिन फिक पडतं असा ए आय टूलचा वापर आपण दैनंदिन जीवनात सर्रास करू शकतो त्याची यादी पुढील प्रमाणे आहे.

MS Office मध्ये विविध प्रकारच्या कामांसाठी तसेच व्हिडिओसाठी Runway, Chatbot साठी Bing, Productivity साठी Notation AI, Design साठी Microsoft Designer, Website साठी 10 web, Presentation साठी Tome इत्यादी. अशा Chat GPT म्हणजे Chat Bot चा जन्म

३० नोव्हेंबर २०२२ ला झाला आणि याचे जनक श्मिधुबेर आहेत.

ही सगळी विवंचना झाल्यावर आपण वळू शेवटाकडे म्हणजे या लेखाच्या उत्तरार्धाकडे, चॅट जीपीटीकडे ५०० अब्ज संकलित माहितीचे तुकडे , १७५ अब्ज आर्टिफिशियल न्यूरॉन्स आणि दहा कोटी ॲक्टिव्ह युजर आहेत. अशा तंत्रज्ञानाचा वापर चांगल्या कामासह चुकीच्या कामासाठी केला जात आहे, तो म्हणजे 'डिपफेक'. यात दोन महत्त्वाचे शब्द आहेत डीप व फेक. डीप लर्निंग च्या माध्यमातून फेक अर्थात बनावट काहीतरी तंत्रज्ञानाचा वापर करून बनविणे होय आणि ते खरंच आहे असं भासवण म्हणजे म्हणजे डीप फेक. सध्या या तंत्रज्ञानाचा वापर बनावट फोटो व व्हिडिओ बनविणे यासाठी होत आहे चित्रामध्ये माणसाचा चेहरा व आजूबाजूचा परिसर त्याच्या हालचाली सहज बदलून तो खरा आहे असा भासवला जात आहे.

वैयक्तिक पातळीवर अशा तंत्रज्ञानाचा वापर करताना आंधळेपणाने वापर न करणे व विश्वास न ठेवणे मूळ स्तोत्र तपासणी फोटो किंवा व्हिडिओ निरखून पहाणे आणि आपली माहिती आपणच गोपनीय ठेवणे हे डीप फेक वर औषध आहे. जगात तंत्रज्ञानाचा वापर चांगला केला तर चांगले फळ मिळेल आणि वाईट केलं तर वाईटच. शेवटी हे तंत्रज्ञान मानवानेच तयार केले आहे, ज्याची तंत्रज्ञानावर कमांड त्यालाच जगभर डिमांड ....

✦✦✦

Nanomaterial

Jyoti Shinde, 12th Sci.

Informative

Nanomaterials are materials with structures and properties significantly different from those of bulk materials due to their small size. These materials have dimensions in the nanoscale range, usually between 1 and 100 nanometers, and exhibit unique physical, chemical, and biological properties.

Why should you know what are nanomaterials?

The significance of nanomaterials lies in their potential to transform numerous fields, such as electronics, energy, and medicine, through the provision of improved performance characteristics.

Nanomaterials can facilitate the creation of small-scale products and processes at the nanoscale. Some examples of the application of nanomaterials include electronics, nanomaterials can be used to produce faster and more efficient devices; in medicine, they can be utilized to develop targeted drug delivery systems; and in energy, they can improve energy conversion and storage.

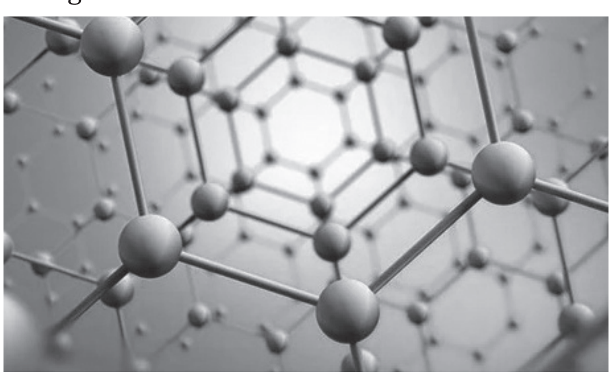

What are nanomaterials?

Nanomaterials are materials with structures and properties significantly different from those of bulk materials due to their small size. These materials have dimensions in the nanoscale range, usually between 1 and 100 nanometers, and exhibit unique physical, chemical, and biological properties.

They are widely used in various fields due to their high surface area, remarkable biocompatibility, optical and electrical properties. Some examples of nanomaterials include nanoparticles, nanofibers, nanotubes, carbon, and quantum dots.

The 4 main types of nanomaterials:

- **Nanoparticles :** These are particles with at least one dimension measuring less than 100 nanometers.
- **Nanofibers :** These are long, thin fibers with diameters in the nanoscale range.
- **Nanotubes :** These are tubes with walls made of a single layer of atoms with diameters in the nanoscale range.
- **Nanolaminates :** These are thin layers of different materials stacked on top of each other to form a composite material.

How can nanomaterials be characterized?

Nanomaterials can occur naturally, be created as byproducts of combustion reactions, or be intentionally produced through engineering to perform a specialized function. They can be physically and chemically characterized to determine their size, shape, composition, and structure.

Physical:

- **Transmission Electron Microscopy (TEM) :** TEM uses high-energy electrons to produce images of nanomaterials, providing information on their size, shape, and arrangement.

- **Scanning Electron Microscopy (SEM) :** SEM uses a focused beam of electrons to produce images of the surface of nanomaterials, providing information on surface morphology and topography.
- **Dynamic Light Scattering (DLS) :** DLS measures the Brownian motion of particles in solution, providing information on particle size distribution.
- **X-ray diffraction (XRD) :** XRD uses X-rays to determine the crystal structure of a material and identify its components.

Chemical:

- **Energy Dispersive Spectroscopy (EDS) :** EDS uses X-rays to analyse the composition of nanomaterials by measuring the energy spectra of electrons emitted from the sample.
- **Fourier Transform Infrared Spectroscopy (FTIR) :** FTIR uses infrared light to measure a material's vibrational spectra of chemical bonds, providing information on its chemical composition.
- **X-ray photoelectron spectroscopy (XPS) :** XPS uses X-rays to excite electrons in a material, providing information on its chemical composition and electronic structure.
- **Inductively Coupled Plasma-Mass Spectrometry (ICP-MS) :** ICP-MS uses a plasma torch to vaporize and ionize a sample, and then measures the mass of the ions to determine the composition.

What are the applications of nanomaterials?

The technological application of nanomaterial is usable in multiple sectors, from healthcare and mechanics to environmental preservation and air purification. They can be used to create more efficient batteries, more effective drug delivery systems, and stronger, lighter materials. Below are some examples:

- **Electronics :** Nanomaterials can be used in electronic devices such as smartphones, laptops, and televisions to enhance performance and reduce power consumption. Create high-resolution displays, improve the storage capacity and efficiency of rechargeable batteries among other examples.
- **Medicine :** It can be applied to medical applications such as imaging, diagnosis, and treatment. Nanoscale drug delivery systems can improve the efficacy and target specificity of drugs.
- **Environmental remediation :** To clean up pollutants and contaminants by using nanoparticle-based catalysts and nano filters that can purify contaminated water, air, and soil by removing pollutants and pathogens.
- **Materials science :** It can create strong, lightweight materials with improved mechanical and thermal properties, making them suitable for use in demanding applications such as aerospace and automotive components.
- **Food and agriculture :** To enhance the quality, safety, and shelf life of food and agricultural products by improving the efficiency and effectiveness of pesticides while reducing their environmental impact and improving the efficiency and effectiveness of irrigation systems, leading to reduced water usage and improved crop growth.

What are the risks of nanomaterials?

Nanomaterials can pose some risks to human health and the environment, including toxicity, reactivity, and the release of particles into air, water, and soil. Long-term exposure to nanoscale particles may result in chronic health effects, such as respiratory, cardiovascular, and reproductive problems.

There are also concerns about their potential impact on ecosystems and wildlife, as well as their persistence in the environment. Additionally, the unique properties of nanomaterials can raise safety concerns during production, handling, and disposal. Further research is needed to fully understand these risks.

अहवाल विभाग

चढता आलेख हा समर्थ गुणांचा,
विद्यार्थी, शिक्षक व महाविद्यालयाच्या
सर्वांगीण यश आणि सामर्थ्याचा !!!

– विभागीय संपादक –

श्री. रमेश शिर्के

अनुक्रमणिका

1	कनिष्ठ महाविद्यालय (कला, वाणिज्य, विज्ञान)	श्री. दिपक भास्कर दाभाडे	७३
2	MHT-CET	श्री. एस. डी. कदम	७४
3	विद्यार्थिनी समुपदेशन समिती	सौ. एन. ए. कदम	७५
4	LIBRARY	श्री. अनिल शिवाजी पाटील	७६
5	क्रीडा विभाग	श्री. डी. के. रेवडे	७८
6	उच्च माध्यमिक व्यवसाय शिक्षण विभाग २०२२-२३	श्री. सतिश ए. गायकवाड	७८
7	वैयक्तिक परामर्श	श्री. सतिश ए. गायकवाड	७९
8	राष्ट्रीय सेवा योजना	श्री. बी. डी. लोहार	८०
9	रेड रिबन क्लब (RRC)	श्री. सुमित लाड	८२
10	प्रशासकीय सेवक	–	८३
11	शिक्षक वृंद	–	८४

कनिष्ठ महाविद्यालय (कला, वाणिज्य, विज्ञान)

- १ एप्रिल ते ३० एप्रिल २०२३ मध्ये इ. १२ वी सर्व शाखा उन्हाळी वर्गाचे आयोजन.
- दि. २६ जून २०२३ रोजी मा. प्राचार्य डॉ. एस. डी. पवार यांचे ''राजश्री शाहू महाराज'' यांच्यावर व्याख्यान.
- दि. २६ जुलै २०२३ रोजी इ. ११ वी सर्व शाखा विद्यार्थ्यांचा स्वागत समारंभ मा. श्रीमंत अमरसिंहजी पाटणकर यांच्या प्रमुख उपस्थितीत संपन्न झाला.
- दि. २६ जुलै २०२३ रोजी MHT-CET मध्ये यशस्वी विद्यार्थ्यांचा सत्कार समारंभ मा. श्रीमंत अमरसिंहजी पाटणकर व मा. प्राचार्य डॉ. एस. डी. पवार यांच्या प्रमुख उपस्थितीत संपन्न झाला.
- इ. ११ वी व इ. १२ वी विद्यार्थ्यांच्या पालकांचे मेळावे. प्रथम सत्रात दोन व द्वितीय सत्रात दोन घेण्यात आले.
- दि. ०५ ऑगस्ट २०२३ रोजी श्री. सुमित लाड रसायनशास्त्र विषयाच्या बालभारतीच्या कार्यशाळेस उपस्थित राहिले.
- दि. ३० ऑगस्ट २०२३ रोजी मा. मानसिंग जगदाळे सामाजिक कार्यकर्ते सातारा व पर्यवेक्षक डी. बी. दाभाडे याच्या उपस्थितीत सामाजिक रुढी परंपरा व वैज्ञानिक दृष्टिकोन यावर व्याख्यान आयोजित करण्यात आले.
- MHT-CET वर्गाचे आयोजन इ. ११ वी व इ. १२ वी विज्ञान शाखेसाठी वर्षभर करण्यात आले.
- दि. ०३ सप्टेंबर २०२३ रोजी UNICEF व CYDA कडून स्वच्छता व आरोग्य विषयक कार्याची प्रशंसा करण्यात आली. श्री. सुमित लाड यांनी समन्वयक म्हणून काम पाहिले.
- दि. ०५ सप्टेंबर रोजी शिक्षक दिन साजरा करण्यात आला.
- दि. १० सप्टेंबर २०२३ रोजी विज्ञान शाखेतील सर्व प्राध्यापकांसाठी MHT-CET सॉफ्टवेअर चे प्रशिक्षण वर्ग आयोजित करण्यात आले.
- दि. १६ सप्टेंबर २०२३ रोजी मा. भावना शहा यांचे विद्यार्थीनींचे आरोग्य व योगा यावर व्याख्यान आयोजित करण्यात आले.
- मा. अर्जुन जाधव सर यांचा उच्च माध्यमिक स्तरावर भौतिकशास्त्र विषयासाठी अभिरुपी वृद्धी कार्यक्रम दि. ०२ नोव्हेंबर २०२३ रोजी झाला.
- दि. ०३/११/२०२३ रोजी महाविद्यालमध्ये विद्यार्थाच्या आरोग्य तपासणीचे नियोजन ग्रामीण रुग्णालय पाटण यांच्या मार्फत करण्यात आले.
- महाविद्यालयामध्ये विद्यार्थ्यांसाठी निर्भया पथकाची स्थापना करण्यात आली.
- दि. ०२ डिसेंबर रोजी विद्यार्थीनींसाठी निर्भया पथक प्रमुख मा. लोंढे मॅडम पाटण पोलिस यांचे व्याख्यान आयोजित करण्यात आले.
- महाविद्यालयात श्री. सुमित लाड यांच्या मार्गदर्शनाखाली रेड रिवन क्लब स्थापन करण्यात आला. तसेच वर्षभरात विविध कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले.
- दि. ३० डिसेंबर २०२३ रोजी मुलींसाठी 'कळी उमलताना' हा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला. मा. यशवंती दोणमाने यांनी मार्गदर्शन केले.
- दि. ०४ ते १९ जानेवारी २०२४ NSS Camp चे आयोजन करण्यात आले.
- महाविद्यालयात १४ जानेवारी २०२४ रोजी मकरसंक्राती निमित्त पारंपारिक वेशभूषा दिन साजरा करण्यात आला.

- दि. २३ जानेवारी २०२४ रोजी १२ वी शुभचिंतनाचा कार्यक्रम मा. श्रीमंत अमरसिंहजी पाटणकर व वक्ते पी. एम. काटकर यांच्या उपस्थितीत संपन्न झाला.
- प्रा. विनायक माचणे यांची NEP-2020 साठी Resource Person म्हणून निवड झाली
- दि. ०४ ते ०३ मार्ड Train The Trainer चे प्रशिक्षण सर्व शिक्षकांनी पूर्ण केले.

श्री. दिपक भास्कर दाभाडे

पर्यवेक्षक, बाळासाहेब देसाई कॉलेज, पाटण (कनिष्ठ विभाग)

✦✦✦

MHT-CET

- महाविद्यालयामध्ये MHT-CET इयत्ता अकरावी व बारावी विज्ञान शाखेतील जादा वर्गाचे गेली वीस वर्षे आयोजन करण्यात येत आहे.
- इयत्ता अकरावी विज्ञान शाखेमधील जादा वर्ग सप्टेंबर २०२३ पासून ते ३१ जानेवारी २०१९ पर्यंत घेण्यात आले आहे.
- इयत्ता बारावी विज्ञान शाखेमधील MHT-CET वर्ग जुलै २०२३ पासून ३० एप्रिल २०२४ पर्यंत घेण्यात आले आहेत.
- शैक्षणिक वर्ष २०२३ मध्ये इयत्ता बारावी विज्ञान शाखेतील MHT-CET साठी ५५ विद्यार्थी प्रविष्ट झाले होते.
- शैक्षणिक वर्ष २०२३ मध्ये ३५ विद्यार्थ्यांनी उत्तुंग यश प्राप्त केले.
- शैक्षणिक वर्ष २०२३ मध्ये MHT-CET परीक्षा मध्ये खालील विद्यार्थ्यांनी विशेष प्राविण्य संपादन केले.

१. अडसुळे शुभम किशोर	PCM	९३.३८%
२. सूर्यवंशी महेश प्रदीप	PCM	९१.०१%
३. कुंभार ओंकार संजय	PCM	९०.१२%
४. जाधव सानिका सतीश	PCB	९९.०६%
५. पवार समीक्षा बाळासो	PCB	८७.९९%
६. पवार प्रणव प्रकाश	PCB	८७.३९%

श्री. एस. डी. कदम

MHT-CET समन्वयक

✦✦✦

विद्यार्थिनी समुपदेशन समिती

चालू शैक्षणिक वर्ष २०२३-२४ यामध्ये मुलींच्या दृष्टीने महत्त्वाचे असे पुढील समुपदेशनाचे कार्यक्रम पार पडले. यामध्ये मुलींचा सर्वांगीण म्हणजे शैक्षणिक, बौद्धिक, तसेच शारीरिक विकास व्हावा या उद्देशाने सर्व कार्यक्रम आयोजित केले होते.

- दिनांक १६ सप्टेंबर २०२३ रोजी श्रीमती भावना शहा सीनियर आर्ट ऑफ लिविंग टीचर आणि योगा ट्रेनर यांचे व्याख्यान व प्रबोधन झाले. त्यावेळी कार्यक्रमाच्या अध्यक्ष म्हणून डॉ. विद्या पाटील (अध्यक्ष- रोटरी क्लब पाटण) उपस्थित होत्या. त्यांनीही मुलींना मार्गदर्शन केले.
- भावना शहा मॅडम यांनी मुलींना इयत्ता बारावीच्या परीक्षेला सामोरे जाताना स्वतःचे मानसिक आरोग्य, तसेच शारीरिक आरोग्य कसे सांभाळावे याबद्दल मार्गदर्शन करताना त्यांनी मुलींना मेडिटेशन (ध्यानधारणा) प्रात्यक्षिके घेतली. मुलींचा प्रचंड प्रतिसाद मिळाला.
- दिनांक २ डिसेंबर २०२३ रोजी निर्भया पथक पाटण यांच्यावतीने व महाविद्यालयांच्या संयुक्त विद्यमाने मुलींच्यासाठी कार्यक्रम झाला. त्यावेळी पाटण निर्भया पथकाच्या सौ. बोत्रे मॅडम यांनी मुलींना मार्गदर्शन केले. त्यामध्ये महिला विषयक कायदे समजून सांगितले. महिलांच्या हक्कांची जाणीव करून दिली. काही अडचण आल्यास ११२ टोल फ्री क्रमांक कॉल करणेस सांगितले. म्हणजे तात्काळ पथक निर्भया पथकाची मदत मिळेल. याची हमी दिली. मा. प्राचार्यांनी अध्यक्षस्थान भूषविले. त्यांनीही महाविद्यालय सहकार्य करेल अशी हमी दिली.
- दिनांक ३० डिसेंबर २०२३ रोजी 'कळी उमलताना' हा कार्यक्रम आयोजित केला होता. त्यावेळी प्रमुख वक्त्या म्हणून श्रीमती यशवंती होनमाने (प्रकल्प समन्वयक, श्रमजीवी जनता सहाय्यक मंडळ, राममळा) उपस्थित होत्या. त्यावेळी त्यांनी मुलींची नाट्यमय वातावरणात सुसंवाद साधला. त्यांनी मुलींना शारीरिक व मानसिक याबद्दल जागरूकता निर्माण केली. मुलींचा उत्कृष्ट प्रतिसाद मिळाला. कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थानी रोटरीचे अध्यक्ष डॉ. सौ. विद्या पाटील उपस्थित होत्या.
- दिनांक २४ जानेवारी २०२४ रोजी ''आई माझ्या महाविद्यालयात'' हा कार्यक्रम मुलींच्यासाठी संपन्न झाला. प्रमुख पाहुण्या म्हणून डॉ. विद्या पाटील ,अध्यक्ष रोटरी क्लब पाटण व सौ. बोत्रे मॅडम निर्भया पथक पाटण उपस्थित होत्या. या कार्यक्रमात मुलींना व मुलींच्या मातांना मार्गदर्शन केले व निर्भयपणे कार्यरत राहण्यास बजावले. यावर्षी मुलींच्यासाठी वरील प्रबोधन पर कार्यक्रम महाविद्यालयात घेतले.

सौ. एन. ए. कदम

विद्यार्थिनी समुपदेशन कमिटी

श्रीमती भावना शहा, (योग प्रशिक्षिका व मर्मा थेरपी शिक्षिका, सातारा)
विद्यार्थिनींना समुपदेशन करताना

LIBRARY

The library is the soul of the educational system. Education and learning process cannot be completed without library and reading material. Indian higher education is also becoming global in the era of globalization. The library is playing an important role in developing the intellectual capacity and personality of the faculty and students of various faculties of the college. The library is the cornerstone of the work of the college. The library has a rich collection of print, non-print and other reading materials.

Library Computerization -

- Library Management Software Lib Man, Version 3.0
- Cloud based library services.
- M OPAC, B.D C.P Web OPAC, QR Code System, Remote Access, Digital Library.

Library Department -

Reading Room Faculty, Students, Other Society Members.

Reference Section, Stack Section, Text Section, Competitive Examination Section, Pericdicals Section, News Paper Section, Rare Books Section, Digital Section, Technical Section, Research Section, Multimedia Section.

Nuraber of Books -

- Total number of books printed-35453
- Titles-22991
- Text Books- 20253
- Reference Books- 15200
- Bound volume- 1389
- Diwali Issue-06
- Daily News Paper- 13
- C. D. Book-150
- E-Database- 01

Library Services -

- Library Website
- Library Blog
- M-OPAC
- Web-OPAC
- Digital Library
- Multimedia Service
- Online Syllabus
- Quick Access
- Quick Link
- New Arrivals
- Internet facilities
- Social Networking
- Online Visiting
- Paper Clipping
- Reference Services
- Referral Service
- Reading Facility
- Journal Magazine
- Book Bank Facility
- Earn & Learn
- Question Bank
- Services for Society
- Departmental Library
- Career Guidance
- Back Volume of Periodical
- Visually & Physically Disabled Users
- Daulat Magazine
- User Orientation Facilities
- Library Activity
- E-Books & E-Journal
- Display of Faculty Publication
- Research Corner

Google Form Services -

- Online Book Suggestion
- Online Feedback
- Journal Magazine Suggestion Form
- ASK a Librarian
- N-List Membership Form

E-Resources Services-

- N-List (Subscribed)
- 100+ Open Source Database
- 1000+ QR Code (Audio, Video)
- NDLI
- E- Shodhsindhu
- E-Print

- E- Shodhganga
- E-PG Pathashala
- Vidwan
- E-Book/Journal
- Open Access Repositories
- E- News Paper
- Swayam Online Courses
- Infoport
- Oxford Open
- Best Open Access Resource
- INDCAT
- Fossee
- Vidya-Mitra
- NCERT Open
- Knowledge Resources Center

Library Activity-

The following library programs were implemented during the academic year 2023-24.

S. N.	Name Activity	Date	Participate Students
01	International Tiger Day Poster Exhibition	28/07/2023	127
02	Dr. S. R. Ranganathan Birth Anniversary	12/08/2023	158
03	Chandrayaan-3 Landing Live Projection	23/08/2023	72
04	Vachan Prerna Din	16/10/2023	113
05	Skill Enhancement Course	26/12/2023	33
06	Rare Book Exhibition, OR Code Exhibition	15/02/2024	198

Library Staff-

S. N.	Faculty Name	Qualification	Designation	Experience
1	Mr. Patil Anil Shivajirao	M.A., B.Ed., M.Lib & L.Sci. SET	Librarian	15 Years
2	Mr. Devikant Suryakant Sopan	B.A.L.T.C.	Lib. Attendant	20 Years
3	Mr. Kadam Mahadev Marauti	B.com, D.C.S.. JD.C.& A, LT.C.	Lib. Attendant	03 Years
4	Miss. Ghadage Asmita Pratap	M.Lib. In.Sci	Lib. Attendant	03 Years
5	Miss Marathe Seema Ramesh	M.A, M.Lib M.Phil, SET	Lib. Attendant	08 Years

Functioning of Library Committee

The functioning of the library in the college is done through the meeting of the library committee. Every year there is a review of the functioning of the library as well as policy discussions regarding new reforms etc. It runs the library throughout the year. Principal Dr. S. D. Pawar Chairman of Library Committee, Prof. Mr. Patil A. S. is the convener & Secretory of the library committee. Besides, five other professors are members of the library committee.

Many dignitaries have visited the library and praised it. The principal of the college Dr. S. D. Pawar Sir from Received special guidance. Also, the library committee enjoys the active support of the administrative staff and students, thank you all for this!

Shri. Anil Shivaji Patil
Librarian

क्रीडा विभाग

महाविद्यालयाच्या कनिष्ठ विभागातील खेळाडूंनी प्रतिवर्षाप्रमाणे यावर्षीही विविध तालुका, जिल्हा विभाग, राज्य स्पर्धेत यश मिळवले. नियमित सरावाबरोबर आपले कौशल्य वापरून महाविद्यालयाच्या शिरपेचात तुरा रोवला आहे.

यावर्षी कनिष्ठ महाविद्यालयामध्ये पाटण तालुका कुस्तीगीर संघासोबत माजी मंत्री विक्रमसिंहजी पाटणकर यांच्या वाढदिवसानिमित्त पाटण विधानसभा मतदारसंघ मर्यादित वजन गटाच्या कुस्ती स्पर्धा दिनांक २२ डिसेंबर २०२३ रोजी संपन्न झाल्या. संस्थेचे जनरल सेक्रेटरी श्रीमंत अमरसिंह पाटणकर यांनी सर्वतोपरी सहकार्य केले. तसेच कनिष्ठ महाविद्यालया मार्फत पाटण तालुकास्तरीय मैदानी स्पर्धा, कुस्ती स्पर्धा व व्हॉलीबॉल स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले. दिनांक २९ ऑगस्ट राष्ट्रीय क्रीडा दिन व दिनांक १५ जानेवारी राज्य क्रीडा दिन साजरा करण्यात आला.

क्रीडा विभागात संस्थेचे अध्यक्ष डॉ. सोपानराव चव्हाण, जनरल सेक्रेटरी श्रीमंत अमरसिंह पाटणकर यांचे मार्गदर्शन, तसेच श्रीमंत यांनी पाटणकर व श्री संजीव चव्हाण यांची प्रेरणा असते. सर्वांना प्राचार्य डॉ. एस. डी. पवार, पर्यवेक्षक श्री. डी. बी. दाभाडे, प्राध्यापक, प्रशासकीय सेवक यांचे सहकार्य लाभले.

श्री. डी. के. रेवडे

क्रीडा विभाग प्रमुख

✦✦✦

उच्च माध्यमिक व्यवसाय शिक्षण विभाग २०२२-२३

महाविद्यालयामध्ये उच्च माध्यमिक व्यवसाय शिक्षण विभागांतर्गत बँकिंग फायनान्शियल सर्व्हिसेस अँड इन्शुरन्स (BFSI) हॉर्टीकल्चर, इलेक्ट्रिकल टेक्नॉलॉजी हे व्यवसाय अभ्यासक्रम ११ वी व १२ वी स्तरावर स्वतंत्रपणे शिकवले जातात त्याचा शैक्षणिक अहवाल पुढील प्रमाणे

अनुक्रम	तपशील	बी. एफ. एस. आय	हॉर्टीकल्चर	इलेक्ट्रिकल टेक्नॉलॉजी
१	अकरावी प्रवेश	३४	३२	२४
२	बारावी प्रवेश	२८	३१	२५
३	अकरावी एप्रिल- २०२२ निकाल	९३.७५	९४.२८	९६.००
४	बारावी मार्च- २०२२ निकाल	९६.८७	७०.५८	९१.३०

- शैक्षणिक वर्ष २०२२-२०२३ मध्ये इ.११वी च्या सर्व अभ्यासक्रमातील विद्यार्थी व विद्यार्थीनी याती प्रत्यक्ष कामावरील अनुभव (On The Job Training) अंतर्गत एकूण ८३ विद्यार्थ्यांनी दिनांक २/४/२०२२ ते ३०/४/२०२२ या कालावधीत विविध कंपन्या, बॅका, पंतसंस्था, अस्थापना, नर्सरी, इलेक्ट्रिकल दुकान इ. ठिकाणी प्रशिक्षण पूर्ण केले.
- शैक्षणिक वर्ष २०२२-२०२३ मध्ये विद्यार्थ्यांनी विविध शैक्षणिक कौशल्य गुण प्राप्त होण्यासाठी खालील प्रमाणे अभ्यासक्रमानुसार शैक्षणिक भेटी दिल्या आहेत.

विभाग	११ वी	१२ वी	भेटीचे ठिकाण
बी. एफ. एस. आय.	०६	०६	दि. पाटण अर्बण को. बँक लि. पाटण कृषी अर्थशास्त्र विभाग, बाळासाहेब सावंत कोकण कृषी विद्यापीठ दापोली

हॉर्टीकल्चर	०६	०६	विनायक नर्सरी, म्हावशी ता. पाटण हॉर्टीकल्चर विभाग, बाळासाहेब सावंत कोकण कृषी विद्यापीठ दापोली
इलेक्ट्रिकल टेक्नॉलॉजी	०६	०६	मोरणा गुरेघर जलविद्युत प्रकाल्प गुरेघर ता. पाटण महावितरण, पाटण

- शैक्षणिक वर्ष २०२१-२०२२ मधील सर्व अभ्यासक्रमाकडील उत्तीर्ण विद्यार्थ्यांना उमेदवारी प्रशिक्षण कायद्याअंतर्गत उमेदवारी प्रशिक्षण योजना (Apprenticeship) लागू आहे. या योजनेमध्ये खालील अभ्यासक्रमानुसार विद्यार्थी विविध ठिकाणी प्रशिक्षण पूर्ण करत आहेत.

विभाग	बी. एफ. एस. आय.	हॉर्टीकल्चर	इलेक्ट्रिकल टेक्नॉलॉजी
प्रशिक्षण घेत असलेले विद्यार्थी	१७	१६	००

- शैक्षणिक वर्ष २०२२ - २०२३ मध्ये बॅंकिंग विभागातील मार्च २००८ ची उत्तीर्ण विद्यार्थीनी कु. पाटील रोहिनी प्रकाश व हॉर्टीकल्चर विभागातील मार्च २०१९च्या बॅचची उत्तीर्ण विद्यार्थीनी कु. घाडगे प्रणाली हणमंत या दोधींना व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण प्रादेशिक कार्यालय, पुणे महाराष्ट्र राज्य यांचेकडून ''यशस्वी उद्योजिका पुरस्कार २०२३'' प्राप्त झाला.

श्री. सतिश ए. गायकवाड

विभाग प्रमुख, उच्च माध्यमिक व्यवसाय शिक्षण विभाग

वैयक्तिक परामर्श

व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण प्रादेशिक कार्यालय पुणे, महाराष्ट्र राज्य यांच्याकडून विद्यार्थ्यांना रोजगार व स्वयंरोजगार उपलब्ध करून देणाऱ्यांना दिला जाणारा ''सन्मानपत्र'' पुरस्कार दिनांक ०१/०३/२०२३ रोजी प्राप्त झाला.

महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे, कोकण विभागीय मंडळ रत्नागिरी यांच्याकडून इयत्ता बारावी हॉर्टीकल्चर या विषयाच्या पेपरसाठी पेपर सेटर म्हणून दिनांक १४/०९/२०२२ ते १७/०९/२०२२ या कालावधीत काम पूर्ण केले.

व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण प्रादेशिक कार्यालय पुणे, महाराष्ट्र राज्य, यांच्याकडून नव्याने सुरू करण्यात येणाऱ्या क्रॉप सायन्स या अभ्यासक्रमाच्या मान्यतेसाठी नेमलेल्या पॅनलवरती ''विषय तज्ज्ञ'' म्हणून २०/ १२/ २०२२ रोजी काम पूर्ण केले.

व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण प्रादेशिक कार्यालय पुणे, महाराष्ट्र राज्य, यांनी आयोजित केलेल्या ''डिजिटल टीचिंग टूल्स''(Digital Teaching Tools) हे ट्रेनिंग दिनांक ०४/०१/२०२३ ते ०६/०१/२०२३ या कालावधीत पूर्ण केले.

पाटण पोलीस स्टेशन, पाटण यांनी आयोजित केलेल्या ''गणराया अॅवॉर्ड -२०२३'' या अॅवॉर्डचे परीक्षक म्हणून ०५/०९/२०२२ रोजी काम पूर्ण केले.

जिल्हा व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण कार्यालय सातारा यांनी आयोजित केलेल्या 'सर्टिफिकेट कोर्स इन गार्डनर' या सर्टिफिकेट कोर्सचे परीक्षक म्हणून ३०/३/२०२३रोजी काम पूर्ण केले.

श्री. सतिश ए. गायकवाड

प्रमुख, हॉर्टीकल्चर विभाग

राष्ट्रीय सेवा योजना

आपल्या महाविद्यालयामध्ये कार्यरत असणाऱ्या विविध उपक्रमातील सर्वात महत्त्वाचा विभाग म्हणजे राष्ट्रीय सेवा योजना होय. विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगीण विकासाच्या दृष्टिकोनातून जितके शिक्षण महत्त्वाचे आहे, तितकेच महत्त्व हे त्यांच्यावर केल्या जाणाऱ्या संस्काराचेही आहे. कारण विद्यार्थी हे शिक्षणाबरोबर संस्कारातूनही त्यांची जडणघडण होत असते. म्हणून शिक्षणाबरोबर संस्काराची जोड देण्याचे कार्य राष्ट्रीय सेवा योजना योजनेच्या माध्यमातून होत असते. सामाजिक बांधिलकी तसेच आपत्तीवेळी आवश्यक असणारी कार्य तत्परता ही राष्ट्रीय सेवा योजनामुळे विद्यार्थ्यांमध्ये येत असते. राष्ट्रीय सेवा योजनेमुळे विद्यार्थ्यांचा सामाजिक विकास हा अविरत होत राहतो. त्याचबरोबर त्यांना सामाजिक भान जोपासण्याची क्षमता ही प्राप्त होते. राष्ट्रीय सेवा योजनेमध्ये प्रवेश घेणारा विद्यार्थी हा समाजप्रती एक आदर्श व्यासपीठ तयार करण्याचे काम करतो. यामध्ये एखाद्याला मदत करणे, स्वच्छतेचे महत्व, सामाजिक ऐक्य व भावना टिकवणे, त्याचबरोबर राष्ट्रीय संपत्तीचे जतन करण्याचे गुणही त्यांच्यामध्ये आपोआपच निर्माण होतात. कोणत्याही श्रमापासून वंचित असणारा राष्ट्रीय सेवा योजनेतला विद्यार्थी राष्ट्रीय सेवा योजनेमुळे श्रमाचे महत्त्व स्वतः प्रत पटवून ते इतरांनाही सांगण्याचे काम करतो. त्यामुळे समाजाप्रती प्रेमभाव, आदर, आपुलकी निर्माण करण्याचे सामर्थ्य विद्यार्थ्यांना राष्ट्रीय सेवा योजनेमुळे प्राप्त होते. त्यासाठी आपल्या महाविद्यालयात राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या माध्यमातून वर्षभर विविध उपक्रमांचे, व्याख्यानांचे, रॅलीचे, जनजागरणाचे कार्यक्रम, मतदान नोंदणी अभियान, जयंती, आरोग्य शिबिर, राष्ट्रीय दिन, पथनाट्य सादरीकरण, भित्तिपत्रक प्रदर्शन, विविध सण उत्सव, विभागीय किंवा राज्यस्तरीय नेतृत्व गुण आणि विशेष श्रमसंस्कार शिबिर इत्यादी आयोजन केले जाते. त्याचा संक्षिप्त वृत्तांत खालील

अ.न.	कार्यक्रम / उपक्रमाचे नाव	स्थळ / ठिकाण	प्रमुख मान्यवर पाहुणे
०१	दि. २१/०६/२०२३ ''आंतरराष्ट्रीय योग्य दिन''	बी. डी. कॉलेज, पाटण	डॉ. अर्चना देशमुख
०२	दि. २८/०७/२०२३ 'व्याघ्र संवर्धन रॅली '	कॉलेज ते पंचायत समिती, पाटण	सर्व विद्यार्थी शिक्षक
०३	दि. ११/०८/२०२३ 'परिसर स्वच्छता '	बी. डी. कॉलेज, पाटण	सर्व विद्यार्थी शिक्षक
०४	दि. १२/०८/२०२३ आझादी का अमृत महोत्सव: मेरी माटी मेरा देश (पंचप्रण शपथ)	बी. डी. कॉलेज, पाटण	सर्व विद्यार्थी शिक्षक
०५	दि. १४/०८/२०२३ 'परिसर स्वच्छता'	बी. डी. कॉलेज, पाटण	सर्व विद्यार्थी शिक्षक
०६	दि. २५/०८/२०२३ जनजागृती पथनाटय सादरीकरण	छ. शिवाजी कॉलेज, सातारा	निवडक विद्यार्थी
०७	दि. २२/०८/२०२३ 'परिसर स्वच्छता'	बी. डी. कॉलेज, पाटण	सर्व विद्यार्थी शिक्षक
०८	दि. ३०/०८/२०२३ सामाजिक रूढी-परंपरा व वैज्ञानिक दृष्टिकोन- व्याख्यान	बी. डी. कॉलेज, पाटण	मा. जयसिंग जगदाळे, सातारा
०९	दि. ०१/०९/२०२३ 'रक्षाबंधन समारंभ'	कॉमर्स विभाग	सर्व विद्यार्थी/विद्यार्थिनी
१०	दि. ०५/०९/२०२३ 'शिक्षक दिन'	(कला विभाग)	सर्व विद्यार्थी/विद्यार्थिनी
११	दि. ०९/०९/२०२३ (गांढूळखत टाकणे)	बी. डी. कॉलेज परिसरातील वृक्ष	मा. श्री. डॉ. एस. डी. पवार
१२	दि. ११/०९/२०२३	बी. डी. कॉलेज परिसरातील वृक्ष	श्री. बी. डी. लोहार

१३	०१/१०/२०२३ 'एक तारीख एक तास स्वच्छतेचा'	बी. डी. कॉलेज, पाटण	सर्व विद्यार्थी/ शिक्षक
१४	दि. ०२/१०/२०२३ म. गांधी जयंती	बी. डी. कॉलेज, पाटण	मा. प्रा. डॉ. एस. डी. पवार
१५	दि. १६/१०/२०२३ 'मेरी माटी मेरा देश' : कलश पूजन	बी. डी. कॉलेज, पाटण	सर्व विद्यार्थी/ शिक्षक
१६	दि. २७/१०/२०२३ नवमतदार नोंदणी विशेष शिबीर	बी. डी. कॉलेज, पाटण	मा. तहसील कार्यालय निवडणूक शाखा, पाटण
१७	दि. ०३/११/२०२३ विद्यार्थी आरोग्य तपासणी शिबीर	बी. डी. कॉलेज, पाटण	सौजन्य ग्रामीण रुग्णालय, पाटण
१८	दि. ०१/१२/२०२३ 'एडस जनजागृती भित्तिपत्रक उद्घाटन'	बी. डी. कॉलेज, पाटण	मा. श्री. डॉ. एस. डी. पवार मा. डॉ. व्ही. ए. कळंत्रे मा. डॉ. सौ. एच. व्ही. काटे मा. श्री. डी. बी. दाभाडे मा. श्री. बी. डी. लोहार मा. सुमित लाड
१९	दि. ०५/१२/२०२३ 'परिसर स्वच्छता'	बी. डी. कॉलेज, पाटण	श्री. डी. के. रेवडे
२०	दि ०६/१२/२०२३ 'एड्स जनजागृती रॅली'	बी. डी. कॉलेज ते तहसील कार्यालय	सर्व विद्यार्थी/ शिक्षक
२१	दि. २६/१२/२०२३ 'विभागीय नेतृत्वगूण शिबीर'	अभ्यंकर कुलकर्णी कनिष्ठ महाविद्यालय, रत्नागिरी	श्री. ओमकार पोवार, श्री. एस्. जी. फुटाणे
२२	दि. २७/१२/२०२३ भव्य रक्तदान शिबीर (मा. श्रीमंत विक्रमसिंह पाटणकर, मा. मंत्री. सार्व. बांधकाम व पर्यटन, महाराष्ट्र राज्य यांच्या वाढदिवसानिमित्त)	बी. डी. कॉलेज, पाटण	मा. सत्यजितसिंह पाटणकर संचालक, सा. जि. म. सह. बँक सातारा
२३	दि. २८/१२/२०२३ 'मतदान नोंदणी अभियान' दि. ०३/०२/२०२४ 'राज्यस्तरीय नेतृत्वगूण शिबीर'	बी. डी. कॉलेज, पाटण 'विवेकानंद विद्यामंदीर व कनिष्ठ महा. हिवरा आश्रम, मेहका, जि. बुलढाणा	मा. मंडल अधिकारी, पाटण श्री. ओमकार पोवार, NSS प्रतिनिधी
२४	दि. ०४/०१/२०२४ ते दि. १०/०१/२०२४ 'विशेष श्रमसंस्कार शिबीर'	मौजे. सलतेवाडी (बिबी) ता. पाटण	मा. प्रा. डॉ. तानाजी चौगुले मा. संजीव चव्हाण, संचालक को. ए. सोसा. पाटण, मा. श्रीमंत अमरसिंह पाटणकर, जन. सेक्रेटरी, को. एज्यू. सोसा. पाटण
२५	दि. २५/०१/२०२४ 'राष्ट्रीय मतदार दिन शपथ'	बी. डी. कॉलेज, पाटण	सर्व विद्यार्थी/ शिक्षक

२६	दि. २७/०१/२०२४ 'परिसर स्वच्छता'	बी. डी. कॉलेज, पाटण	सर्व विद्यार्थी/ शिक्षक
२७	दि. २७/०१/२०२४ 'राज्यस्तरीय नेतृत्वगूण शिबीर'	बी. डी. कॉलेज, पाटण	सर्व विद्यार्थी/ शिक्षक
२८	दि. ०५/०२/२०२४ एकदिवसीय श्रमसंस्कार शिबीर	पिंपळोशी ता. पाटण	सर्व विद्यार्थी/ शिक्षक
२९	दि. ०६/०२/२०२४ एकदिवसीय श्रमसंस्कार शिबीर	गोकुळ कोयनानगर, ता. पाटण	सर्व विद्यार्थी/ शिक्षक

श्री. बी. डी. लोहार

(कार्यक्रम अधिकारी, रा. से. यो. ज्युनिअर विभाग)

रेड रिबन क्लब (RRC)

- महाविद्यालयात ग्रामीण रूग्णालय, पाटण व जिल्हा एड्स नियंत्रण समिती, सातारा यांच्या सहकार्याने ''रेड रिबन क्लब'' ची स्थापना झालेली आहे.
- महाविद्यालयात दि. १२ ऑगस्ट २०२३ रोजी आंतरराष्ट्रीय युवा दिवस ऑनलाईन व्याख्यान व युवा शपथ कार्यक्रमाने साजरा झाला.
- दि. २५ ऑगस्ट २०२३ रोजी महाविद्यालयातील विद्यार्थी सातारा येथील नाट्य स्पर्धेत सहभागी झाले.
- दि. ०१ डिसेंबर २०२३ रोजी जागतिक एड्स दिवस महाविद्यालयात ''एड्स जनजागृती'' भित्तीपत्रकांच्या प्रदर्शनाने साजरा झाला. तसेच 'एड्स जनजागृती' पंधरवड्याची सुरुवात झाली.
- दि. ०६ डिसेंबर २०२३ रोजी महाविद्यालय ते एस. टी. स्टँड पाटण अशी जनजागृती रॅली आयोजित करण्यात आली.
- दि. ११ डिसेंबर २०२३ रोजी ''एड्स - एक भयानक महामारी'' या विषयावर रांगोळी स्पर्धा आयोजित करण्यात आली.
- दि. १२ डिसेंबर २०२३ रोजी ''एड्स जनजागृती- काळाची गरज'' या विषयावर निबंध स्पर्धा आयोजित करण्यात आली.
- दि. १२ जानेवारी २०२४ राष्ट्रीय युवा दिन साजरा करण्यात आला.
- श्री. एस. डी. कदम सर व पर्यवेक्षक डी. बी. दाभाडे सर यांच्या उपस्थितीत ''आजची युवा पिढी'' याविषयी मार्गदर्शनपर कार्यक्रम झाला.
- राष्ट्रीय युवा दिनानिमित्त महाविद्यालयात - चित्रकला व वक्तृत्व स्पर्धांचे आयोजन करण्यात आले.
- मा. सलामत तांबोळी मॅडम (ग्रामीण रूग्णालय, पाटण) यांचे मार्गदर्शनपर व्याख्यान आयोजित करण्यात आले.

- राष्ट्रीय युवा दिनानिमित्त मल्टिमीडिया सेंटर मध्ये राज्यस्तरीय तज्ञांचे मार्गदर्शन बुलेटिन विद्यार्थ्यांना दाखविण्यात आले.
- तसेच जिल्हा स्तरीय व तालुका स्तरावरील मान्यवरांनी महाविद्यालयास भेटी देऊन मार्गदर्शन केले व महाविद्यालयाची प्रशंसा केली.

श्री. सुमित लाड

समन्वयक, (रेड रिबन क्लब)

डॉ. एस्. डी. पवार प्राचार्य

प्रशासकीय सेवक

श्री. व्ही.जे.काटे	कार्यालय अधीक्षक	श्री. ए.बी.जाधव	प्रयोगशाळा परिचर
श्री. ए.डी.काळे	मुख्य लिपिक	श्री. एस.के.सुतार	प्रयोगशाळा परिचर
श्री. व्ही.एन.शिरसाट	वरिष्ठ लिपिक	श्री. एस.एस.मोळावडे	प्रयोगशाळा परिचर
श्री. व्ही.आर.पवार	वरिष्ठ लिपिक	श्री. आर.जे.पवार	प्रयोगशाळा परिचर
श्री. एस.बी. राजेमहाडीक	प्रयोगशाळा सहाय्यक	श्री. ए.के.जाधव	ग्रंथालय परिचर
श्री. एस्.एस्.सपकाळ	कनिष्ठ लिपिक	श्री. एस.एस.कोळी	प्रयोगशाळा परिचर
श्री. एस.एस.देवकांत	ग्रंथालय लिपीक	श्री. पी.डी.इंगवले	प्रयोगशाळा परिचर
श्री. बी.आर.तडवी	प्रयोगशाळा सहाय्यक	श्री. एस.एस.पाटील	प्रयोगशाळा परिचर
श्री. पी.एल.जाधव	कनिष्ठ लिपिक	श्री. आर.जी.माळी	शिपाई
श्री. एन.एल.उदुगडे	कनिष्ठ लिपिक	श्री. ए.आर.कांबळे	शिपाई
श्री. जी.डी.सुपुगडे	ग्रंथालय परिचर	श्री. आर.टी.बाबर	शिपाई
श्री. एस.एच.कोळी	प्रयोगशाळा परिचर		
श्री. सी.एस.ढवळे	प्रयोगशाळा परिचर		

कोयना अॅकॅडमी

प्रा. एन. जी. जाधव, समन्वयक

गणित
प्रा. एस. वाय. कुंभार प्रा. एस. जे. माने
पदार्थविज्ञान
प्रा. ए. पी. लब्दे प्रा. पी. एस. पाटील प्रा. सविता कोळी प्रा. शितल पाटील
जीवशास्त्र
प्रा. दिपाली क्षीरसागर प्रा. पुजा भाकरे

रसायनशास्त्र
प्रा. बी. एस. घाडगे प्रा. आर. डी. पवार प्रा. विशाखा पावसकर
पर्यावरण
प्रा. एस. के. संकपाळ
शारीरिक शिक्षण संचालक
प्रा. डी. के. रेवडे
इंग्रजी
प्रा. आर. डी. भालेकर

श्री. डी. बी. दाभाडे
पर्यवेक्षक

कनिष्ठ विभाग

मराठी
श्री एस. एस. कांबळे श्री. आर.के. शिर्के सौ. एस. पी. रोडे

हिंदी
कु. ए. वाय. साळुंखे

इंग्रजी
श्री. एन. जी. जाधव सौ. पी. आर. मोरे सौ. एस. टी. देशमुख

भूगोल
श्री. बी. डी. लोहार सौ. व्ही. आर. शिर्के

अर्थशास्त्र
श्री. बी. ए. चव्हाण श्रीमती. ए. ए. सूर्यवंशी

राज्यशास्त्र
श्री. वाय. बी. कुंभार

इतिहास
श्री. जे. बी. झोरे

वाणिज्य
डॉ. सौ. आर. पी. थरवल श्री. व्ही. एस. माथणे सौ. ए. यु. गव्हाणे कु. एस. आर. पवार

रसायनशास्त्र
श्री. डी. बी. दाभाडे सौ. टी. आय. पाटणकर श्री. एस. एस. लाड श्री. एस. जी. फुटाणे श्री. आर. आर. पाटील सौ. पी. एस. कुंभार

पदार्थविज्ञान
श्री. ए. पी. लब्दे सौ. ए. बी. वाकसे कु. टी. डी. चव्हाण कु. बी. डी. जाधव

जीवशास्त्र
श्री. एस. डी. कदम सौ. पी. जी. झुळझुळे कु. के. आर. पवार सौ. एस. डी. भोसले

गणित
कु. डी. एम. किरतवडे श्री. ए. एल. शिर्के

पर्यावरण
श्री. एस. के. संकपाळ

शारीरिक शिक्षण संचालक
श्री. डी. के. रेवडे

आम्ही सहकारी

बँकिंग-फायनान्शियल सर्व्हिसेस
कु. एस. एस. मोरे सौ. आर. व्ही. माने

इलेक्ट्रीकल टेक्नॉलॉजी
सौ. एन्. ए. कदम

हॉर्टिकल्चर
श्री. जी. बी. कुंभार श्री. एस्. ए. गायकवाड

मराठी
सौ. व्ही. आर. शिर्के

इलेक्ट्रिकल अँड कॉम्प्युटर सायन्स
श्री. ए. के. पावस्कर कु. एस. पी. जाधव

इंग्रजी
सौ. एस. व्ही. जाधव

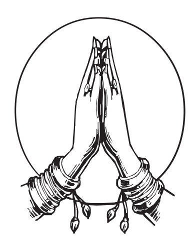

धन्यवाद!

ज्ञानार्जनासाठी सदैव तत्पर

मा. संजीव चव्हाण (संचालक को. ए. सो., पाटण)
युवा संवाद–भारत @२०४७ कार्यक्रमात
मार्गदर्शन करताना

छत्रपती राजर्षी शाहू महाराज जयंती दिनी
अभिवादन करताना श्रीमंत अमरसिंह पाटणकर
(जनरल सेक्रेटरी, को. ए. सो. पाटण)

बारावी शुभचिंतन समारंभामध्ये मार्गदर्शन करताना
मा. पी. एम. काटकर
(सेवानिवृत्त शिक्षक, रयत शिक्षण संस्था, सातारा)

सुप्रसिद्ध वक्ते मा. संजय आवटे 'महाराष्ट्राची
राजकीय संस्कृती आणि सद्यकालीन राजकारण'
या विषयावर मार्गदर्शन करताना

महाविद्यालयाची ठळक वैशिष्ट्ये

- ISO Certified कॉलेज.
- सुसज्ज ग्रंथालय
- Language Lab
- भव्य क्रीडांगण व स्पोर्टस कॉम्प्लेक्स
- अद्यावत भव्य ऑडिटोरीयम
- करिअर गायडन्स व प्लेसमेंट सेल
- सुसज्ज वसतिगृह (मुले/मुली) ✻ कमवा व शिका योजना
- अप्रेंटीशीपची सोय
- प्रशासकीय सेवेतील अधिकाऱ्यांचे (मोटिव्हेशनल) मार्गदर्शन
- प्रशस्त इमारत, सुसज्ज प्रयोगशाळा
- उच्चशिक्षित, तज्ञ व अनुभवी प्राध्यापक वृंद
- सर्व विद्यार्थ्यांकडे वैयक्तिक लक्ष
- एन.एस.एस. व एन. सी. सी. (मुले/मुली)
- अद्ययावत कॉम्प्यूटर लॅब व इंटरनेट सुविधा / वाय-फाय
- विद्यार्थी सुविधा केंद्र ✻ समुपदेशनाची सोय
- विविध शैक्षणिक क्षेत्रभेट - सहलींचे आयोजन
- विद्यार्थ्यांच्या कलागुणांना वाव.

महाविद्यालयात विविध प्रमाणपत्र कोर्सेस व मार्गदर्शन केंद्राव्दारे प्रशिक्षणाची सोय

स्पर्धा परीक्षा मार्गदर्शन केंद्र	करिअर कट्टा अंतर्गत विविध कोर्सेस
पोलीस भरतीपूर्व प्रशिक्षण केंद्र	